

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษา
รูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง
ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง
ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track
สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

ของ
คณะกรรมการการศึกษา
วุฒิสภา

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

นายตวง อันทะไชย
ประธานคณะกรรมการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

พลเอก ประสาท สุขเกษตร
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นายอน กาจกระโทก
เลขานุการคณะกรรมการ

นายเฉลา พวงมาลัย
โฆษกคณะกรรมการ

นายพีระศักดิ์ พอจิต
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ู้ด เบื้องบน
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายวีระศักดิ์ พุตระกุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน
กรรมการ

พลเอก สลีน ทองกัถ์
กรรมการ

นางสุนี จึงวิโรจน์
กรรมการ

นายทรงเดช เสมอคำ
กรรมการ

นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์
กรรมการ

รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร
กรรมการ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

ที่ สว ๐๐๑๙.๑๙/ร ๔๘

วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง รายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภาครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนา การศึกษาในทุกกระดับและทุกรูปแบบของชาติแต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึงความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึงเน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข พิจารณาการศึกษา ติดตามเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายอน กาจกระโทก	เลขานุการคณะกรรมการ
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. พันตำรวจตรี ยงยุทธ สารสมบัติ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายวีระศักดิ์ พุตระกูล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นายกูรติสส์ จันทร์ศรีชวาลา	กรรมการ
๑๒. นายชาญวิทย์ ผลชีวิน	กรรมการ
๑๓. นายณรงค์ อ่อนสอาด	กรรมการ
๑๔. นายพิศาล มาณวพัฒน์	กรรมการ
๑๕. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมการ
๑๖. นางสุนี จึงวิโรจน์	กรรมการ

อนึ่ง เมื่อวันที่...

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ นายกุรติสส์ จันทร์ศรีชวลา ได้ขอลาออกจากกรรมการเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการการศึกษา และในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน เป็นกรรมการสามัญ ในคณะกรรมการการศึกษา แทนตำแหน่งที่ว่าง และมีมติตั้งกรรมการสามัญในคณะกรรมการการศึกษาเพิ่ม ๓ ตำแหน่ง ได้แก่

๑. นายทรงเดช เสมอคำ
๒. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร
๓. นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์

เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ นายชาญวิทย์ ผลชีวิน ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการการศึกษา และในคราวการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ประชุมได้มีมติตั้ง นายถาวร เทพวิมลเพชรกุล เป็นกรรมการสามัญ ในคณะกรรมการการศึกษา แทนตำแหน่งที่ว่าง เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ นายณรงค์ อ่อนสะอาด ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการการศึกษา จากนั้นเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๓ พันตำรวจตรี ยงยุทธ สารสมบัติ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการการศึกษา และเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๓ นายพิศาล มาณวพัฒน์ ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการการศึกษา เช่นเดียวกัน

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ นายถาวร เทพวิมลเพชรกุล ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการการศึกษา จึงส่งผลให้ปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายตวง อันทะไชย	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางกอบกุล อาภากร ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก ประสาท สุขเกษตร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายอน กาจกระโทก	เลขาธิการคณะกรรมการ
๖. นายเฉลา พวงมาลัย	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. พลเอก อู๊ด เบื้องบน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. พลเอก สสิน ทองภักดี	กรรมการ
๑๑. นางสุนี จึงวิโรจน์	กรรมการ
๑๒. นายเฉลิมชัย เฟื่องคอน	กรรมการ
๑๓. นายทรงเดช เสมอคำ	กรรมการ
๑๔. รองศาสตราจารย์ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร	กรรมการ
๑๕. นายณรงค์ สหเมธาพัฒน์	กรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาและจัดทำรายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูงเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาการศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) ตวง อันทะไชย
(นายตวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางอำพรณนี ปินตาวงศ์)
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

สำเนาถูกต้อง

(นายณพรินทร์ ไทยถาวร)
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา
สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๑๘
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : edu.senateth@gmail.com

เบญญา พิมพ์
อำพรณนี ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track
สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง
ของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

.....

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๙) ซึ่งคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่ และอำนาจพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาขอหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา การพัฒนา การศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบของชาติ แต่ไม่รวมถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่อยู่ในหน้าที่ และอำนาจของกระทรวงศึกษาธิการ การให้บริการทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยคำนึงถึง ความเป็นมาตรฐาน เป็นธรรมและทั่วถึง เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา วินัย คุณธรรม จริยธรรม จิตสาธารณะ ความเป็นไทยบนพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศและแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบาย การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงาน ผลการพิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

๑.๑ คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการส่งเสริม การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชน ตามคำสั่งที่ ๗/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ประกอบด้วย

(๑) นายอนันต์ กาจกระโทก	ประธานคณะอนุกรรมการ
(๒) พลเอก สสิน ทองภักดี	รองประธานคณะอนุกรรมการ
(๓) นายชลำ อรรถธรรม	อนุกรรมการ
(๔) นายกฤษชัย อรุณรัตน์	อนุกรรมการ
(๕) นายสงกรานต์ จันทน์น้อย	อนุกรรมการ
(๖) นายประสิทธิ์ จันทร์ดา	อนุกรรมการ
(๗) นางสาวณัชชาธิ์ โจรณ์บุญยฤทธิ	อนุกรรมการ
(๘) นางสาวจินตนา ศรีสารคาม	อนุกรรมการ
(๙) นายศุภเสฏฐ์ คณากุล	อนุกรรมการ
(๑๐) นายทวีศักดิ์ เทียงธรรม	อนุกรรมการ
(๑๑) นางสาวณัฐริกา ลิ่มเฉลิม	อนุกรรมการและเลขานุการ
(๑๒) นางปาริชาติ ปรียาโชติ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๑๓) นายชาญวิทย์ ผลชีวิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(ข)

(๑๔) นายรณวริทธิ์ ปริยฉัตรตระกูล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๕) นายชาญ คำภีระแปง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๖) นายวิษณุ สถานนท์ชัย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๗) นายสิราวิชญ์ สำนักสกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๘) นายบรรจง ศรีตะ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๑๙) นายถวิล มนตรี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๐) นายวิชิต กลัดสุข	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๑) นางวัชรี ปรัชญานุสรณ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๒) นายรณกฤต ยอดศิริ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๓) นายดิเรก งามรุ่งโรจน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๔) นายยศภัค จรัสศุภชยา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๕) นางลักษณา พรหมพล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๖) นางสาวณัฐพร อ้วนล้ำ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
(๒๗) นายเบญจพล พาลี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

โดยให้คณะอนุกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. พิจารณาศึกษา ติดตาม และวิเคราะห์ระบบ แนวทางและการบริหารจัดการการศึกษา นอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชนในส่วนของจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อการปฏิรูป การพัฒนาและแก้ไขปัญหาอันนำไปสู่ การวางระบบ แนวทางและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มาตรฐาน และคุณภาพที่ดี

๒. พิจารณาศึกษา ติดตาม และวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการ จัดการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชนในส่วนของจัดการศึกษา ในระดับขั้นพื้นฐาน เพื่อจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา และข้อเสนอแนะเสนอต่อรัฐบาลสำหรับ ใช้เป็นแนวทางการดำเนินการและแก้ปัญหาต่อไป

๓. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ต่อคณะกรรมการ

๑.๒ คณะทำงานพิจารณาศึกษาการจัดหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้ ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ ตามคำสั่งที่ ๒๘/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓ ประกอบด้วย

(๑) นายอน กาจกระโทก	ประธานคณะทำงาน
(๒) นายถาวร เทพวิมลเพชรกุล	รองประธานคณะทำงาน คนที่หนึ่ง
(๓) นายทวีศักดิ์ เทียงธรรม	รองประธานคณะทำงาน คนที่สอง
(๔) นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ	รองประธานคณะทำงาน คนที่สาม
(๕) นางสาวจินตนา ศรีสารคาม	คณะทำงาน
(๖) นายชนะ เปรมปรี	คณะทำงาน
(๗) นายวุฒิมิพล ทับธานี	คณะทำงาน
(๘) นายจักรารุช คำทวี	คณะทำงาน
(๙) นายสังข์ กาญจนเพิ่มพูน	คณะทำงาน

(ค)

(๑๐) นายคณิน ทองเอียด	คณะทำงาน
(๑๑) นายบุญยง ภาชนัน	คณะทำงาน
(๑๒) นายศุภชัย ประจิม	คณะทำงาน
(๑๓) นายวีระพันธ์ อินทรพันธุ์	คณะทำงาน
(๑๔) นายอุกฤษฏ์ รินทราณี	คณะทำงาน
(๑๕) นางรุ่งเรือง จอมศรี	คณะทำงาน
(๑๖) นายสมถวิล คำทอง	คณะทำงาน
(๑๗) นายบุญส่ง สุขเดช	คณะทำงาน
(๑๘) นายประจักษ์ศิษฐ์ นาสารีย์	คณะทำงาน
(๑๙) นายมงคล กาฬคลอด	คณะทำงาน
(๒๐) นายประพันธ์ ทองพราว	คณะทำงาน
(๒๑) นายสมมาตร คงเรือง	คณะทำงาน
(๒๒) นางเยาวรัตน์ ปิ่นมณีวงศ์	คณะทำงาน
(๒๓) นายกิตติพงษ์ จันทวงศ์	คณะทำงาน
(๒๔) นายเจริญศักดิ์ ดีแสน	คณะทำงาน
(๒๕) นายเกษม มารครบุรี	คณะทำงาน
(๒๖) นางสาวละเอียด แซ่คู	คณะทำงาน
(๒๗) จำสืบทำรวจตรี บุญมี รัตนโกศล	คณะทำงาน
(๒๘) นางสาวทรงศรี วีระรังษิยาภรณ์	คณะทำงาน
(๒๙) นายสมัคร ฉัตรรัตนวารี	คณะทำงาน
(๓๐) นางสาวภรณ์กมนัส ดวงสุวรรณ	คณะทำงาน
(๓๑) นางสาวอัญชิสา เหมทานนท์	คณะทำงาน
(๓๒) นายสุรียา ทรัพย์เฮง	คณะทำงาน
(๓๓) นางสาวณัฐิกา ลีเมเฉลิม	คณะทำงาน
(๓๔) นายเบญจพล พาลี	เลขานุการคณะทำงาน
(๓๕) นางสาวณัชชาธิ์ย์ โรจน์บุญยฤทธิ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๖) นางประไพพัทธ์ แทนแก้ว	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๗) นางสาวธิดา กลิ่นกลบ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๘) นางสาวเบญญา สุขวัฒน์ธนิกกุล	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
(๓๙) นายทอง อันทะไชย	ประธานที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๐) นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๑) นายฉลา พวงมาลัย	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๒) นายทรงเดช เสมอคำ	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๓) นายกฤตชัย อรุณรัตน์	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๔) นายชล่ำ อรรถธรรม	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๕) นายประสิทธิ์ จันทร์ดา	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๖) นายสงกรานต์ จันทร์น้อย	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
(๔๗) นายชาญ คำภีระแปง	ที่ปรึกษาคณะทำงาน

(ง)

(๔๘) นายศุภเสฏฐ์ คณากุล

ที่ปรึกษาคณะทำงาน

(๔๙) นายชาญวิทย์ ผลชีวิน

ที่ปรึกษาคณะทำงาน

โดยให้คณะทำงานนี้มีหน้าที่และอำนาจดังนี้

๑. พิจารณาศึกษาการจัดหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

๒. สรุปรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดเตรียมทำรายงานการจัดหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

๓. จัดทำรายงานพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ การประชุม

คณะอนุกรรมการได้ดำเนินการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานและพิจารณาศึกษารายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ดังนั้น มีการประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาในประเด็นดังกล่าว รวม ๑๘ ครั้ง ดังนี้

- การประชุม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๓ วันพุธที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๓ วันศุกร์ที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๓ วันศุกร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓
- การประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔
- การประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ วันศุกร์ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๔
- การประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๔ วันอังคารที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔
- การประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๔ วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๔
- การประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ วันพฤหัสบดีที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๖/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๘/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕
- การประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๕ วันพุธที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕

๒.๒ การเดินทางไปศึกษาดูงาน

- วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๕ ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
- วันศุกร์ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
- วันศุกร์ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๕ ณ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

๒.๓ คณะกรรมการได้เชิญหน่วยงานมาให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณา จำนวน ๓ ครั้ง

- ๑) วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔
 - นายสมพร ใ้บบางยาง นายกสมาคมกีฬาบอลแห่งประเทศไทย
 - พลตำรวจเอก สมยศ พุ่มพันธุ์ม่วง นายกสมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ๒) วันศุกร์ที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๔
 - นายป้อมเพชร สารพุทธิ อุปนายกสมาคมกีฬาอีสปอร์ตแห่งประเทศไทย
 - นายภพธร รุ่งสมัย รองเลขาธิการสมาคมกีฬามวยอาชีพแห่งประเทศไทย
- ๓) วันอังคารที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๓
 - นายธนชาติย์ รักตะบุตร เลขาธิการสมาคมกีฬาเทควันโดฯ
 - ร้อยโทหญิง ชนาธิป ช้อนขำ ผู้ฝึกสอนกีฬาเทควันโด
 - นายธีรศักดิ์ ไชยภาณุรักษ์ เจ้าหน้าที่สมาคมกีฬาเทควันโดฯ
 - นายวิสูตร อินทรพิจิตร นายกสมาคมโรงเรียนดนตรีเอกชน
 - นายธรรมวรรธ วงศ์เจริญยศ นายกสมาคมกีฬาแห่งจังหวัดภูเก็ต ในฐานะนายกสมาคมนายกีฬาจังหวัด (สมาพันธ์)
 - นายจุมพล ทองตัน (โกไข่) นักประพันธ์เพลง

๒.๔ การพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติ/กฎหมาย

- ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๒) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
- ๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๔) กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อบังคับ/นโยบาย/ยุทธศาสตร์

- ๑) ข้อบังคับวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒
- ๒) ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐

(ฉ)

๓) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ของคณะกรรมการอิสระ

เพื่อปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๔) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

๕) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง” โดยได้พิจารณามอบหมายให้คณะอนุกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชน พิจารณาศึกษา โดยแบ่งออกเป็น ๔ บท ดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ

บทที่ ๒ กฎหมาย นโยบาย หลักการ แนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๓ ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการเทียบระดับการศึกษาและความสอดคล้องในการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณา และข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ซึ่งคณะอนุกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาเอกชน ได้ดำเนินการจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาดังกล่าว เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณา รวมทั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแล้ว ขอให้โปรดแจ้งไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนสืบไป

(นายอาน กาจกระโทก)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน. และศึกษาแนวทางการเทียบประสบการณ์บุคคลที่มีสมรรถนะสูงสู่การศึกษาระบบ Fast Track เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กศน. สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ซึ่งการพิจารณาศึกษานี้ได้ดำเนินการโดยการพิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากการลงพื้นที่ศึกษาดูงาน และจากเอกสารการชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อจัดทำ “รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง” เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ให้ได้รับวุฒิทางการศึกษา ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง มีดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๑.๑ รัฐบาลควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง โดยการกำหนดคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับสมรรถนะ เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายรูปแบบ ให้เชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการนำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อเสริมสร้างการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ ให้มีการจัดตั้งคณะทำงานจัดทำกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับสมรรถนะ เพื่อทำหน้าที่เทียบ “สมรรถนะ” กับ “คุณวุฒิทางการศึกษา” ให้กับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง เช่น บุคคลที่มีสมรรถนะทางด้านดนตรี กีฬา และศิลปะ หรือเป็นบุคคลทั่วไปที่มีการ Re - Skill, Up - Skill และ New - Skill ให้มีคุณวุฒิการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

๑.๓ กรอบคุณวุฒิการศึกษาตามระดับสมรรถนะควรมีหลักการในการจัดทำ โดยกำหนดให้สมรรถนะเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning Outcomes) อันประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายรูปแบบ สามารถเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และสามารถนำหลักการพัฒนาสร้างเสริมสมรรถนะมาใช้ในการบริหารพัฒนาทรัพยากรบุคคล เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีการส่งเสริมให้ผู้มีสมรรถนะสูงได้รับการประเมินคุณวุฒิการศึกษาแบบองค์รวมตามองค์ประกอบของสมรรถนะ

๑.๔ การกำหนดคุณวุฒิการศึกษาตามระดับสมรรถนะ ควรมีการกำหนดระดับสมรรถนะให้เพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการกำหนดคุณวุฒิและสมรรถนะในแต่ละระดับที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยใช้มิติ (Dimension) สำหรับการพิจารณา ดังนี้

๑.๔.๑ ระดับความเข้มข้นหรือความสมบูรณ์ของกิจกรรม (Intensity or Completeness of Action) เช่น รางวัลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมในระดับประเทศหรือเทียบเท่า เป็นต้น

๑.๔.๒ ขนาดของผลกระทบ (Size of Impact) หมายถึง จำนวนกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เช่น ระดับกลุ่มงาน แผนก ส่วนราชการ จังหวัด ประเทศ และโลก

๑.๔.๓ ระดับความซับซ้อนของพฤติกรรม (Complexity) เช่น กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมในสมรรถนะเรื่องของการคิด การวิเคราะห์ การประดิษฐ์ และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดได้อย่างซับซ้อน ส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างดี ทำให้ได้รับรางวัลหรือสามารถคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในระดับต่าง ๆ

๑.๔.๔ ระดับความพยายาม (Amount of Effort) หรือเวลาที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรม เช่น ระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงจนเกิดสมรรถนะซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างพากเพียร หรือต้องใช้ความพยายามนอกเหนือจากงานประจำหรือสิ่งที่ทำนอกเหนือจากการดำเนินวิถีชีวิตประจำวัน

๑.๔.๕ มิติเฉพาะ (Unique Dimension) เป็นสมรรถนะที่มีมิติเฉพาะ ซึ่งพบในบางสมรรถนะเท่านั้น เนื่องจากเป็นเป้าหมายที่ยากหรือท้าทาย บางมิติอาจไม่เคยมีผู้กระทำได้มาก่อน จึงควรสนับสนุนการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) มาใช้ในการเรียนรู้ให้เกิดบรรยากาศห้องเรียนแบบเสมือนจริง สามารถสื่อสารสองทางได้ เช่น โปรแกรมพูดคุยอัตโนมัติ (Chatbot) ที่ช่วยในการเรียนการสอน การใส่เสียงอธิบายแทนครูผู้สอนที่เป็นการอธิบายให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยไม่จำกัดจำนวนคน ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และสามารถติดตั้งหรือผลักดันให้แพลตฟอร์มต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนรู้แบบเสมือนระบบพีเลียงอัตโนมัติที่สามารถตั้งค่าเสียง / ภาษาการใช้ปากกาที่เหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน เป็นต้น

๑.๕. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีแพลตฟอร์มสำหรับผู้มีสมรรถนะสูงและคนไทยทุกระดับให้เข้ารับการพัฒนาและเทียบระดับสมรรถนะ โดยการออกแบบเพื่อให้คนไทยได้ Up - Skill และ Re - Skill ได้ทุกที่ทุกเวลา รู้จัก และใช้การเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนไทยโดยอาจมีแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนรู้และการเทียบสมรรถนะออนไลน์ที่เกิดจากความร่วมมือของสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงกำหนดให้มีคอร์สเก็บสะสมหน่วยกิต/คอร์ส เพื่อเทียบโอนหน่วยกิตและสามารถเรียนเพิ่มเติมได้เมื่อต้องการวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาบัตร

๑.๖. สนับสนุนให้การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูงเชื่อมโยงกับการศึกษาในทุกรูปแบบและทุกระดับ มีแนวทางการจัดและแบ่งระดับคุณวุฒิการศึกษาตามระดับและประเภทการศึกษา โดยกำหนดกรอบคุณวุฒิการศึกษาจากระดับสมรรถนะและให้มีการเชื่อมโยงสู่การศึกษาในระดับอื่นที่เทียบเท่าหรือสูงขึ้น โดยการกำหนดคุณวุฒิการศึกษา ดังนี้

๑.๖.๑ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดให้มีการเทียบระดับสมรรถนะในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

๑.๖.๒ การศึกษาระดับอาชีวศึกษา ควรกำหนดให้มีการเทียบระดับสมรรถนะในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ทล.บ.)

๑.๖.๓ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรกำหนดให้มีการเทียบระดับสมรรถนะในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

๑.๗. ระยะเวลาในการเทียบระดับสมรรถนะควรมีความยืดหยุ่น โดยอาจกำหนดเป็นช่วงตามปีการศึกษาหรือตามปฏิทินการรับนักศึกษา เพื่อให้ผู้มีสมรรถนะสูงได้จัดเตรียมความพร้อมของตนเอง รวมถึงจัดเตรียมเอกสารและหลักฐานของตนเองเพื่อประกอบการพิจารณาเทียบระดับการศึกษาตามกรอบสมรรถนะ

๑.๘. เกณฑ์การประเมินเทียบระดับสมรรถนะ ควรกำหนดให้มีการประเมินที่สอดคล้องกับในระดับคุณวุฒิและสมรรถนะของบุคคลของผู้ที่ขอรับการประเมิน ซึ่งประกอบด้วย

๑.๘.๑ ด้านความรู้ (Knowledge) ควรมีความครอบคลุมในเรื่องความรู้เชิงวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามระดับคุณวุฒิและสมรรถนะที่ขอรับการประเมิน เช่น นักกีฬาควรมีความรู้ แนวคิด และทฤษฎีของกีฬาแต่ละชนิดตามที่ตนเองถนัด รวมถึงความสามารถเป็นที่ประจักษ์ตามระดับคุณวุฒิ

๑.๘.๒ ทักษะ (Skills) ควรมีความครอบคลุมในเรื่องทักษะด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ ซึ่งแสดงออกเป็นที่ประจักษ์ ทำให้เกิดความสมบูรณ์ของกิจกรรม (Intensity or Completeness of Action) ทำให้ได้รับการยอมรับหรือรับรางวัลในระดับต่าง ๆ เช่น รางวัลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานและกิจกรรมในระดับประเทศหรือเทียบเท่า เป็นต้น

๑.๘.๓ ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ควรเป็นความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคม การทำงาน การศึกษาอบรม เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสาร ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ (Responsibility) และความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การพิจารณาจากการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ยากหรือที่มีความท้าทาย ซึ่งบางมิติอาจไม่เคยมีผู้สามารถกระทำได้มาก่อน เช่น นักกีฬาชนะเลิศเหรียญทองโอลิมปิก การวาดภาพ และการร้องเพลงโดยอ่านหนังสือไม่ออก เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากหลักเกณฑ์การประเมินจะระบุวิธีการพัฒนาระบบการทดสอบวัด และประเมินความรู้ ทักษะและเทียบโอนประสบการณ์ ควรเป็นหลักเกณฑ์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และตลอดเวลา เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ สมรรถนะ และคุณวุฒิทางการศึกษา

๑.๙. ควรกำหนดหลักเกณฑ์ และคุณสมบัติผู้เรียนที่เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูงไว้ในกฎกระทรวง เพื่อใช้เทียบโอนความรู้ให้แก่ผู้ที่มีสมรรถนะสูงในการประกอบอาชีพได้จริงและเป็นที่ยอมรับของสถาบันอื่นมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ / การปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา องค์กรความรู้ และคุณธรรมมากกว่าการประเมินความรู้ตามสาระการเรียนรู้

๒. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการเทียบระดับการศึกษา

๒.๑ การประเมินเทียบระดับการศึกษาของ กศน. เป็นการเทียบระดับให้แก่กลุ่มผู้ประกอบอาชีพเท่านั้น ไม่ได้เทียบระดับให้กับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษตามทฤษฎีหุปัญญา เช่น ผู้ที่มีสมรรถนะสูงในด้านดนตรีและกีฬา หรือผู้ที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทย ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้มีการประเมินเทียบระดับการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีสมรรถนะสูง

๒.๒ รูปแบบการเรียนการสอนควรนำการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ (Online) มาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีสมรรถนะสูงสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างต่อเนื่องทุกที่ทุกเวลา (Anywhere - Anytime)

๒.๓ ควรมีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ แทนการทดสอบหรืออาจใช้การทดสอบ Online แทนการสอบแบบ Onsite

๒.๔ การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาควรกำหนดอายุตามระดับคุณวุฒิการศึกษา เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษาควรมีอายุตั้งแต่ ๑๒ ปีขึ้นไป เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดหลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นเวลานาน เป็นต้น

๒.๕ ไม่ควรกำหนดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้ที่ประสงค์จะเทียบระดับการศึกษา ทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งอาจไม่ต้องจบการศึกษาในคราวเดียว แต่อาจใช้ระบบของการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ในการเรียนและการขอเทียบระดับการศึกษา

๒.๖ ไม่ควรกำหนดระยะเวลาการอยู่ในเขตพื้นที่ให้บริการของผู้มีประสบการณ์ที่ต้องการเทียบระดับการศึกษา เช่น ผู้มีประสบการณ์ที่ต้องการเทียบระดับต้องอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษา ไม่น้อยกว่า ๑ ปี เป็นต้น เนื่องจากเป็นการทำให้ผู้ขอเทียบระดับการศึกษาขาดโอกาสในการพัฒนาเสริมสร้างการเรียนรู้ของตนเอง

๒.๗ การทดสอบ ควรคำนึงถึงผู้เข้ารับการเทียบระดับในแต่ละอาชีพด้วย เช่น ผู้ประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยที่จะต้องเข้างานตามช่วงเวลา แต่ก่อนที่จะจบการศึกษาต้องเข้าร่วมสัมมนาก่อนทำให้ต้องลางานเพื่อเข้าร่วมสัมมนาก่อนจบการศึกษา ซึ่งการลางานนั้นส่งผลให้ถูกหักเงิน ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวจึงเลือกที่จะไม่ลางาน จึงส่งผลให้ขาดการเข้าสัมมนาและไม่จบการศึกษา

๒.๘ ควรกำหนดเป้าหมายของการประเมินเทียบระดับการศึกษาให้สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

๒.๙ ควรมีการประเมินเทียบระดับการศึกษาของ กศน. ให้ครอบคลุมบุคคลทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้มีสุขภาพปกติ ผู้พิการ ผู้ที่มีความสามารถเป็นเลิศ หรือผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

คำนำ

“บุคคลที่มีสมรรถนะสูง” หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมในสาขาต่าง ๆ ที่แตกต่างหรือโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์กว่าบุคคลอื่นและได้รับการยอมรับจากบุคคลโดยทั่วไป เช่น กีฬา ดนตรี และศิลปะ เป็นต้น โดยกำหนดให้สมรรถนะเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ทำให้ประสบผลสำเร็จและสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม ซึ่งในปัจจุบัน พบว่า มีผู้สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติเป็นจำนวนมากแต่กลับเป็นผู้ที่ไม่ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา เนื่องด้วยอุปสรรคที่เกิดจากระยะเวลาในการเรียนที่ผู้มีสมรรถนะสูงเหล่านี้ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบได้ จึงกลายเป็นช่องว่างทำให้ความรู้ความสามารถของผู้มีสมรรถนะสูงไม่ได้ถูกถ่ายทอดไปยังผู้อื่น เนื่องจากการประกอบอาชีพส่วนมากต้องใช้วุฒิการศึกษาในการประกอบอาชีพ เพื่อให้ความรู้ความสามารถได้รับการถ่ายทอดและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ

ดังนั้น การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง จึงเป็นช่องทางของการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและได้รับคุณวุฒิที่สอดคล้องกับสมรรถนะของตนเอง รวมถึงส่งเสริมแรงบันดาลใจให้บุคคลโดยทั่วไปมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อให้สามารถเข้ารับการจัดการศึกษา เพื่อได้รับการรับรองคุณวุฒิทางการศึกษาด้วยรูปแบบการจัดการศึกษา Fast Track ให้ประชาชนผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิ หน้าที่ มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

คณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา

กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(๑) – (๔)
คำนำ	(๕)
สารบัญ	(๗)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๕
๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา	๕
๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา	๗
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๘
บทที่ ๒ กฎหมาย นโยบาย หลักการ แนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐	๑๐
๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)	๑๑
๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุง	๑๓
๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	๑๕
๒.๕ ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงาน กศน.	๒๑
๒.๖ แนวคิดและการดำเนินงานการเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน.	๓๐
๒.๗ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง)	๓๗
๒.๘ สมรรถนะ	๔๒
๒.๙ แนวคิดการศึกษาในยุคดิจิทัล	๔๔
๒.๑๐ แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๔๘
บทที่ ๓ การเทียบระดับการศึกษาและความสอดคล้องในการจัดการศึกษา รูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง	๕๓
๓.๑ สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประเมินเทียบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน.	๕๓
๓.๒ ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ของผู้ทรงคุณวุฒิและการประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะทำงาน ในการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาของ กศน.	๕๙
๓.๓ ผลการสังเคราะห์ความสอดคล้องเพื่อการเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ในการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง	๖๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ สรุปผลการพิจารณา และข้อเสนอแนะ	๘๑
๔.๑ สรุปผลการพิจารณาศึกษา	๘๑
๔.๒ ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ	๘๓
บรรณานุกรม	๘๗
ภาคผนวก	๘๙

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ได้กล่าวถึงสถานการณ์แนวโน้มในการพัฒนาประเทศว่า ปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ในมิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างเต็มที่ การผลิตภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและแรงงานยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ มิติทางสังคมที่ต้องการยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้วยความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะยังคงมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อมที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมยังคงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมิติของการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งประเด็นสำคัญของการแก้ปัญหาความท้าทายดังกล่าว คือ การยกระดับคุณภาพการศึกษา เจตนาธรรมและความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ดังนั้น จึงควรพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม โดยการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิต

การเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมทั่วถึงและทำให้การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นระบบสามารถเชื่อมโยงการจัดการผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ของศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่ได้ตีพิมพ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในอีกสองทศวรรษข้างหน้า โดยได้กำหนดกรอบการพิจารณาไว้ ๕ มิติ ได้แก่ ๑) มิติด้านร่างกาย ๒) มิติด้านจิตใจ ๓) มิติด้านความรู้ ๔) มิติด้านทักษะความสามารถ และ ๕) มิติด้านลักษณะความคิด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของคนไทยที่ผ่านระบบการจัดการศึกษาในปัจจุบัน คือ การมีความรู้อย่างลึกซึ้งในองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้มา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันได้ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ รับผิดชอบต่อเชิงสหวิทยาการ มีทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อรับมือการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ทักษะ

ด้านเทคโนโลยี ทักษะทางด้านภาษา ทักษะการสื่อสาร และทักษะด้านอาชีพ เป็นต้น ดังนั้น สังคมไทยในอนาคตจะต้องเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ คนไทยต้องมีลักษณะชีวิตที่รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของรัฐบาลในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดลไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand ๔.๐) ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงการเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” รูปแบบเศรษฐกิจจะเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตจำนวนมากและใช้แรงงานราคาถูกไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมที่พึ่งพาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งแนวคิดข้างต้นนี้ ได้รับการอธิบายทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ซึ่งในระดับนานาชาติ ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม สนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่ต้องใช้ทุนในการศึกษาสูง ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ โดยประเทศไทยได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขัน มีจุดเน้นและประเด็นหลักในการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับ และยกระดับการเรียนรู้เป็นผลให้การพัฒนากำลังคนต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ใน ๔ มิติ ได้แก่ ๑) เป็นคนไทยที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ๒) เป็นคนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ๓) เป็นคนไทยที่มีอัตลักษณ์ความเป็นไทยอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล และ ๔) เป็นดิจิทัลไทยเพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ยุคดิจิทัล และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ที่มีการวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จึงได้กำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑” ส่งผลให้เกิดพันธกิจสำคัญในการพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสในการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความเสมอภาคด้านการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาที่สอดคล้องและรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม (Equity) มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ (Quality) มีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) โดยตัวชี้วัดหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ได้กำหนดร้อยละของแรงงานที่ขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อยกระดับคุณวุฒิทางการศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ และร้อยละ ๒๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๙

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการศึกษา ได้อำศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ วรรคสี่ และมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๔๖ และมีการดำเนินการต่อเนื่องจนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีการประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖) และประกาศกำหนดสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๖๙๕ แห่ง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ลงนามในประกาศ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการเทียบระดับการศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ รวมถึงสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนให้ได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนนำความรู้จากประสบการณ์การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา โดยบูรณาการสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ทั้งการทดสอบ การสัมภาษณ์ การปฏิบัติ ตลอดจนเสนอแฟ้มประมวลประสบการณ์ เพื่อให้ได้การรับรองวุฒิ ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักของการเทียบระดับการศึกษาสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ ๑) เป็นการยกระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้และประสบการณ์ในอาชีพให้สูงขึ้น ๒) เป็นการยอมรับคุณค่าของผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นองค์รวมของบุคคล และ ๓) เป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ คุณธรรม และจริยธรรม ได้รับการรับรองคุณวุฒิทางการศึกษา เสริมสร้างแรงจูงใจให้บุคคลทั่วไป มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มทักษะ และสั่งสมประสบการณ์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตอบสนองความต้องการการยอมรับความรู้ และประสบการณ์ของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ซึ่งจะทำให้มีความมั่นใจในตนเอง มั่นใจในสถานภาพทางสังคม (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ๒๕๖๐ : ๒)

นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดให้การประเมินเทียบระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระยะเวลาของการรับสมัครผู้เข้ารับการเทียบระดับจะอยู่ในช่วงเดือนเมษายนและเดือนตุลาคมของทุกปี หมายความว่า ผู้เทียบระดับสามารถจบการศึกษาแต่ละระดับได้ในระยะเวลา ๖ เดือน โดยผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษาตามหลักสูตร ๒ มิติ คือ มิติประสบการณ์ และมิติความรู้ความคิด รวมทั้งต้องเข้ารับการสัมภาษณ์ก่อนจบการศึกษา โดยผู้ที่ผ่านการประเมินเทียบระดับจะไม่มีคะแนนสะสม (GPPAX) แต่ถือว่ามีมาตรฐานการศึกษาเท่าเทียมกันกับผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สามารถนำหลักฐานการจบการศึกษาไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและสามารถสมัครเข้าทำงานได้เช่นเดียวกับผู้ที่เข้าจบการศึกษาในระบบ อย่างไรก็ตาม แม้การประเมินเทียบระดับ

การศึกษาจะเป็นวิธีการเรียนอีกรูปแบบหนึ่งของ กศน. และมีการนำแนวคิดของการยอมรับความรู้ และประสบการณ์ที่มีมาก่อนมาประยุกต์ใช้ (Recognition of Prior Learning Assessment) เป็นการให้คุณค่าของผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากวิถีชีวิต ประสบการณ์ทางอาชีพ การฝึกอบรม การทำงาน และการให้คุณค่าของผลการเรียนรู้ซึ่งจะกระตุ้นและสนับสนุนให้ประชาชนรักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของประชาชนที่ประเทศต้องการ แต่การประเมินเทียบระดับการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก็มีข้อจำกัดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการยกระดับการศึกษา ของประชาชนได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาและผู้ที่มีสมรรถนะสูง โดยเฉพาะ ผู้ที่มีสมรรถนะสูงหรือผู้ที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งเป็นที่คาดหวังของสังคม ว่าบุคคลเหล่านั้นสามารถพัฒนาเป็นผู้นำเพื่อสร้างประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องมองภาพสะท้อนความเป็นตัวตนที่แท้จริงของบุคคลเหล่านั้นให้ได้จึงจะสามารถ จัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม (Appropriate Education) ซึ่งหากมีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดพลังผลักดันให้เกิดการใช้ความสามารถหรือสมรรถนะของผู้ที่มีสมรรถนะสูงหรือผู้ที่มีความสามารถโดดเด่นเป็นประจักษ์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

สมรรถนะ (Competency) ได้ถูกนำเสนอบทความทางวิชาการของ David C. McClelland นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๐ ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่ดีของบุคคล (Excellent Performer) ในองค์การ กับระดับทักษะความรู้และความสามารถว่า การวัด IQ และการทดสอบบุคลิกภาพยังไม่เหมาะสม ในการทำนายความสามารถหรือสมรรถนะของบุคคลได้ เพราะไม่ได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริง ออกมา และได้เขียนบทความ “Testing for Competence rather than for Intelligence” ในวารสาร American Psychologist เพื่อเผยแพร่แนวคิดและสร้างแบบประเมินแบบใหม่ เรียกว่า Behavioral Event Interview (BEI) ซึ่งเป็นเครื่องมือประเมินที่ค้นหาผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานดี นอกจากนี้ สมรรถนะ (Competency) ยังสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ด้านการศึกษา ที่กำหนดให้ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา สร้างเสริม ธรรมชาติ โดยการศึกษาที่จะได้รับการปฏิรูปจะครอบคลุมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ได้จำกัด เฉพาะการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับเท่านั้น โดยการกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน ๕ กิจกรรม ได้แก่ ๑) การสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ๒) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ๓) การสร้างระบบการผลิตและพัฒนา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ๔) การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและอื่น ๆ ที่เน้นการฝึก ปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ นำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน และ ๕) การปฏิรูปบทบาทการวิจัย และระบบธรรมชาติของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ ปานกลางอย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้น หากยังคงใช้วิธีการเรียนแบบเดิม ยึดระยะเวลาในการเรียน เป็นสำคัญ ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา รวมทั้งการกำหนดเวลาในการวัดผลประเมินผลที่ต้องรอปฏิทินการประเมินจากส่วนกลาง รูปแบบ การประเมินยังอาศัยการทำเอกสารและการสอบวัดความรู้ ซึ่งไม่ได้เกิดจากการพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของผู้รับการประเมินที่ต้องการให้เกิดความเชี่ยวชาญต่อเนื้อ เป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมที่ต้องการของคนไทยในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถออกจากกับดัก ทางการศึกษาได้ ดังนั้น จึงเห็นควรจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบาย การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง เพื่อศึกษารูปแบบวิธีการ จัดการศึกษาให้บุคคลที่มีสมรรถนะสูง หรือบุคคลกลุ่มเป้าหมายพิเศษได้มีช่องทางของการสร้างโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษและได้รับคุณวุฒิที่สอดคล้องกับสมรรถนะของตนเอง รวมถึงส่งเสริม แรงบันดาลใจให้บุคคลโดยทั่วไปให้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาสมรรถนะตนเอง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อให้ประชาชนผู้เรียนทุกกลุ่มวัยสามารถเข้ารับการจัดการศึกษาและได้รับ การรับรองคุณวุฒิทางการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา Fast Track ให้ประชาชนผู้เรียน ทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิ หน้าที่ มีความรับผิดชอบและมีจิตสาธารณะ และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- ๑) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประเมินเทียบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
- ๒) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง
- ๓) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคล ที่มีสมรรถนะสูง

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา

การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ได้กำหนดขอบเขต การศึกษาดังนี้

๑. ขอบเขตด้านระดับการศึกษา ได้ดำเนินการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกช่วงวัย
๒. ขอบเขตด้านกรอบแนวคิดการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคล ที่มีสมรรถนะสูง ได้ดำเนินการสังเคราะห์ความสอดคล้องเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานจากเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ การเทียบระดับสมรรถนะ (Competency)

๒.๒ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ๘ ระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับระดับคุณวุฒิของกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework : AQRF)

๒.๓ หลักการจัดระดับสมรรถนะของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

๓. ขอบเขตการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๓.๑ ด้านกฎหมาย ศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อสร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และศึกษาตามกรอบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๓.๒ การศึกษาระบบ Fast Track หมายถึง การจัดการศึกษารูปแบบเฉพาะที่มีการอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลที่มีสมรรถนะสูงและบุคคลทั่วไปได้เทียบระดับสมรรถนะของตนเอง กับระดับการศึกษา เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้บุคคลได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยการ Re - Skill, Up - Skill และ New - Skill ส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน พัฒนาการแข่งขันให้เพิ่มขึ้นท่ามกลางความท้าทายจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ สมรรถนะสูง หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของบุคคลที่แตกต่าง หรือโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์กว่าบุคคลอื่นและได้รับการยอมรับจากบุคคลโดยทั่วไป

๓.๔ บุคคลที่มีสมรรถนะสูง หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมในสาขาต่าง ๆ ที่แตกต่างหรือโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์กว่าบุคคลอื่นและได้รับการยอมรับจากบุคคลโดยทั่วไป เช่น กีฬา ดนตรี และศิลปะ เป็นต้น โดยกำหนดให้สมรรถนะเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ทำให้ประสบผลสำเร็จสร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมอย่างกว้างขวาง

๓.๕ ระดับสมรรถนะ หมายถึง ระดับความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมของบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในแต่ละบุคคล เพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ จนทำให้คนส่วนใหญ่สังเกตเห็นได้ โดยใช้หลัก Just Noticeable Difference : JND คือ มิติ (Dimension) ที่ใช้ในการพิจารณาระดับสมรรถนะ พิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (ข้อมูลพฤติกรรมการทำงาน การทำกิจกรรม การปฏิบัติงานจริงของผู้ที่มีผลงานโดดเด่น) โดยพิจารณาจาก

๑) ระดับความเข้มข้น หรือความสมบูรณ์ของกิจกรรม (Intensity or Completeness of Action) อาทิ รางวัลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานและกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประเทศหรือเทียบเท่า

๒) ขนาดของผลกระทบ (Size of Impact) หมายถึง จำนวนกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ระดับกลุ่มงาน แผนก ส่วนราชการ จังหวัด ประเทศ และโลก

๓) ระดับความซับซ้อนของพฤติกรรม (Complexity) อาทิ กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมในสมรรถนะเรื่องของการคิด การคิดวิเคราะห์ การคิดประดิษฐ์ และการสร้างนวัตกรรม โดยเป็นความสามารถในการคิดซับซ้อนให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างดี ส่งผลให้ได้รับรางวัลหรือคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในระดับต่าง ๆ

๔) ระดับความพยายาม (Amount of Effort) หรือเวลาที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรม อาทิ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงจนเกิดสมรรถนะที่จะต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างพากเพียรหรือต้องใช้ความพยายามนอกเหนือจากงานประจำ หรือทำสิ่งทีนอกเหนือจากการดำเนินวิถีชีวิตในประจำวัน

๕) มิติเฉพาะ (Unique Dimension) เป็นบางสมรรถนะที่มีมิติเฉพาะที่ไม่พบในสมรรถนะอื่น ๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่กระทำได้ยาก ทำหาย หรือบางมิติไม่เคยมีผู้ใดกระทำได้มาก่อน

๓.๖ การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง หมายถึง การจัดการศึกษารูปแบบเฉพาะให้กับผู้ประสบความสำเร็จในสาขาต่าง ๆ อาทิ ดนตรี กีฬา และศิลปะ ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวก และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้บุคคลได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยการ Re - Skill Up - Skill และ New - Skill ส่งเสริมการเรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และพัฒนาการแข่งขันให้เพิ่มขึ้นท่ามกลางความท้าทายจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ วิธีการดำเนินการศึกษา

การจัดการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง มีวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ (ด้านการศึกษา) ฉบับปรับปรุง หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทวิเคราะห์ด้านการศึกษา รวมทั้งระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. สัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interviews) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เพื่อนำเสนอข้อมูล รายละเอียด และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๓. ศึกษาดูงานในพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สำนักงาน กศน. จังหวัดกาญจนบุรี และสำนักงาน กศน. จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อรับฟังข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๔. ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความสอดคล้องในการเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

การเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ๘ ระดับ และหลักการจัดระดับสมรรถนะของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.ร.)

๕. ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับแนวทางในการเทียบประสบการณ์บุคคลที่มีสมรรถนะสูงสู่การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track รวมทั้งความเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะ ตลอดจนจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาและนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา รวมถึงหน่วยงานด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. เพื่อสร้างความเชื่อมโยงการประเมินสมรรถนะสำหรับบุคคลกับคุณวุฒิทางการศึกษา ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๒. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โดยการ Re - Skill, Up - Skill และ New - Skill เพื่อให้ได้รับวุฒิการศึกษา สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศชาติ

๓. ได้รับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการเข้าถึง (Access) และโอกาสทางการศึกษา อย่างเท่าเทียม

บทที่ ๒

กฎหมาย นโยบาย หลักการ แนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

รายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง มีเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)

๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ และฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๒

- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๕ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

- นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๕

- นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win)

- การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

๒.๖ ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.)

- จุดเน้นการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

- ส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนที่เหมาะสม

กับทุกช่วงวัย

- พัฒนาหลักสูตร สื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา แหล่งเรียนรู้

- บูรณาการความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับ

ประชาชนอย่างมีคุณภาพ

- พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน กศน.

- ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบบริหารจัดการองค์กร

- การกิจต่อเนื่อง

๒.๗ แนวคิดและการดำเนินงานการเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน.

๒.๘ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐ (National Qualifications Framework : Thailand NQF) Revised Edition

๒.๙ สมรรถนะ

๒.๑๐ แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

หมวด ๔ หน้าที่ของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(๔) เข้ารับการศึกษาบวชในการศึกษาภาคบังคับ

(๕) รักรักษาการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

(๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

(๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

(๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๕๔ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุน ให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวรรคสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

ให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู โดยให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่กองทุนหรือใช้มาตรการหรือกลไกทางภาษี รวมทั้งการให้ผู้บริจาคทรัพย์สินเข้ากองทุนได้รับประโยชน์ในการลดหย่อนภาษีด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องกำหนดให้การบริหารจัดการกองทุนเป็นอิสระและกำหนดให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ

มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

จ. ด้านการศึกษา

(๑) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(๒) ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนตามมาตรา ๕๔ วรรคหก ให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้

(๓) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม กับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงาน บุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู

(๔) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด และปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกัน ทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่

๒.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

การปฏิรูปการศึกษา มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรัก และภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยมีขอบเขตครอบคลุมทั้งการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพมาตรฐาน จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาโดยใช้ระบบทวิภาคีหรือระบบอื่น ๆ ที่เน้นฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบเพื่อนำไปสู่การจ้างงาน การสร้างงาน และการปฏิรูปบทบาทการวิจัย

และระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาให้ประเทศไทยออกจากกับดัก รายได้ปานกลางอย่างยั่งยืนสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ โดยมีกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนสำคัญ ได้แก่ การเร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทางสังคมและสื่อ ในการสร้างความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการปฏิรูป และความเป็นเจ้าของร่วม ในเป้าหมายและความสำเร็จของการปฏิรูปของประชาชน กระจายอำนาจสู่สถานศึกษา และการทดลอง นำร่องกิจกรรมปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องต่อบริบทพื้นที่ อย่างยั่งยืน การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา (Big Data for Education) ให้สามารถ นำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา ติดตาม เฝ้าระวังเด็กไม่ให้ออกจากระบบการศึกษา สามารถช่วยเหลือและติดตามผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนรายบุคคลให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และความสนใจของผู้เรียน การเปลี่ยนโลกทัศน์ทางการศึกษาของสาธารณชนในการสื่อสาร ปลุกฝัง พัฒนาวิถีดิจิทัล ปรับเปลี่ยนค่านิยม ทักษะคิดความคาดหวังต่อระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาระบบ การศึกษาอิงฐานสมรรถนะ โดยมุ่งเน้นให้ครูและนักเรียนมีความสุขกับการเรียนรู้และพัฒนาความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ กิจกรรมปฏิรูปตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้ค้ำถึงเจตนารมณ์ ตามมาตรา ๕๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่บัญญัติให้มีการดำเนินการ ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา ๑๒ ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนถึงการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา และมาตรา ๒๕๘ จ. (๔) ที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาเด็กเล็ก การสร้างโอกาส ทางการศึกษา การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ ๒๑ การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาที่หลากหลาย พัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ สร้างโอกาส ในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา พัฒนาทักษะอาชีพ และรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ รวมถึง ประเด็นปัญหาด้านการศึกษาของประเทศทั้งด้านคุณภาพการศึกษาและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงการบริหารและการจัด การศึกษา นอกจากนี้ ยังได้ค้ำถึงถึงสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา อาทิ สถานการณ์ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้มีการสื่อสารไร้พรมแดนและสามารถ เข้าถึงแหล่งข้อมูลและแหล่งความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา และบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชากรทั่วโลกในทุกกลุ่มทุกวัยที่จะต้องเผชิญความท้าทายกับวิถีชีวิตใหม่ เพื่อให้การศึกษาของประเทศสามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์ การพัฒนาของโลกอนาคต

๒.๓ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุง

เป้าหมาย กิจกรรมปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและกลไกการขับเคลื่อน

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕)
กิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rocks)

เป้าหมาย	ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และมีจิตสาธารณะ		
วัตถุประสงค์	ลดความเหลื่อมล้ำ	ยกระดับคุณภาพ	เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
๕ Big Rocks	การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย	การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ การสร้างระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยออกจากกับดักรายได้ปานกลางอย่างยั่งยืน
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. กลไกการขับเคลื่อน <ul style="list-style-type: none"> การสร้างภาคีเครือข่ายทางสังคม การกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา การทดลองต้นแบบการปฏิรูป การบูรณาการการจัดการข้อมูลสารสนเทศ Big Data โดยเลข 13 หลัก การเปลี่ยนโลกทัศน์ทางการศึกษาของสาธารณชน 		

กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. 2561-2565)
กิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rocks)

วัตถุประสงค์	ลดความเหลื่อมล้ำ	ยกระดับคุณภาพ	เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
กลุ่มเป้าหมาย			
เด็กเยาวชน	ระบบ Big Data สนับสนุนการค้นหา เฝ้าระวัง ติดตาม และช่วยเหลือเด็กให้เข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัย / ชุมชนการศึกษาต่อ / พัฒนารัฐบาลดิจิทัล ให้เด็กและเยาวชนตระหนักรับการศึกษา	พัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัยเป็นรายบุคคลตามแนวทางการปฏิรูปฯ และมีกระบวนการคัดเลือกระบบนำความรู้ไปใช้ในการฝึกอบรมได้อย่างมีแบบแผน รวมถึงสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑	ผู้สำเร็จการศึกษาทวิภาคี และบัณฑิตสู่เชิงจากสถาบันอุดมศึกษามีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง และมีคุณภาพชีวิตสู่สภาพงาน
ครู/อาจารย์	มีรูปแบบ กระบวนการคัดเลือกนิสิต/นักศึกษาครู ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อตรงและความเหลื่อมล้ำ	ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนตามแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ	ครูผู้สอนยกระดับและบูรณาการมีความเชี่ยวชาญจัดการเรียนการสอนในสาขาที่ตอบสนองกับทิศทางการพัฒนาและการลงทุนของประเทศ
หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	หลักสูตรการผลิตครูที่เป็นเลิศตามความต้องการและบริบทของสาขาวิชาและพื้นที่	ปรับระบบการประเมินผลให้ผู้เรียนไม่มีความหลากหลาย สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนได้ครบถ้วนของสถานศึกษา และพลศึกษาของนักเรียนและผู้เรียนผู้เรียนในระดับชาติ มาใช้ในการพิจารณาประเมินผลของครูและผู้บริหารสถานศึกษา	สถาบันอุดมศึกษายกระดับงานวิจัย การพัฒนานวัตกรรม การผลิตกำลังคน และระบบธรรมาภิบาลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นประเทศรายได้สูงอย่างยั่งยืน
สถานศึกษาและระบบสนับสนุน	แก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในสถานศึกษาระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ด้วยกระบวนการทางวิชาการแบบมีส่วนร่วม	พัฒนาศักยภาพครูผู้พัฒนาเด็กเล็ก / พัฒนาศักยภาพสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา (MT) / พัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์	Digital Life-long Learning Platform สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกระดับการศึกษาแก่ประชาชนทุกคน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย หรือระบบธนาคารนำเครดิต (Credit Bank) เพื่อสะสมและใช้ประโยชน์ต่อถึง

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับปรับปรุงนี้ มุ่งเน้นกิจกรรมการปฏิรูปที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยพิจารณาความเชื่อมโยงกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ซึ่งประกอบด้วย ๗ เรื่อง ๒๙ ประเด็น ๑๓๑ กิจกรรม โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ขับเคลื่อนการดำเนินการในบางส่วนแล้ว สำหรับกิจกรรมปฏิรูป ๕ กิจกรรมที่ได้มีการกำหนดขึ้นใหม่ยังคงมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่นเดียวกับแผนกิจกรรมเดิม ซึ่งความสอดคล้องระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) มีดังนี้

๑. ความสอดคล้องของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๑.๑.๑ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ / ปฐมวัย / ช่วงวัยเรียน / วัยรุ่น / วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ

๑.๑.๒ มุ่งเน้นปฏิรูปและปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ เปลี่ยนบทบาท “ครู” ให้เป็น “ครูยุคใหม่” เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต และวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม

๑.๑.๓ ตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

๑.๑.๔ มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวยุคใหม่ และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน

๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๑.๒.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสโดยตรง สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษาโดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

๑.๒.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี พัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่โดยการวางแผนกำลังคนที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มจังหวัด รวมถึงการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของเมือง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๑.๒.๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ และสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

๒. ความสอดคล้องของการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต

๒.๑.๑ เด็กเกิดอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการสมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น

๒.๑.๒ วัยเรียน / วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต

๒.๑.๓ แรงงานมีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต มีทักษะอาชีพสูง ตระหนักในความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้สิ่งใหม่ตามพลวัตของโครงสร้างอาชีพ และความต้องการของตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น

๒.๑.๔ คนไทยมีความสามารถและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาทำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

๒.๑.๕ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต มีทักษะการดำรงชีวิต เรียนรู้พัฒนาตลอดชีวิต มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคมเพิ่มขึ้น

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้

- คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ สามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตดีขึ้น

๒.๓ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นพลังทางสังคม

- ประชากรไทยมีการเตรียมการก่อนสูงอายุเพื่อให้สูงวัยอย่างมีคุณภาพเพิ่มขึ้น

๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

๑) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา ๘ การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

- (๑) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- (๓) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๑๐ การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

มาตรา ๑๕ การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการศึกษาจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(๔) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(๕) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษา สำหรับบุคคลตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัด ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ

๒) พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีมาตราที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

การศึกษานอกระบบ หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรม ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับ ผลการเรียนรู้

มาตรา ๖ การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ยึดหลักดังต่อไปนี้

(๑) การศึกษานอกระบบ

(ก) ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั่วถึง เป็นธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

(ข) การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

(๒) การศึกษาตามอัธยาศัย

(ก) การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียน ทุกกลุ่มเป้าหมาย

(ข) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

(ค) การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน

๓) กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ ๒ การศึกษานอกระบบที่จัดเป็นหลักสูตรเฉพาะหรือหลักสูตรฝึกอบรมตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้เรียนอาจนำผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์มาเทียบระดับการศึกษากับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบตามข้อ ๑ ได้

ข้อ ๓ การเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาให้สถานศึกษาที่รัฐมนตรีกำหนด แต่งตั้งคณะกรรมการจำนวนไม่เกินห้าคน ทั้งนี้ ต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาของการศึกษาระดับนั้นจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนและผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการวัดผลและประเมินผลจำนวนหนึ่งคน ดำเนินการประเมินเทียบระดับการศึกษาตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด ทั้งนี้ โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล และเกณฑ์การจบหลักสูตรนั้น

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการ และให้หัวหน้าสถานศึกษาตามวรรคหนึ่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสถานศึกษานั้นจำนวนหนึ่งคนเป็นเลขานุการ

๔) นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย การพัฒนาช่วงวัยเรียน / วัยรุ่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ ประเด็น

การพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ และพหุปัญญา รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๕

๔.๑.๑ การปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

๔.๑.๒ การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครูและอาจารย์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะทางภาษาและดิจิทัล เพื่อให้ครูและอาจารย์ได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยภาษาและดิจิทัล สามารถปรับวิธีการเรียนการสอนและการใช้สื่อให้ทันสมัยและมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาที่เกิดกับผู้เรียน

๔.๑.๓ การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (National Digital Learning Platform : NDLP) และการส่งเสริมการฝึกทักษะดิจิทัลในชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีหน่วยงานรับผิดชอบพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางผ่านระบบออนไลน์ และการนำฐานข้อมูลกลางทางการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา

๔.๑.๔ การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยใช้จังหวัดเป็นฐานโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่ได้รับการปรับปรุงเพื่อกำหนดให้มีระบบบริหารและการจัดการ รวมถึงการจัดโครงสร้างหน่วยงานให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ สถานศึกษามีความเป็นอิสระและคล่องตัว บริหารและจัดการศึกษาโดยใช้จังหวัดเป็นฐาน มีระบบการบริหารงานบุคคลโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

๔.๑.๕ การปรับระบบการประเมินผลการศึกษาและการประกันคุณภาพ พร้อมจัดทดสอบวัดความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาทั้งสายวิชาการและสายวิชาชีพ เพื่อให้ระบบการประเมินผลการศึกษาทุกระดับและระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยและตอบสนองผลลัพธ์ทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

๔.๑.๖ จัดสรรและการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากความร่วมมือทุกภาคส่วน เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้มีความเป็นธรรมและสร้างโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกลุ่มอื่น ๆ กระจายทรัพยากรทั้งบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ และสื่อเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง

๔.๑.๗ การนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) และ กรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualification Reference Framework : AQRF) สู่อุปถัมภ์ เป็นการผลิตและการพัฒนากำลังคนเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยใช้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เชื่อมโยงระบบการศึกษาและการอาชีพ โดยใช้กลไกการเทียบโอนประสบการณ์ด้วยธนาคารหน่วยกิต และการจัดทำมาตรฐานอาชีพในสาขาที่สามารถอ้างอิงอาเซียนได้

๔.๑.๘ การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย เพื่อเป็นการขับเคลื่อน

แผนบูรณาการการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒ ส่งการปฏิบัติ
 อย่างเป็นรูปธรรม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนา
 เด็กปฐมวัยและมีการติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ

๔.๑.๙ การศึกษาเพื่ออาชีพและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
 เพื่อให้ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาและอาชีวศึกษามีอาชีพและรายได้ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพ
 และมีคุณภาพชีวิตที่ดีและช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลกได้

๔.๑.๑๐ การพลิกโฉมระบบการศึกษาไทยด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี
 ที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการศึกษาทุกระดับการศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งนำนวัตกรรม
 และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการศึกษาผ่านระบบดิจิทัล

๔.๑.๑๑ การเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส
 ทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษา
 ที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๔.๑.๑๒ การจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษา
 ตามอัธยาศัย โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาส
 และการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและผู้เรียนที่มีความต้องการ
 จำเป็นพิเศษ

นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win)

(๑) ความปลอดภัยของผู้เรียน โดยจัดให้มีรูปแบบ วิธีการ หรือกระบวนการ
 ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีความสุข และได้รับการปกป้อง
 คุ้มครองความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสร้างทักษะให้ผู้เรียนมีความสามารถ
 ในการดูแลตนเองจากภัยอันตรายต่าง ๆ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคม

(๒) หลักสูตรฐานสมรรถนะ มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยยึด
 ความสามารถของผู้เรียนเป็นหลักและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่ต้องการ

(๓) ฐานข้อมูล Big Data มุ่งพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและไม่ซ้ำซ้อน
 เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมการศึกษาของประเทศที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์ ถูกต้องเป็นปัจจุบัน
 และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

(๔) ขับเคลื่อนศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) สนับสนุน
 การดำเนินงานของศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) ตามความเป็นเลิศ
 ของแต่ละสถานศึกษาและตามบริบทของพื้นที่ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศทั้งในปัจจุบัน
 และอนาคต ตลอดจนมีการจัดการเรียนการสอนด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยและสอดคล้องกับเทคโนโลยีปัจจุบัน

(๕) พัฒนาทักษะทางอาชีพ ส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นพัฒนาทักษะอาชีพ
 ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างอาชีพและรายได้ที่เหมาะสม รวมถึงเพิ่มขีดความสามารถ
 ในการแข่งขันของประเทศ

(๖) การศึกษาตลอดชีวิต การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกช่วงวัย
 ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน ประชาชนในแต่ละช่วงวัยได้รับการศึกษาตามความต้องการอย่างมีมาตรฐาน
 เหมาะสมและเต็มตามศักยภาพตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา และพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมเพื่อเตรียมพร้อม
 เข้าสู่สังคมผู้สูงวัย

(๗) การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม สามารถช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

(๑) ให้ส่วนราชการ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นำนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๕ ข้างต้น เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการศึกษา โดยดำเนินการจัดทำแผนและจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๕

(๒) ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการให้คำแนะนำแก้ไขในระดับพื้นที่ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ

(๓) ให้มีคณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และรายงานการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ตรวจราชการ ติดตาม ประเมินผลในระดับนโยบาย และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ทราบตามลำดับ

(๔) กรณีมีปัญหาในเชิงพื้นที่หรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน ให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด ดำเนินการบริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้อง พร้อมทั้งรายงานต่อคณะกรรมการฯ ตามข้อ ๒)

(๕) สำหรับภารกิจของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่ปฏิบัติในลักษณะงานในเชิงหน้าที่ (Function) งานในเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda) และงานในเชิงพื้นที่ (Area) ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว หากมีความสอดคล้องกับหลักการนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๕ ข้างต้น ให้ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ อย่างเป็นรูปธรรม

๒.๕ ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงาน กศน.

ยุทธศาสตร์และจุดเน้นของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกช่วงวัยได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นและสมรรถนะที่สอดรับกับทิศทางการพัฒนาประเทศ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม บนรากฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีพันธกิจหลัก คือ จัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาสมรรถนะ ทักษะ การเรียนรู้ของประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัวในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ก้าวสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน

จุดเน้นการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

๑) น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ

๑.๑ สืบสานศาสตร์พระราชา โดยการสร้างและพัฒนาศูนย์สาธิตและเรียนรู้ “โคกหนองนา โมเดล” เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการบริหารทรัพยากรรูปแบบต่าง ๆ ทั้งดิน น้ำ ลม แดด รวมถึงพืชพันธุ์ต่าง ๆ และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒ จัดให้มี หนึ่งชุมชน หนึ่งนวัตกรรมการพัฒนาชุมชน เพื่อความกินดี อยู่ดี และมีงานทำ

๑.๓ การสร้างกลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน รวมทั้งปลูกฝังผู้เรียนให้มีหลักคิดที่ถูกต้องด้านคุณธรรม จริยธรรม มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง และเป็นผู้มีความพอเพียง ระเบียบวินัย สุจริต จิตอาสา ผ่านกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการลูกเสือและยุวกาชาด

๒) ส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัย

๒.๑ ส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำในรูปแบบ Re – Skill, Up – Skill และการสร้างนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ หลากหลาย ทันสมัย และตอบสนองความต้องการของประชาชน และสามารถออกไปรับรองความรู้ความสามารถเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพได้

๒.๒ ส่งเสริมและยกระดับทักษะภาษาอังกฤษให้กับประชาชน (English for ALL)

๒.๓ ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เข้าสู่สังคมสูงวัย อาทิ การฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมรองรับสังคมสูงวัย หลักสูตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมสมรรถนะผู้สูงวัย และหลักสูตรการดูแลผู้สูงวัย โดยเน้นการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัย

๓) พัฒนาหลักสูตรสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา แหล่งเรียนรู้ และรูปแบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับ ทุกประเภท เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมาย มีความทันสมัย สอดคล้องและพร้อมรองรับกับบริบทสถานะสังคมปัจจุบันตามความต้องการของผู้เรียนและสถานะการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๓.๑ พัฒนาระบบการเรียนรู้ ONIE Digital Learning Platform ที่รองรับ DEEP ของกระทรวงศึกษาธิการ และช่องทางเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ ทั้ง Online On - site และ On - air

๓.๒ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ อาทิ Digital Science Museum / Digital Science Center / Digital Library ศูนย์การเรียนรู้ทุกช่วงวัยและศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ กศน. (Co - Learning Space) เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง ทุกที่ และทุกเวลา

๓.๓ พัฒนาระบบรับสมัครนักเรียนและสมัครฝึกอบรมแบบออนไลน์ มีระบบการเทียบโอนความรู้ ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) และพัฒนา / ขยายการให้บริการระบบทดสอบอิเล็กทรอนิกส์ (E-exam)

๔) บูรณาการความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑ ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน อาทิ การส่งเสริมการฝึกอาชีพที่เป็นอัตลักษณ์และบริบทของชุมชน ส่งเสริมการตลาดและขยายช่องทางการจำหน่ายเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ / สินค้าของ กศน.

๔.๒ บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนกลาง และภูมิภาค

๕) พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร กศน.

๕.๑ พัฒนาศักยภาพและทักษะความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy & Digital Skills) ให้กับบุคลากรทุกประเภททุกระดับ รองรับความเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ และความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษ การผลิตสื่อการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลเป็นขั้นตอน

๕.๒ จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ของบุคลากร กศน. และกิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การแข่งขันกีฬา การอบรมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน

๖) ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบบริหารจัดการองค์กร ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการศึกษา และการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ต่อสาธารณชน

๖.๑ เร่งผลักดันร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. ให้สำเร็จและปรับโครงสร้างการบริหารและอัตรากำลังให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง เร่งการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งที่มีประสิทธิภาพ

๖.๒ นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ พัฒนาระบบการทำงานและข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาที่ทันสมัย รวดเร็ว และสามารถใช้งานทันที โดยจัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลกลาง กศน. เพื่อจัดทำข้อมูล กศน. ทั้งระบบ (ONE ONIE)

๖.๓ พัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซม พื้นฟูอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมโดยรอบของหน่วยงาน สถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ทุกแห่ง ให้สะอาด ปลอดภัย และพร้อมให้บริการ

๖.๔ ประชาสัมพันธ์ / สร้างการรับรู้ให้กับประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการบริการทางวิชาการ / กิจกรรมด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และสร้างช่องทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการของหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด อาทิ ข่าวประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ / มหกรรม วิชาการของ กศน.

ภารกิจต่อเนื่อง

๑) ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

๑.๑ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๑.๑ สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบตั้งแต่ปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนค่าจัดซื้อหนังสือเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าจัดการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงอย่างเพียงพอเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

๑.๑.๒ จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมาย ผู้ด้อยหรือพลาดโอกาสทางการศึกษาผ่านการเรียนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การเรียนแบบชั้นเรียน และการจัดการศึกษาทางไกล

๑.๑.๓ พัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านหลักสูตรรูปแบบ / กระบวนการเรียนการสอน สื่อและนวัตกรรม ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนและระบบการให้บริการนักศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

๑.๑.๔ จัดให้มีการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ที่มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ มีมาตรฐานตามที่กำหนด และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๑.๕ จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณภาพ โดยผู้เรียนต้องเรียนรู้และเข้าร่วมปฏิบัติ กิจกรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการจบหลักสูตร อาทิ กิจกรรม เสริมสร้างความสามัคคี กิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดการแข่งขันกีฬา การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด กิจกรรม จิตอาสา และการจัดตั้งชมรม / ชุมนุม พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์อื่น ๆ นอกหลักสูตรมาใช้เพิ่มชั่วโมงกิจกรรมให้ผู้เรียนจบตามหลักสูตรได้

๑.๒ การส่งเสริมการรู้หนังสือ

๑.๒.๑ พัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ไม่รู้หนังสือให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเป็นระบบเดียวกันทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๑.๒.๒ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร สื่อ แบบเรียนเครื่องมือวัดผลและเครื่องมือ การดำเนินงานการ ส่งเสริมการรู้หนังสือที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

๑.๒.๓ พัฒนาครู กศน. และภาคีเครือข่ายที่ร่วมจัดการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้ไม่รู้หนังสืออย่างมีประสิทธิภาพ และอาจ จัดให้มีอาสาสมัครส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๑.๒.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้หนังสือให้กับประชาชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชน

๑.๓ การศึกษาต่อเนื่อง

๑.๓.๑ จัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญ กับการจัดการศึกษาอาชีพ เพื่อการมีงานทำในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และอาชีพเฉพาะทางหรือการบริการ รวมถึงการเน้นอาชีพช่างพื้นฐานที่สอดคล้องกับศักยภาพ ของผู้เรียน ความต้องการ และศักยภาพของแต่ละพื้นที่ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ สอดรับกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ ตลอดจนสร้างความเข้มแข็ง ให้กับศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน โดยจัดให้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาหนึ่งตำบล หนึ่งอาชีพเด่น การประกวดสินค้าดีพรีเมียม การสร้างแบรนด์ของ กศน. รวมถึงการส่งเสริมและจัดหา ช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมถึงมีการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการจัดการศึกษา อาชีพ เพื่อการมีงานทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๑.๓.๒ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะ คนพิการ ผู้สูงอายุ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และมุ่งเน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมาย มีทักษะการดำรงชีวิต ตลอดจนสามารถประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้ มีความรู้ความสามารถในการบริหาร

จัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข่าวสารข้อมูลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในอนาคต โดยจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาสำคัญต่าง ๆ เช่น การอบรมจิตอาสา การให้ความรู้เพื่อการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) การอบรมพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต การอบรมคุณธรรม และจริยธรรม การป้องกันภัยยาเสพติด เพศศึกษา การปลูกฝังและการสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผ่านการอบรมในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิต การจัดตั้งชมรม / ชุมนุม และการอบรมส่งเสริมความสามารถพิเศษต่าง ๆ

๑.๓.๓ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรมการประชุมสัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่ เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างและหลากหลายทางความคิดและอุดมการณ์ รวมทั้งสังคม พหุวัฒนธรรม โดยจัดกระบวนการให้บุคคลรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสร้างกระบวนการจิตสาธารณะ การสร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย การเคารพในสิทธิและเสรีภาพและรับผิดชอบต่อหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การเป็นจิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน การบริหารจัดการน้ำ การรับมือกับสาธารณภัย การอนุรักษ์พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน

๑.๓.๔ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับประชาชน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคง และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมตามทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

๑.๔ การศึกษาตามอัธยาศัย

๑.๔.๑ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านและพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เช่น การพัฒนา กศน. ตำบล ห้องสมุดประชาชนทุกแห่งให้มีการบริการที่ทันสมัย ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน จัดหน่วยบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ ห้องสมุดชาวตลาด พร้อมหนังสือและอุปกรณ์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้บริการประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง รวมทั้งเสริมสร้างความพร้อมในด้านบุคลากร และสื่ออุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการอ่าน รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านที่หลากหลายรูปแบบ

๑.๔.๒ จัดสร้างและพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตลอดชีวิตของประชาชน เป็นแหล่งสร้างนวัตกรรมฐานวิทยาศาสตร์และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวิทยาการประจำท้องถิ่น โดยจัดทำและพัฒนานิทรรศการสื่อและกิจกรรมการศึกษาที่เน้นการเสริมสร้างความรู้และสร้างแรงบันดาลใจด้านวิทยาศาสตร์ สอดแทรกวิธีการคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ และปลูกฝังเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ผ่านการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ควบคู่กับเทคโนโลยีวิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ รวมทั้งสอดคล้อง

กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริบทของชุมชนและประเทศ รวมทั้งระดับภูมิภาค และระดับโลกเพื่อให้ประชาชนมีความรู้และสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาอาชีพ การรักษาสິงแวดล้อม การบรรเทาและป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และรุนแรง (Disruptive Change) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔.๓ ประสานความร่วมมือหน่วยงาน องค์กร หรือภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีแหล่งเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีรูปแบบที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งโบราณคดี วัด ศาสนสถาน ห้องสมุด และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

๒) ด้านหลักสูตร สื่อรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลงานบริการทางวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่หลากหลายและทันสมัย รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ และหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน

๒.๒ ส่งเสริมการพัฒนาสื่อแบบเรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่ออื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายทั่วไปและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา

๒.๓ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลให้มีความทันสมัย หลากหลายช่องทาง การเรียนรู้ด้วยระบบห้องเรียนและการควบคุมการสอบรูปแบบออนไลน์

๒.๔ พัฒนาระบบการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้มีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับรู้และสามารถเข้าถึงระบบการประเมินได้

๒.๕ พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษาของนอกระบบทุกหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้มาตรฐานโดยการนำแบบทดสอบกลาง และระบบการสอบอิเล็กทรอนิกส์ (E - Exam) มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๖ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ การวัด การประเมินผล และการเผยแพร่รูปแบบการจัดการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งให้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทอย่างต่อเนื่อง และนำไปปฏิบัติอย่างกว้างขวาง

๒.๗ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับบริบทและภารกิจของ กศน. มากขึ้น เพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจ โดยตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพ เพื่อให้สามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้การประเมินภายในด้วยตนเอง และจัดให้มีระบบสถานศึกษาที่เลี้ยงเข้าไปสนับสนุนอย่างใกล้ชิด

ส่วนสถานศึกษาที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

๓) ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๓.๑ ผลิตและพัฒนารายการวิทยุและรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถพัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสารที่เผยแพร่ทางสถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) และทางอินเทอร์เน็ต

๓.๒ พัฒนาการเผยแพร่การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล และช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Youtube Facebook หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ครู กศน. นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Do It Yourself : DIY)

๓.๓ พัฒนาสถานีวิทยุศึกษาและสถานีโทรทัศน์สำหรับการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการออกอากาศให้กลุ่มเป้าหมายใช้เป็นช่องทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยขยายเครือข่ายการรับฟังให้สามารถรับฟังได้ทุกที่ ทุกเวลา ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และเพิ่มช่องทางให้สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้ ทั้งระบบ Ku-Band C-Band Digital TV และทางอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งจะรองรับการพัฒนาเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสาธารณะ (Free ETV)

๓.๔ พัฒนาระบบการให้บริการสื่อเทคโนโลยีสำหรับการศึกษาให้หลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นทางอินเทอร์เน็ตหรือรูปแบบอื่น ๆ อาทิ แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่และแท็บเล็ต (Tablet) รวมทั้งสื่อ Offline ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกใช้บริการให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ

๓.๕ สำรวจ วิจัย และติดตามประเมินผลด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนางานให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และสามารถส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนได้อย่างแท้จริง

๔) ด้านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องจากราชวงศ์

๔.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับราชวงศ์

๔.๒ จัดทำฐานข้อมูลโครงการและกิจกรรมของ กศน. ที่ตอบสนองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องกับราชวงศ์เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการติดตามประเมินผลและการพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๔.๔ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวงเพื่อให้ความพร้อมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๕ ดำเนินการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนบนพื้นที่สูง ถิ่นทุรกันดารและพื้นที่ชายขอบ

๕) ด้านการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่บริเวณชายแดน

๕.๑ พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕.๑.๑ ดำเนินการจัดและพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งอัตลักษณ์และความหลากหลายในวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

๕.๑.๒ พัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง

๕.๑.๓ ให้องค์กรและสถานศึกษาจัดให้มีมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่บุคลากรและนักศึกษา กศน. ตลอดจนผู้มาใช้บริการอย่างทั่วถึง

๕.๒ พัฒนาการจัดการศึกษาแบบบูรณาการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๕.๒.๑ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการศึกษาตามยุทธศาสตร์และบริบทของแต่ละจังหวัดในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๕.๒.๒ จัดทำหลักสูตรการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ โดยเน้นสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดให้เกิดการพัฒนาอาชีพได้ตรงตามความต้องการของพื้นที่

๕.๒.๓ จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน (ศฝช.) ได้แก่ พัฒนาศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน เพื่อให้เป็นศูนย์ฝึกและสาธิตการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบการจัดการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนตามแนวชายแดนด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงมุ่งพัฒนาการศึกษาอาชีพโดยใช้รูปแบบเชิงรุกเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดมหกรรมอาชีพ การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย การจัดอบรมแกนนำด้านอาชีพ โดยเน้นเกษตรธรรมชาติที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนชายแดนให้แก่ประชาชนตามแนวชายแดน

๖) ด้านบุคลากรระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๖.๑ การพัฒนาบุคลากร

๖.๑.๑ พัฒนาบุคลากรทุกระดับทุกประเภทให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อนและระหว่างการทำงานตำแหน่งเพื่อให้มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานตำแหน่งให้ตรงกับสายงาน ความชำนาญ และความต้องการของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานและบริหารจัดการดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ข้าราชการในสังกัดพัฒนาตนเองเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยเน้นการประเมินวิทยฐานะเชิงประจักษ์

๖.๑.๒ พัฒนาศึกษานิเทศก์ กศน. ให้มีสมรรถนะที่จำเป็นครบถ้วน มีความเป็นมืออาชีพ สามารถปฏิบัติการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อร่วมยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสถานศึกษา

๖.๑.๓ พัฒนาหัวหน้า กศน.ตำบล / แขวง ให้มีสมรรถนะสูงขึ้นไปเพื่อการบริหารจัดการ กศน.ตำบล / แขวง และการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเป็นนักจัดการความรู้และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๖.๑.๔ พัฒนาครู กศน. และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้สามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพโดยส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำ แผนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัด และประเมินผลและการวิจัยเบื้องต้น

๖.๑.๕ พัฒนาศักยภาพบุคลากร ที่รับผิดชอบการบริการการศึกษาและการเรียนรู้ ให้มีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นมืออาชีพในการจัดบริการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของประชาชน

๖.๑.๖ ส่งเสริมให้คณะกรรมการ กศน. ทุกระดับ และคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจของ กศน. อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๑.๗ พัฒนาอาสาสมัคร กศน. ให้สามารถทำหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๑.๘ พัฒนาสมรรถนะและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร รวมทั้งภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศในทุกระดับ โดยจัดให้มีกิจกรรมเสริมสร้างสัมพันธภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง อาทิ การแข่งขันกีฬา การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน

๖.๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอัตรากำลัง

๖.๒.๑ จัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและดำเนินการปรับปรุงสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

๖.๒.๒ สรรหา บรรจุ แต่งตั้ง และบริหารอัตรากำลังที่มีอยู่ทั้งในส่วนที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างให้เป็นไปตามโครงสร้างการบริหารและกรอบอัตรากำลัง รวมทั้งรองรับกับบทบาทภารกิจตามที่กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

๖.๒.๓ แสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการระดมทรัพยากร เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อมสำหรับดำเนินกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับประชาชน

๖.๓ การพัฒนาระบบบริหารจัดการ

๖.๓.๑ พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศอย่างเป็นระบบเพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหาร การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล รวมทั้งจัดบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๓.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณโดยพัฒนาระบบการกำกับ ควบคุม และเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๖.๓.๓ พัฒนาระบบฐานข้อมูลรวมของนักศึกษา กศน. ให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ สามารถสืบค้นได้ทันต่อความต้องการ เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๓.๔ ส่งเสริมให้มีการจัดการความรู้ในหน่วยงานและสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการศึกษาวิจัย เพื่อสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของประชาชนและชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของหน่วยงาน และสถานศึกษา

๖.๓.๕ สร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุน การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจและให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับประชาชนอย่างมีคุณภาพ

๖.๓.๖ ส่งเสริมการใช้ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (E - Office) ในการบริหารจัดการ เช่น ระบบการลา ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ระบบการขอใช้รถยนต์ของส่วนราชการ และระบบการขอใช้ห้องประชุม เป็นต้น

๖.๓.๗ พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย มีความโปร่งใส ปลอดภัยยุติธรรมและประพฤติมิชอบ บริหารจัดการบนข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ มุ่งผลสัมฤทธิ์ ให้มีความโปร่งใส

๖.๔ การกำกับ นิเทศติดตาม ประเมิน และรายงานผล

๖.๔.๑ สร้างกลไกการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เชื่อมโยงกับหน่วยงาน สถานศึกษา และภาคี เครือข่ายทั้งระบบ

๖.๔.๒ ให้อหน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ พัฒนาระบบกลไก การกำกับ ติดตาม และรายงานผลการนำนโยบายสู่การปฏิบัติให้สามารถตอบสนองการดำเนินงาน ตามนโยบายในแต่ละเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๔.๓ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๔.๔ พัฒนากลไกการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรอง การปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานและสถานศึกษา เพื่อการรายงานผลตามตัวชี้วัดในคำรับรอง การปฏิบัติราชการประจำปีของสำนักงาน กศน. ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนด

๖.๔.๕ ให้มีการเชื่อมโยงระบบการนิเทศในทุกระดับ ทั้งหน่วยงานภายในองค์กร และภายนอกองค์กร ตั้งแต่ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ / เขตและตำบล / แขวง เพื่อความเป็นเอกภาพในการใช้ข้อมูลและการพัฒนางานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๖ แนวคิดและการดำเนินงานเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน.

แนวคิดเกี่ยวกับการเทียบระดับการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนและให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาทั้ง ๓ รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ กระทรวงศึกษาธิการ ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ วรรคสี่ และมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๔๖ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๖ จึงได้มีการประกาศกฎกระทรวง

ว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ และประกาศกำหนดสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๖๙๕ แห่ง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ลงนามในประกาศ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน การเทียบระดับการศึกษา โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ตระหนักถึงประชาชนทั่วไปบางคนที่มีความรู้และประสบการณ์เทียบเท่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพเข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาเพื่อให้ได้วุฒิทางการศึกษา โดยอยู่ในกรอบ หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และสามารถนำ วุฒิการศึกษาไปสมัครเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือสมัครเข้าทำงานได้

รูปแบบการประเมินเทียบระดับการศึกษา

การประเมินเทียบระดับการศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าผู้ที่สมัครเข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ตามมาตรฐาน การเรียนรู้ในระดับนั้นจริงหรือไม่ จึงเป็นการประเมินตามกรอบมาตรฐานการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ ในแต่ละระดับการศึกษา ประกอบด้วย การประเมิน ๒ มิติ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย, ๒๕๖๐ : ๘ - ๙) ได้แก่

๑. มิติประสบการณ์ เป็นการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ใช้วิธีประเมินจากสภาพจริง และสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการประเมินเทียบระดับการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในสาขา วิชาของการศึกษาแต่ละระดับ รวมถึงมีการบันทึกผลการประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินได้มาตรฐาน ยุติธรรม โปร่งใสตรวจสอบได้และเป็นที่ยอมรับของสังคม

๒. มิติความรู้ความคิด เป็นการประเมินสมรรถภาพทางด้านความรู้ความคิดใน ๖ มาตรฐาน ดังนี้

๒.๑ มาตรฐานที่ ๑ ความสามารถในการสื่อสาร

๒.๒ มาตรฐานที่ ๒ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจ

๒.๓ มาตรฐานที่ ๓ ความสามารถในการแสวงหาความรู้และการใช้เทคโนโลยี

๒.๔ มาตรฐานที่ ๔ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพกายและจิตของตน

๒.๕ มาตรฐานที่ ๕ ความเป็นไทย สากล และพลเมืองดี

๒.๖ มาตรฐานที่ ๖ ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิต

การประเมินมิติความรู้และความคิดจะใช้วิธีการทดสอบสำหรับมาตรฐานที่ ๑ ความสามารถในการสื่อสารให้มุ่งเน้นทดสอบด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษในแต่ละระดับ กล่าวคือ ระดับประถมศึกษา เน้นอ่านคล่อง เขียนคล่อง และใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแบบง่าย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นอ่านคล่อง เขียนคล่อง และใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเรื่องใกล้ตัว กับบุคคลอื่น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นอ่านคล่องเขียนคล่อง และใช้ภาษาอังกฤษ ในการสื่อสารเกี่ยวกับชีวิตประจำวันและอาชีพด้วยประโยคที่ซับซ้อนขึ้น

ขอบข่ายการประเมินเทียบระดับการศึกษา

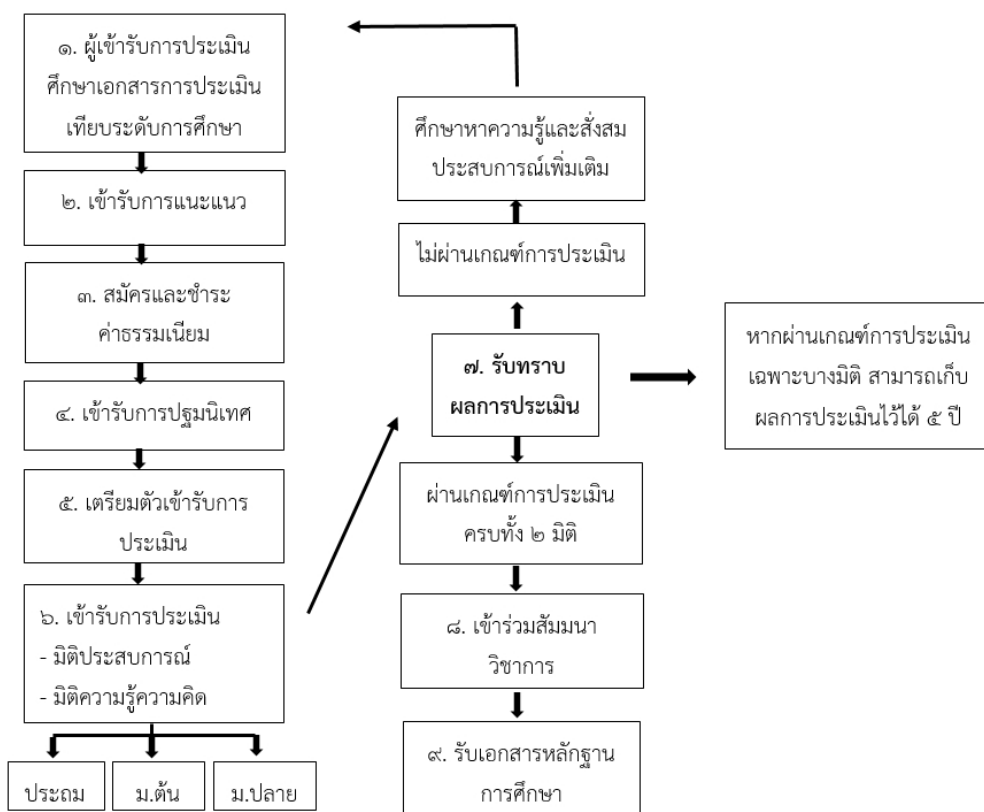
การประเมินเทียบระดับการศึกษา เป็นการประเมินแบบองค์รวมซึ่งมุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา องค์กรความรู้ และคุณธรรมมากกว่าการประเมินความรู้ตามสาระ การเรียนรู้ โดยสามารถแบ่งขอบข่ายเนื้อหาการประเมินไว้ ๔ องค์กรประกอบ ได้แก่

๑) ความรู้พื้นฐาน เป็นความรู้วิชาสามัญที่ใช้เป็นเครื่องมือต่อยอดในการแสวงหาความรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละระดับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็ความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย ภาษาอังกฤษ การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

๒) ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาอาชีพ เป็นความรู้ทักษะและความสามารถในการบริหารจัดการการประกอบอาชีพ มีวิสัยทัศน์ในการวางแผน มีการพัฒนากระบวนการในการประกอบอาชีพ มีการเลือกใช้เทคโนโลยีและเทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบอาชีพอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓) ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นความรู้ทักษะและความสามารถที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ เห็นคุณค่าและยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต การมีสุนทรียภาพทางทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ และมีทักษะในการเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

๔) ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน เป็นความรู้ ทักษะ และความสามารถในการดำเนินชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดหลักธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งนำศักยภาพของตนเองมาช่วยส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กระบวนการ ขั้นตอน การประเมินเทียบระดับการศึกษา (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ๒๕๖๐ : ๘ - ๙)

การสัมมนาวิชาการ ผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาที่ผ่านการประเมินทั้ง ๒ มิติ ต้องเข้าร่วมสัมมนาวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่หลากหลายร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมสัมมนาวิชาการ ถือเป็นเงื่อนไขของเกณฑ์การประเมินเทียบระดับการศึกษา ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษา ขึ้นพื้นฐานเป็นผู้จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษา พร้อมทั้งออกแบบกิจกรรมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า ๓ วัน ๒ คืน หรือ ๓๐ ชั่วโมง โดยมีเนื้อหาความรู้ด้านวิชาการไม่น้อยกว่า ๑๕ ชั่วโมง และผู้เข้าร่วมสัมมนาต้องเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลา ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ หากไม่สามารถเข้าร่วมสัมมนาวิชาการในครั้งนั้นได้ ให้เข้าร่วมสัมมนาวิชาการในครั้งต่อไป

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา		ผู้รับผิดชอบ
		ครั้งที่ ๑	ครั้งที่ ๒	
๑.	รับสมัครเข้าเทียบระดับทั้ง ๓ ระดับ	เมษายน	ตุลาคม	สถานศึกษา
๒.	ปฐมนิเทศ ชี้แจงเรื่องการประเมิน ๒ มิติ ๑) มิติประสบการณ์ ๒) มิติความรู้ความคิด ๓) การสัมมนาวิชาการ	พฤษภาคม	พฤศจิกายน	สถานศึกษา
๓.	ผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา จัดทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ให้แล้วเสร็จ	มิถุนายน – กรกฎาคม	ธันวาคม – มกราคม	ผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา
๔.	ประเมินเชิงประจักษ์ มิติ ประสบการณ์จากสถานที่ทำงานของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา โดยคณะกรรมการฯ	กรกฎาคม	มกราคม	คณะกรรมการฯ และผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา
๕.	สอบมิติความรู้ความคิด	สิงหาคม	กุมภาพันธ์	สถานศึกษา
๖.	ผู้ผ่านการเทียบระดับทั้ง ๒ มิติ เข้าร่วมการสัมมนาวิชาการ (๓ วัน ๒ คืน หรือ ๓๐ ชั่วโมง)	กันยายน	มีนาคม	สถานศึกษาและผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษา
๗.	จบและรับวุฒิการศึกษา	กันยายน	มีนาคม	สถานศึกษาและผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษา

ปฏิทินการประเมินเทียบระดับการศึกษา (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ๒๕๖๐ : ๑๖)

เกณฑ์การตัดสินผลการประเมินผ่านระดับการศึกษา

การประเมินเทียบระดับการศึกษา จะใช้เครื่องมือการประเมินที่มีความหลากหลาย โดยมีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งผู้ที่เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาจะต้องเข้ารับการประเมินทั้ง ๒ มิติ ได้แก่ มิติประสพการณ์ และมิติความรู้ความคิด และหลังจากที่ผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาได้รับการประเมินผ่านครบทุกมิติแล้วจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมสัมมนาวิชาการตามระยะเวลาที่สถานศึกษากำหนด และจะต้องผ่านการประเมินทั้ง ๔ ข้อ (กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ๒๕๕๘ : ๙ - ๑๐) ดังนี้

๑) ผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ต้องเข้ารับการประเมินมิติประสพการณ์ ทั้ง ๓ มาตรฐาน และจะต้องได้คะแนนรวมทุกมาตรฐานตามเกณฑ์การผ่านของแต่ละระดับการศึกษาที่กำหนด

๒) ผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ต้องเข้ารับการประเมินมิติความรู้ความคิด ทั้ง ๖ มาตรฐาน และต้องได้คะแนนรวมทุกมาตรฐานไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐

๓) ผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษาทั้ง ๒ มิติจะต้องเข้าร่วมสัมมนาวิชาการตามเกณฑ์ที่กำหนด

๔) ผู้เข้ารับการประเมินต้องผ่านการประเมินมิติประสพการณ์และมิติความรู้ความคิดในระดับเดียวกัน จึงจะถือว่าผ่านการประเมินในระดับการศึกษา ซึ่งการผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษาจะมีผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” โดยไม่มีระดับคะแนน และไม่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) สำหรับผู้ที่ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษาแล้วให้ถือว่ามีความรู้ความเข้าใจเท่ากับผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สามารถนำไปสมัครเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและสามารถสมัครเข้าทำงานได้เช่นเดียวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระบบ แต่หากประสงค์จะศึกษาต่อจะต้องดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในบางส่วน ในกรณีที่ไม่ผ่านการประเมินมิติใดมิติหนึ่ง สามารถเก็บสะสมผลการประเมินเทียบระดับการศึกษาที่ผ่านไว้ได้ไม่เกิน ๕ ปี นับแต่วันที่ยื่นผลตามคำร้องขอเทียบระดับการศึกษาครั้งแรก

หลักฐานการศึกษา

หลักฐานการศึกษาเป็นเอกสารแสดงข้อมูลและสถานภาพทางการศึกษาของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำเพื่อใช้สำหรับตรวจสอบ สื่อสาร ส่งต่อ และรับรองผลการประเมินของผู้เข้าประเมินเทียบระดับการศึกษา ซึ่งหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. เอกสารหลักฐานการศึกษาควบคุมและบังคับแบบ

๒. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่สถานศึกษาดำเนินการเอง ซึ่งเอกสารหลักฐานการศึกษาควบคุมและบังคับแบบ มีดังนี้

๒.๑ ระเบียบแสดงผลการประเมินเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กศน.๑ทศ-)

๒.๑.๑ ระดับประถมศึกษา (กศน.๑ทศ-๑)

๒.๑.๒ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (กศน.๑ทศ-ต)

๒.๑.๓ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กศน.๑ทศ-ป)

๒.๒ ประกาศนียบัตร (กศน.๒ทศ-)

๒.๓ แบบรายงานผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กศน.๓ทศ-) เป็นเอกสารบันทึกผลการประเมินของผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษาและกิจกรรมสัมมนาวิชาการที่เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละระดับการศึกษาเพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงสถานภาพและความสำเร็จในการศึกษาของผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษาของแต่ละคน และใช้เป็นหลักฐานในการสมัครเข้าศึกษาต่อ สมัครเข้าทำงาน หรือดำเนินการในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กศน.

แผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ของสำนักงาน กศน. ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยได้รับโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ ๒๑” มีจุดเน้นในการส่งเสริม สนับสนุน และให้บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีสาระการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันและตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัยมาเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาครูให้เป็นผู้จัดการศึกษาและการเรียนรู้ เน้นพัฒนากระบวนการคิดและการวิจัยให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการเชิงรุก ชุมชน และทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมภายใต้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ซึ่งสำนักงาน กศน. มีจุดประสงค์ในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ประชาชนผู้ด้อยและขาดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งประชาชนทั่วไปได้รับโอกาสทางการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เป็นไปตามสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งภารกิจต่อเนื่องในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ด้านการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ พัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านหลักสูตร รูปแบบ / กระบวนการเรียนการสอน สื่อและนวัตกรรม ระบบการวัดและประเมินผลการเรียน และระบบการให้บริการนักศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ และพัฒนาระบบการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาและการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้มีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง มีการประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนได้รับรู้และสามารถเข้าถึงระบบการประเมินได้สอดคล้องกับหลักการของการศึกษานอกระบบ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ๒๕๕๑ : ๒๔) ดังนี้

๑. เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง

๒. ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ

๓. จัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต

๔. จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะครู แต่อาจเป็นผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือท้องถิ่น ซึ่งเป้าหมายตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในแผนการพัฒนาระบบและการศึกษาตามอัยยาศัย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ในยุทธศาสตร์ที่ ๑ เป็นการเพิ่มและกระจายโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งได้กำหนดแนวทางการพัฒนาระบบ (สำนักงาน กศน., ๒๕๖๐ : ๓๗) ดังนี้

๔.๑ ประกันโอกาสการเข้ารับบริการทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนในทุกพื้นที่และครอบคลุมผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

๔.๒ ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการศึกษาระบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพให้เหมาะสมกับวัย สภาพร่างกายสุขภาพ ความจำเป็น ความต้องการและความสนใจ รวมถึงสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาและการเรียนรู้ไปเทียบระดับ เทียบโอน และเชื่อมโยงส่งต่อระหว่างการศึกษาทุกรูปแบบทุกระดับได้

๔.๓ ส่งเสริมการจัดการศึกษาระบบที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๔.๔ ส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระบบของคนทุกช่วงวัยในพื้นที่พิเศษและเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ให้เหมาะสมกับภูมิสังคม อัตลักษณ์ และความต้องการของชุมชนและพื้นที่

๔.๕ จัดทำ SMART CARD ทางการศึกษาสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เพื่อขอรับบริการทางการศึกษา

๔.๖ พัฒนาระบบ E - exam และระบบการสอบอิเล็กทรอนิกส์ให้มีมาตรฐานและยกระดับสถานศึกษาทุกแห่งให้เป็นศูนย์ทดสอบด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชน

๔.๗ พัฒนาระบบการเทียบโอนและการเทียบระดับการศึกษาให้มีมาตรฐานและสามารถเชื่อมโยงการศึกษาและการเรียนรู้ทุกระดับทุกรูปแบบ

จากแผนพัฒนาระบบและการศึกษาตามอัยยาศัยฉบับดังกล่าว สำนักงาน กศน. ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กศน. สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ (โครงการเทียบระดับการศึกษา) ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓ และได้กำหนดแนวทางการยกระดับการศึกษาให้กับพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) ให้จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การประเมินเทียบระดับการศึกษา ใช้เวลาประเมิน ๑ ภาคเรียน (๖ เดือน) โดยมีค่าธรรมเนียม ๓,๐๐๐ บาท มีการประเมิน ๒ มิติ คือ มิติประสบการณ์โดยการจัดทำแฟ้มมิติประสบการณ์ และมิติความรู้ความคิดโดยเป็นการทดสอบในรายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม และพลานามัย และผลการดำเนินงาน พบว่า มีพนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) ที่สมัครเข้ายกระดับการศึกษา (แบบเทียบระดับ) ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ จำนวน ๗๓๗ คน

กลุ่มพัฒนาระบบการทดสอบ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้จัดทำแบบรายงานจำนวนผู้มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินเทียบระดับ (มิติความรู้ความคิด) ๓ ภาคเรียนย้อนหลัง ดังนี้

ที่	ภาคเรียน / ปีการศึกษา	จำนวนผู้มีสิทธิ์สอบ (คน)
๑	ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒	๓๔๔
๒	ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๑	๓๗๔
๓	ภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๑	๔๐๙
รวม		๑,๑๒๗

๒.๗ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง)

ปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในทุกช่วงวัยโดยมีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้มีความรู้และทักษะที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชนเพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะเฉพาะในท้องถิ่นตามความต้องการแรงงานในท้องถิ่น และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานอาชีพ ซึ่งนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้กล่าวไว้ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติว่า “วันนี้การผลิตกำลังคนต้องมาดูก่อนว่า คุณภาพที่เราต้องการเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติอะไร อย่างไร ต้องมุ่งหวังคุณภาพมากกว่าปริมาณ การผลิตกำลังคนในสายวิชาชีพให้เป็นแรงงานคุณภาพ หรือแรงงานที่มีฝีมือของประเทศ จบแล้วต้องมียานทำ ถ้าเราไม่ปรับระบบการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน จบมาก็ไม่มีงานทำอีก”

รัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย ๔.๐” (Thailand ๔.๐) ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รูปแบบเศรษฐกิจจะเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตปริมาณมากและใช้แรงงานราคาถูกไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมที่พึ่งพาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ได้รับการอธิบายอย่างกว้างขวางทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ โดยในระดับนานาชาติประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อสร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพภายในปี ๒๕๔๗ ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนที่ยั่งยืนเน้นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของชาติ เป็นผลให้การพัฒนากำลังคนต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ใน ๔ มิติ คือ ๑) เป็นคนไทยที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑

๒) เป็นคนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ๓) เป็นคนไทยที่มีอัตลักษณ์ความเป็นไทยให้สามารถยืนได้อย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล และ ๔) เป็นดิจิทัลไทยเพื่อสอดรับกับการเข้าสู่ยุคดิจิทัล ประกอบกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) อย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศสมาชิก ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนากำลังคนให้มีมาตรฐานเทียบเคียงกับอาเซียนและนานาชาติเพื่อเตรียมพร้อมสู่สังคมยุคใหม่ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในอาเซียนและสากล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานระดับนโยบาย ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ โดยเฉพาะในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ที่ได้ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ เรื่องการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายที่จะพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือ การส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบคุณวุฒิทั้งด้านการศึกษาและอาชีพสู่การปฏิบัติ โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำ “กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ” (National Qualifications Framework : NQF) ตามที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๖ และได้จัดทำแผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติตามที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ต่อมาวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติมาอย่างต่อเนื่องผ่านกลไกการดำเนินงานของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และคณะทำงานขับเคลื่อน กรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติโดยการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานด้านการศึกษาและด้านอาชีพ คณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งมีพลเอก ดาว์พงษ์ รัตนสุวรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานการประชุม ได้มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยมีรองนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่กำกับ ดูแลงานคุณวุฒิการศึกษา / งานคุณวุฒิวิชาชีพ เป็นประธานกรรมการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานกรรมการ ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเดิม โดยมีทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ และได้มีการปรับกลไกและกรอบการดำเนินงานใหม่ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้สามารถนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙

นอกจากนี้ ในการประชุมดังกล่าวได้มีมติให้ปรับลดระดับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ จาก ๙ ระดับ เป็น ๘ ระดับ เพื่อให้สอดคล้องกับระดับคุณวุฒิของกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework : AQRF) ซึ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) เป็นสำคัญในการจัดระดับคุณวุฒิ หลีกเลี่ยงปัญหาความสับสนและง่ายต่อการเทียบเคียงระดับคุณวุฒิของผู้เรียนและแรงงานไทยในอนาคต โดยมอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะฝ่ายเลขานุการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เป็นผู้พิจารณาการปรับระดับกรอบคุณวุฒิดังกล่าว พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดองค์ประกอบระดับคุณวุฒิ ปรับปรุงโครงสร้างระบบงานที่เกี่ยวข้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดบทบาทและภารกิจของหน่วยงานในประเทศ ให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ซึ่งเกณฑ์การเทียบเคียงกรอบคุณวุฒิอาเซียนจะทำให้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ได้มีการจัดทำ (ร่าง) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง” และเสนอต่อคณะกรรมการกรอบคุณวุฒิแห่งชาติพิจารณา เพื่อเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป ซึ่งคณะกรรมการกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑ / ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีมติเห็นชอบ (ร่าง) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง เพียงแต่ให้นำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากที่ประชุมไปดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติม ให้สมบูรณ์ถูกต้องตามหลักวิชาการและมีความสอดคล้องขึ้นก่อนที่จะเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

สาระสำคัญของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

๑. หลักการสำคัญของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้พัฒนาขึ้นภายใต้หลักการสำคัญ ดังนี้

๑.๑ สร้างความเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษา กับสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ ซึ่งกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้กำหนดสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพ และใช้สมรรถนะที่ได้รับการยอมรับร่วมกันดังกล่าว มาพัฒนาและกำหนดหลักสูตร รวมทั้งออกแบบระบบการเรียนการสอน พัฒนาผู้บริหาร คณาจารย์ ครู ผู้ควบคุมการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ (ภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม ธุรกิจ และบริการ) และบุคลากรทางการศึกษาสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร เพื่อเตรียมอุปกรณ์ ความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบความต้องการของภาคการผลิตและบริการ

๑.๒ พัฒนาระบบการทดสอบ วัด และประเมินความรู้ ทักษะ และเทียบโอนประสบการณ์ ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และตลอดเวลา ซึ่งเป็นการยกระดับความรู้ความสามารถและคุณวุฒิทางการศึกษาของผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงาน

๑.๓ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของสถาบันการศึกษาในการบริหาร และจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของภาคการผลิตและบริการ ซึ่งจำเป็นต้องบริหาร และจัดการโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งสามฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายสถาบันการศึกษาในฐานะผู้ผลิตกำลังคน ฝ่ายผู้ผลิตสินค้าและบริการ ในฐานะผู้ใช้ประโยชน์ และฝ่ายกำลังแรงงานที่เป็นผลผลิตจากหน่วยงาน ทางด้านการศึกษา

๑.๔ พัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร คณาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ควบคุมการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นสมรรถนะอาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา

๑.๕ สร้างความเข้มแข็งให้กับสถานประกอบการในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา / วิชาชีพ รวมทั้งสถาบัน / องค์กรวิชาชีพในการให้การรับรองสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพอันเป็นกลไก สำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ผ่านการกำหนด

ค่าตอบแทนที่สะท้อนศักยภาพความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงานในแต่ละระดับคุณวุฒิ ภายใต้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ จึงเป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงระบบคุณวุฒิของประเทศทุกระดับและทุกประเภทให้ยึดโยงกับระดับความสามารถของบุคคลที่เป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์ จากกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาซึ่งเป็นการรับประกันของหน่วยงานทางการศึกษาและกรอบมาตรฐาน อาชีพซึ่งเป็นความรับประกันของหน่วยงานด้านมาตรฐานอาชีพ / ฝีมือแรงงาน / วิชาชีพ และองค์กร ซึ่งต้องใช้กลไกของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในการเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดระบบการพัฒนากำลังคนระดับชาติ ที่เป็นเอกภาพ ดังแสดงในแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ ความเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษากับมาตรฐานอาชีพ

๒. วัตถุประสงค์ของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

๒.๑ เพื่อเป็นกลไกการปฏิรูปการศึกษาด้วยการเชื่อมโยงความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพของภาคการผลิตและบริการกับระบบคุณวุฒิทางการศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอาชีพ โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีความเป็นสากล โปร่งใส และเทียบเคียงนานาชาติ

๒.๒ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และการเพิ่มโอกาสการศึกษา (Widening Education Participation) ที่จำเป็นต่อการสร้างศักยภาพกำลังคนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

๒.๓ เพื่อสร้างความเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิของต่างประเทศอันจะเป็นกลไกสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านกำลังคนของประเทศ เสริมสร้างความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการเคลื่อนย้ายกำลังคนและนักเรียนนักศึกษาในภูมิภาค (Mobility of Manpower and Student)

๒.๔ เพื่อยกระดับคุณค่าของผู้มีความสามารถหรือสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่ต้องการเพิ่มพูนคุณวุฒิการศึกษาด้วยระบบการเทียบโอนประสบการณ์และความรู้ที่มีอยู่ก่อน (Recognition of Prior Learning : RPL) รวมทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางการเรียนรู้และความก้าวหน้าในอาชีพที่หลากหลายของบุคคล

๓. โครงสร้างกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณวุฒิ (Descriptors) ที่เป็นแกนกลางในการอ้างอิงไว้ ๘ ระดับ บนฐานของผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ซึ่งประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ดังนี้

๓.๑ ระดับคุณวุฒิ (Levels)

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้กำหนดระดับความสามารถหรือความสามารถในการปฏิบัติงานตามขอบเขตความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ ซึ่งเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีข้อกำหนดขอบเขตที่แตกต่างกันตั้งแต่ระดับง่ายไปยากจากระดับ ๑ – ๘ โดยมีลักษณะเป็นแกนกลางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับกำลังคนในแต่ละกลุ่มสาขาอาชีพ / วิชาชีพ

๓.๒ ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ความรู้ (Knowledge) ครอบคลุมในเรื่องความรู้เชิงวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ๒) ทักษะ (Skills) จะครอบคลุมทักษะด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การหยั่งรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ และ ๓) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง ๓ ส่วน ล้วนมีความแตกต่างกันตามแต่ละระดับ ทั้งในด้านความซับซ้อนและความลึกของความรู้ความเข้าใจ ด้านวิชาการ และทักษะความสามารถที่ควรมีในแต่ละระดับการศึกษา เช่น ความสามารถในการบูรณาการความรู้ ความเป็นอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการประยุกต์ใช้ความรู้และการปฏิบัติงาน โดยคุณวุฒิในแต่ละระดับต่างมีองค์ประกอบที่ใช้ในการอธิบายคุณวุฒิ (Descriptors) ตามมติของแต่ละส่วน

๓.๓ กลไกการเชื่อมโยงเพิ่มเติมหรือเทียบเคียง

การเชื่อมโยงและเทียบเคียงเข้าสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทั้งในส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาและผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาชีพ ต้องมีกลไก/ระบบการเข้าสู่ระดับคุณวุฒิที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา เพื่อให้บุคคลที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาหรือมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงานสามารถเทียบโอนหรือเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ได้รับการรับรองและยกระดับคุณวุฒิตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ดังแผนภาพที่ ๒ ทั้งนี้ หากในอนาคตมีการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน / ฝึกอบรมให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เป็นไปตามหลักการของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติแล้ว ผู้ที่ได้รับคุณวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรที่เป็นไปตามหลักการของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ จะมีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ส่งผลให้สามารถเทียบเคียงเพื่อเข้ารับการประเมิน และเพิ่มเติมส่วนที่ขาดด้านการศึกษาได้อย่างคล่องตัวเป็นระบบ

แผนภาพที่ ๒ แนวทางการเชื่อมโยงหรือเทียบเคียงสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

๒.๘ สมรรถนะ

การนำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นการขยายขอบเขตของคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่ง ซึ่งเดิมเน้นเฉพาะความรู้ความสามารถ แต่พบว่าบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในระดับใกล้เคียงกันอาจแสดงผลงานในระดับที่แตกต่างกันมาก ดังนั้น การที่บุคคลจะแสดงผลงานที่ดีได้ควรมีองค์ประกอบอื่นนอกจากความรู้ความสามารถของบุคคลนั้น ซึ่งสิ่งที่นักวิชาการสนใจ คือ สิ่งใดที่ทำให้บุคคลแสดงผลงานที่แตกต่างกัน ซึ่งพบว่า เป็นคุณลักษณะเชิงลึกของบุคคลที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรมในการทำงาน ดังนั้น การบริหารทรัพยากรบุคคลแบบอิงสมรรถนะจึงให้ความสำคัญกับคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลที่ทำให้เกิดผลงานโดดเด่น ส่วนข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้กำหนดให้สมรรถนะเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ประกอบด้วย ประเภทตำแหน่ง ชื่อสายงาน ชื่อตำแหน่งในสายงาน ระดับตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบหลัก คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง

สมรรถนะในระบบบริหารทรัพยากรบุคคลในราชการพลเรือน หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร

สมรรถนะหลัก หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่กำหนดเป็นคุณลักษณะร่วมกันของข้าราชการพลเรือนทั้งระบบ เพื่อเป็นการรวมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย ๑) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation : ACH) ๒) บริการที่ดี (Service Mind : SERV) ๓) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise : EXP) ๔) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม (Integrity : ING) และ ๕) การทำงานเป็นทีม (Teamwork : TW)

หลักการจัดระดับสมรรถนะ ได้มีการจัดระดับสมรรถนะ ๒ ระดับ ดังนี้

๑. จำนวนระดับสมรรถนะควรกำหนดให้เพียงพอสำหรับการนำไปใช้กับระดับตำแหน่ง ซึ่งหากองค์กรมีระดับตำแหน่งมากก็ควรจะมีระดับสมรรถนะมากเพื่อให้สอดคล้องกัน เช่น การจัดระดับตำแหน่งในข้าราชการพลเรือนที่มีตำแหน่งประเภทวิชาการ ๕ ระดับ จึงเห็นควรให้มีระดับสมรรถนะ ๕ ระดับเป็นอย่างน้อย ดังนั้น บางองค์กรที่มีระดับตำแหน่ง ๓ ระดับ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน หัวหน้างาน และผู้จัดการ การกำหนดระดับสมรรถนะเพียง ๓ ระดับย่อมถือว่าเพียงพอแล้ว

๒. ระดับสมรรถนะในแต่ละระดับต้องแสดงให้เห็นความแตกต่างกันอย่างชัดเจน (หลัก Just Noticeable Difference : JND) โดยสมรรถนะระดับที่ ๑ จะเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงได้ง่าย ส่วนสมรรถนะระดับอื่นที่สูงขึ้นก็จะแสดงได้ยากขึ้นตามลำดับ

ดังนั้น ผู้ที่สามารถแสดงสมรรถนะในระดับที่สูงกว่า ย่อมต้องสามารถแสดงสมรรถนะในระดับที่ต่ำกว่าได้ การจัดระดับสมรรถนะจึงจัดไว้ในลักษณะของขั้นบันได โดยระดับที่สูงกว่าจะต้องผ่านการแสดงสมรรถนะในระดับที่ต่ำกว่ามาแล้ว

มิติ (Dimension) ที่ใช้ในการพิจารณาระดับสมรรถนะ เนื่องจากระดับของสมรรถนะถูกกำหนดขึ้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (ข้อมูลพฤติกรรมการทำงานจริงของผู้ที่มีผลงานโดดเด่น) มิติของระดับจึงอาจจะแตกต่างกันไปตามข้อมูลที่ได้จากผู้ที่มีผลงานโดดเด่น สมรรถนะหลายสมรรถนะจึงมีหลายมิติ โดยทั่วไปมิติที่มักใช้ในการพิจารณาระดับของสมรรถนะ ดังนี้

๑. ระดับความเข้มข้นหรือความสมบูรณ์ของกิจกรรม (Intensity or Completeness of Action) เช่น ระดับของการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเข้มข้น หรือความสมบูรณ์ของกิจกรรม เช่น ความพยายามทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายและมีการปรับปรุงงาน จึงส่งผลให้การทำงานมีลักษณะโดดเด่น

๒. ขนาดของผลกระทบ (Size of Impact) เป็นการอธิบายจำนวนของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เช่น ระดับกลุ่มงาน แผนก หรือส่วนราชการ เป็นต้น

๓. ระดับความซับซ้อนของพฤติกรรม (Complexity) เช่น พฤติกรรมในสมรรถนะกลุ่มของการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดได้อย่างซับซ้อน ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของปัญหาที่มีความซับซ้อนได้ เป็นต้น

๔. ระดับของความพยายาม (Amount of Effort) หรือระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรม เช่น สมรรถนะการทำงานเป็นทีมที่มีระดับความพยายามในการสนับสนุนทีมงาน หรือการใช้ความพยายามนอกเหนือจากงานประจำ โดยใช้เวลานอกเหนือจากการทำงานตามปกติ

๕. มิติเฉพาะ (Unique Dimension) บางสมรรถนะจะมีมิติเฉพาะซึ่งไม่พบในสมรรถนะอื่น เช่น ความมั่นใจในตนเอง มิติเฉพาะ คือ การจัดการกับความล้มเหลวที่เกิดขึ้น และการดำเนินการเชิงรุก มิติเฉพาะ คือ ระยะเวลาในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นทั้งจากในระยะสั้นและระยะยาว เป็นต้น

การนำโมเดลสมรรถนะของราชการพลเรือนไปใช้ อาจเกิดปัญหาของการนำเหตุการณ์ในการทำงานจริงมาเปรียบเทียบกับระดับสมรรถนะ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจได้ท่ามกลางความเสี่ยง เช่น เจ้าพนักงานธุรการที่ทำหน้าที่รับส่งหนังสือก็ต้องมีการตัดสินใจ จึงเป็นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในระดับที่ ๕ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในมิติของขนาดของผลกระทบจะพบว่า งานธุรการไม่สามารถแสดงการมุ่งผลสัมฤทธิ์ระดับที่ ๕ ได้ เพราะการตัดสินใจไม่ใช่การตัดสินใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือส่วนราชการ ดังนั้น จึงเห็นควรให้มีการพิจารณาในมิติต่าง ๆ ที่หลากหลาย

๒.๙ แนวคิดการศึกษาในยุคดิจิทัล

การศึกษาถือได้ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกลไกที่ส่งผลต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประชาชนทั่วโลกต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันเป็นจำนวนมาก ดังนั้น หน่วยงานทางการศึกษาควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ที่ผลักดันให้สังคมเข้าสู่วิถีชีวิตในรูปแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการคิด วิธีการเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีการปฏิบัติ และวิธีการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยได้รับโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีทักษะที่จำเป็นในโลกศตวรรษที่ ๒๑” โดยมีจุดเน้น คือ การส่งเสริม สนับสนุน และให้บริการการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิตอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีสาระการเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันและตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคม โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัยมาเป็นกลไกในการจัดการศึกษา รวมทั้งพัฒนาครูให้เป็นผู้จัดการศึกษาและการเรียนรู้มีอาชีพ เน้นให้กลุ่มเป้าหมายพัฒนากระบวนการคิดและการวิจัย มีเป้าหมายหลักเป็นหน่วยงานและสถานศึกษา รวมถึงการมีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเพื่อให้บริการในการศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจึงควรมีการออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและวิถีชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นโดยการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งหน่วยงานทางการศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ ๒๑ รวมทั้งมีความสามารถในการประยุกต์ใช้วิธีการสื่อและนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พัฒนาการเทคโนโลยีดิจิทัล

ไทยแลนด์ ๔.๐ เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งมีการพัฒนาเริ่มต้นมาจากไทยแลนด์ ๑.๐ ยุคของเกษตรกรรม ไทยแลนด์ ๒.๐ ยุคอุตสาหกรรมเบา และไทยแลนด์ ๓.๐ ยุคอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้นและเป็นยุคที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ส่วนไทยแลนด์ ๔.๐ เป็นยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม หรือ Value - Based Economy ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ตามที่ สุกัญญา แซ่มซ้อย (๒๕๖๒) ได้กล่าวว่า “การศึกษา ๔.๐ เป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ” และ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (๒๕๕๙) ได้กล่าวถึงการศึกษา ๔.๐ ว่า “การศึกษาของไทยที่ก้าวข้ามการศึกษาไม่เพียงแต่ให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า คิด เขียน วิเคราะห์ และวิจารณ์ได้เท่านั้น แต่การศึกษาต้องทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้สามารถสร้างผลงานที่เป็นผลผลิต (Product) ออกมาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเกิดจากการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (Creative and Production Education) ดังนั้น เพื่อให้เห็นวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนที่จะมาถึงการศึกษา ๔.๐ จึงสามารถอธิบายเพื่อเทียบเคียงกับวิวัฒนาการของการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละยุคได้ ดังนี้

การศึกษา ๑.๐ คือ การจัดการศึกษาที่การสอนแบบครูเป็นผู้ให้ นักเรียนเป็นผู้รับเน้นการท่องจำตำราและทำแบบฝึกหัดตามตำรา ไม่ได้เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

การศึกษา ๒.๐ คือ การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องตามความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตวิญญาณแห่งการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนและเป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียน

การศึกษา ๓.๐ คือ การจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยมีครูเป็นผู้มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

การศึกษา ๔.๐ คือ การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ

เส้นทางเพื่อให้ก้าวไปสู่การศึกษาไทย ๔.๐ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๔ ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ๓ ประการ ได้แก่ ๑) คนไทยเป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐ ๒) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๓) ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง โดยขับเคลื่อนภายใต้ ๗ ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์

การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผล ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมรองรับความต้องการของตลาดงาน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาาระบบข้อมูล สารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพของคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาาระบบบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วน และยุทธศาสตร์การพัฒนาาระบบการเงินเพื่อการศึกษา

จากสถานการณ์การปฏิวัติวงการสื่อดิจิทัลถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้โลกแปลงสภาพโครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง คอมพิวเตอร์ได้กลายเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่ประชาชนหน่วยงานและองค์กร ได้ใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สะดวกมากขึ้น มีการคิดค้นสิ่งใหม่ทำให้เกิดการกระจายเศรษฐกิจไปอย่างกว้างขวาง รวมถึงภาครัฐได้เริ่มปรับเปลี่ยนวิธีให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประกอบกับการเปิดกว้างในการเผยแพร่ข้อมูลได้อย่างอิสระและการกำกับดูแลสิ่งที่กำลังเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดังกล่าว จนนำไปสู่สภาวะการจ้างงานและการมีงานทำในสถานะที่ทำงานทำยาก เนื่องจากแรงงานถูกทดแทนด้วยระบบเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจ้างงานจากการจ้างงานประจำเป็นการจ้างงานแบบชั่วคราว (Outsource) เหลือเพียงการจ้างงานที่มีลักษณะเป็นวิชาชีพที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญที่ยังคงมีงานทำ แต่ต่อไปในอนาคตปัญหาการว่างงานจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ผู้ที่เป็นจำเลยของสังคมคงหนีไม่พ้นระบบเทคโนโลยี เนื่องจากการประกอบอาชีพจะถูกทดแทนด้วยคอมพิวเตอร์อย่างสมบูรณ์แบบดังรายงานของแมคคินซี (McKinsey) ที่ได้ระบุว่า “เครื่องวินิจฉัยโรคสามารถระบุเซลล์สมองได้แม่นยำและรวดเร็วกว่าแพทย์ผู้ชำนาญการ รวมถึงความสามารถของหุ่นยนต์จะมาทดแทนการทำงานของมนุษย์ และประเด็นที่น่าวิตกกังวลที่สุดและจัดเป็นความเสี่ยงอันดับหนึ่งของโลก” โดย World Economic Forum มองว่า มีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ การสื่อสารยุคใหม่ยังส่งผลให้ครอบครัวกลายเป็นสังคมก้มหน้า แม้ที่ผ่านมาจะมีความวิตกกังวลว่าโทรทัศน์จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในครอบครัว แต่กลับพบว่าโทรทัศน์ยังทำให้ทุกคนในบ้านได้ใช้เวลาร่วมกันดูโทรทัศน์ (Schmidt and Cohen, ๒๐๑๐; Tapscott, ๒๐๑๕; Waldron, Weiss and Hughs, ๑๙๙๘)

จากงานวิจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล โดย อติพร เกิดเรือง พบว่า ระบบราชการยังเป็นระบบสังคมที่มีแนวคิดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นทุนเดิม แต่ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบริการของภาครัฐด้วยการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ยุคดิจิทัลก็ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดในการให้บริการ ส่วนภาคสังคมยังมีคนจำนวนมากที่เข้าถึงเครือข่ายสังคมและเสี่ยงที่จะรับข้อมูลที่ทุกคนต่างมีกฎในการเลือกเป็นของตนเอง ซึ่งมีวิธีเดียวที่จะประคับประคองความยุ่งเหยิงของสังคมให้ทุเลาได้ คือ การสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมต่อสังคมกับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้มากยิ่งขึ้น ส่วนระบบการศึกษายุคดิจิทัลได้นำไปสู่การสร้างรูปแบบการศึกษาแบบออนไลน์ที่ทำให้เด็กไม่ต้องนั่งเรียนอยู่กับที่ สามารถเรียนข้ามแดนหรือระหว่างประเทศได้ แต่สิ่งที่น่ากังวล คือ ครูผู้สอนในปัจจุบันมีอายุมากกว่า ๕๐ ปี ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงรอยต่อของช่วงอายุคนระหว่างเด็กรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าในการรับมือกับคลื่นการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงได้ยาก เนื่องจากผลผลิตการศึกษาจัดเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องใช้เวลาบ่มเพาะ

ในการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ในการเรียน ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีของภาคการศึกษากลับใช้แนวทางเพื่ออำนวยความสะดวกมากกว่านำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน โดยนักวิชาการของมหาวิทยาลัยบัตเลอร์ (Butler University) เคยกล่าวไว้ว่า “สิ่งที่เปลี่ยนยากที่สุดของสถาบันการศึกษา คือ การที่พวกเขาใช้เทคโนโลยีเพื่อรักษาระบบเดิม อีกทั้งในอนาคตอาจารย์ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับมหาวิทยาลัยจะหายไปภายในสองทศวรรษที่และหันมาใช้ระบบการเรียนการสอนแบบ MOOCS (Massive Open Online Course) หมายถึง การเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบออนไลน์แบบเปิดเสรีที่ทุกคนสามารถสมัครเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดจำนวน ในขณะที่เดียวกันภาคธุรกิจก็พยายามสร้างสถาบันการศึกษาและหลักสูตรที่สนองความต้องการทางธุรกิจด้วยตัวเองมากขึ้น เพื่อรองรับพนักงานและคนว่างงานที่ต้องการความก้าวหน้าเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ รวมถึงวิชาชีพทางเทคโนโลยีที่ยังมีความต้องการสูงในอนาคต โดยใช้หลักการ MOOCS ในการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน (Bannister and Connolly, ๒๐๑๑ : ๑ อ้างอิงจาก Tapscott, ๒๐๑๕ : ๒๓) ซึ่งจากสถานการณ์ข้างต้น สังคมไทยควรตระหนักถึงการเปลี่ยนผ่านของยุคดิจิทัล และส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความรู้และทักษะ เพื่อสร้างการเติบโตและพัฒนาตนเองและสังคม แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงภายหน้าให้ทันยุคดิจิทัลก็เป็นความท้าทายครั้งใหญ่ในการจัดการเรื่องนี้โดยเฉพาะความตระหนักและส่งเสริมให้ครู นักเรียน นักศึกษา ผู้เกี่ยวข้อง องค์กร และชุมชน ได้ร่วมมือกันภายใต้วิถีดิจิทัลในรูปแบบที่ไม่เคยมีมาก่อน จนกระทั่งการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และการสร้างแนวทางใหม่ พร้อมการเสริมสร้างประชาธิปไตยในห้องเรียนให้พร้อมเปิดใจยอมรับในการทำงานร่วมกัน การแบ่งปัน การพึ่งพาอาศัยกัน และความซื่อสัตย์ สถาบันการศึกษาจึงต้องแบ่งปันหลักสูตรร่วมกันเพื่อให้เด็กทุกคนมีฐานความรู้เท่าเทียมกันอันเป็นหลักพื้นฐานของการพัฒนาการศึกษาแห่งศตวรรษที่ ๒๑ อันนำไปสู่การขับเคลื่อนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเยาวชนของชาติให้เติบโตและเจริญก้าวหน้าไปสู่การเตรียมความพร้อมในโลกยุคดิจิทัลได้ในอนาคต

รัฐบาลไทยได้นำประเทศไปสู่การวางแผนร่วมกันขององค์กรในภาครัฐและเอกชนที่ได้ริเริ่มในการกำหนดทิศทางการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้น ตามที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม International Business Machines (IBM) สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union : ITU) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) INTEL สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) และองค์กรต่าง ๆ ภายนอกประเทศได้ประชุมหารือเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์และเตรียมความพร้อมของประเทศไทยให้สามารถรองรับวิชาชีพขั้นสูงที่สนองต่อการเป็น Digital Age Economy ของประเทศโดยการพัฒนาคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งในส่วนนี้ประเทศไทยยังขาดศักยภาพและจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน

๒.๑๐ แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลังจากประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะปฏิวัติได้ประกาศหลัก ๖ ประการ เพื่อเป็นนโยบายในการพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งข้อหนึ่งในหลัก ๖ ประการ ระบุไว้ว่า “จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร” ทั้งนี้จากการสำรวจสำมะโนครัว พ.ศ. ๒๔๘๐ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑๔,๔๖๔,๑๐๕ คน พบว่ามีผู้ไม่รู้หนังสือที่มีอายุตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๖,๘๘๘,๕๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๙๔ (ศรีเชาวน์ วิหคโต, ๒๕๕๕) ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ รัฐบาลสมัยพลตรีหลวงพิบูลสงคราม จึงได้จัดตั้งกองการศึกษาผู้ใหญ่ขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงธรรมการ เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๓ เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนให้สามารถอ่านออกเขียนได้และรู้หน้าที่พลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย และได้มีการเริ่มทดลองวิธีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยได้เปลี่ยนชื่อจากกระทรวงธรรมการเป็น “กระทรวงศึกษาธิการ” ซึ่งมีการขยายงานและรณรงค์การจัดการศึกษาผู้ใหญ่อย่างจริงจังในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๘ (ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒) ส่งผลให้มีผู้รู้หนังสือมากขึ้น แต่เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง ภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทำให้การศึกษาผู้ใหญ่ได้รับความสนใจลดน้อยลง จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ที่ได้มีการส่งเสริมแผนการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษาภาคหลักมูลฐาน (Fundamental Education) เพื่อขจัดการไม่รู้หนังสือให้หมดไป และภาวะความจำเป็นในการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังเกิดสงคราม ทำให้ต้องปรับปรุงระดับการครองชีพของประชาชน และความเป็นอยู่ ดังนั้น การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพและการเผยแพร่ต่าง ๆ จึงมีความเหมาะสมกับสถานการณ์และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในยุคนั้น

เดิมการศึกษานอกโรงเรียนจะอยู่ในความรับผิดชอบของกองการศึกษาผู้ใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๑๙ การศึกษาผู้ใหญ่ได้รับอิทธิพลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้ให้ความสำคัญในด้านการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และฝึกอบรมวิชาชีพ เน้นการจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของสังคมและสนับสนุนด้านการฝึกอาชีพ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ กองการศึกษาผู้ใหญ่ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ๒๕๒๘ : ๑๓ - ๑๔) โดยมีการสอนให้อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และมีเนื้อหาเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การปรับปรุงหลักสูตรให้ครอบคลุมปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของผู้เรียน มีการพัฒนาปรัชญา หลักสูตร แบบเรียน วิธีการสอน วิธีการประเมินผล ซึ่งเรียกว่า “ปรัชญาคิดเป็น” ซึ่งผู้คิดค้นปรัชญาคิดเป็น คือ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ โดยปรัชญาดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่า ความต้องการของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน แต่ทุกคนมีจุดรวมของความต้องการที่เหมือนกัน กล่าวคือ ทุกคนต้องการความสุข คนเราจะมีมีความสุข เมื่อเราและสังคมสิ่งแวดล้อมกลมกลืนกันได้ โดยการปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม หรือโดยการปรับปรุงสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเรา หรือปรับปรุงทั้งตัวเราและสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกัน หรือเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับตน ผู้ที่จะสามารถทำได้เช่นนี้จะต้องเป็นต้องเป็นผู้ที่สามารถคิดแก้ปัญหา รู้จักตนเองและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม จึงจะถือได้ว่า บุคคลนั้นเป็นผู้คิดเป็น หรืออีกนัยหนึ่งปรัชญาคิดเป็น มาจากความเชื่อพื้นฐานตามแนวพุทธศาสนาที่สอนให้บุคคลสามารถพ้นทุกข์ และพบความสุขได้ ด้วยการค้นหาสาเหตุของปัญหาและสาเหตุของความทุกข์ ทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถอยู่ในสังคม

ได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการให้เกิดความสุข ได้แก่ กระบวนการคิดเป็น โดยมีฐานข้อมูลทางวิชาการ สังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลของตนเองมาเป็นตัวการในการช่วยตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจได้แล้วจึงเลือกหนทางในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้เกิดความสุขจากการตัดสินใจที่ถูกต้อง และหากได้มีการดำเนินการแล้วแต่ยังเกิดปัญหาหรือยังไม่เกิดความสุขก็จะกลับมาย้อนดูความผิดพลาดจากข้อมูลแล้วจึงตัดสินใจใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน

๑) ทฤษฎีพหุปัญญา

ศาสตราจารย์โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้เสนอแนวคิดของทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ว่า “สติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน และแสดงออกมาเป็นความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคน ซึ่งได้จำกัดความคำว่า “ปัญญา” หมายถึงความสามารถที่จะค้นหา แก้ไขปัญหา และสร้างผลผลิตที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับในสังคม

ปัจจุบัน พหุปัญญา ตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ ประกอบด้วยปัญญาอย่างน้อย ๘ ด้าน ได้แก่ (กลัณญ เพชรภรณ์, ม.ป.ป. : ๕-๑๕)

(๑) เชาว์ปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence) คือ ความสามารถในการใช้ภาษา ตั้งแต่ภาษาพื้นเมือง จนถึงภาษาอื่น ๆ สามารถรับรู้ เข้าใจความหมาย และสามารถสื่อภาษาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ตามที่ต้องการ รวมไปถึงการใช้คำศัพท์และภาษาที่สามารถคิดเป็นคำได้ดีกว่าที่จะคิดเป็นภาพ

(๒) เชาว์ปัญญาคณิตศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเชิงผล / ตรรกะ (Logical-Mathematical Intelligence) คือ ความสามารถในการคิดแบบมีเหตุผล ตรรกะ จำนวน และรูปแบบทางด้านตัวเลข การคิดเชิงนามธรรม การคิดคาดการณ์ และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ รวมถึงสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลหลากหลายด้าน มีประเด็นถามคำถาม และชอบการค้นคว้าทดลอง นอกจากนี้ การ์ดเนอร์ยังได้กล่าวถึงสติปัญญาในด้านนี้ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ (mathematics) ๒) ด้านวิทยาศาสตร์ (Science) ๓) ด้านการใช้เหตุผลในเชิงตรรกะ (Logic)

(๓) เชาว์ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ (Visual - Spatial Intelligence) คือ ความสามารถในการรับรู้ภาพและมิติต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นพื้นที่ รูปทรง ระยะทาง และตำแหน่งอย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน แล้วถ่ายทอดออกมาอย่างกลมกลืน มีความไวต่อการรับรู้ในเรื่องทิศทาง มีลักษณะความคิดเป็นภาพ สามารถเก็บความทรงจำในสาระข้อมูลของภาพนั้นไว้และชอบดูภาพแผนที่ แผนที่ภูมิภาพ วิดีทัศน์ และภาพยนตร์

(๔) เชาว์ปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence) คือ ความสามารถในการซึมซับและเข้าถึงสุนทรียศาสตร์ทางดนตรี ทั้งการได้ยิน การรับรู้ การจดจำ และการแต่งเพลง ให้สามารถจดจำจังหวะ ทำนอง และโครงสร้างทางดนตรี และสามารถถ่ายทอดออกมาโดยการฮัมเพลง เคาะจังหวะ เล่นดนตรี และร้องเพลง รวมถึงการตอบสนองต่อดนตรีและมีความไวต่อเสียงต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม

(๕) เชาว์ปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily - kinesthetic) คือ ความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยการควบคุมอวัยวะส่วนต่าง ๆ ในร่างกาย แสดงออกด้วยการเคลื่อนไหว มีประสาทสัมผัสที่ดีในการทรงตัวและประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

ความคล่องแคล่ว ความแข็งแรง ความรวดเร็ว ความยืดหยุ่น ความประณีต และความไวทางประสาทสัมผัส

(๖) เชาวนปัญญาด้านการเข้ากันกับผู้อื่น / การมีมนุษย์สัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ในการเข้าใจผู้อื่น ทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และเจตนาซ่อนเร้นภายใน มีความไวในการสังเกต สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างมิตรภาพได้ง่าย ลดความขัดแย้ง สามารถจูงใจผู้อื่นและกระตุ้นการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการทำงานได้ดี

(๗) เชาวนปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จักตระหนักรู้ในตนเอง ควบคุมการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ มองภาพตนเองได้ตามความเป็นจริง รู้จุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของตนเอง ในขณะเดียวกันย่อมรู้ถึงจุดแข็งหรือความสามารถของตนเอง มีความรู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความคาดหวัง ความปรารถนา และตัวตนของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัญญาด้านที่จำเป็นที่ควรมีอยู่ในตัวของทุกคน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข

(๘) เชาวนปัญญาด้านความเข้าใจธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) คือ ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เข้าใจกฎเกณฑ์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติ มีความไวในการสังเกตเพื่อคาดการณ์ความเป็นไปของธรรมชาติ สามารถจำแนกประเภทของสิ่งมีชีวิตได้ทั้งพืชและสัตว์

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ยังมีความเชื่อว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง แม้จะดูเหมือนว่าใช้เชาวนปัญญาด้านหนึ่งด้านใดอย่างชัดเจน แต่ความจริงแล้วต้องอาศัยเชาวนปัญญาด้านอื่นมาผสมผสานกัน ซึ่งทฤษฎีนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายในกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นความสำคัญใน ๓ เรื่องหลัก ดังนี้

(๑) แต่ละคนควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ปัญญาตามด้านที่ถนัด เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้

(๒) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ควรมีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับปัญญาที่มีอยู่อย่างหลากหลาย

(๓) การประเมินการเรียนรู้ควรวัดจากเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมปัญญาในแต่ละด้าน

๒) การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัญหาและความท้าทายที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของคณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา (๒๕๖๒) ได้สรุปปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ คือ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและระบบการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดและศักยภาพ ผู้ที่มีความจำเป็นพิเศษ ทั้งผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดอุปสรรคต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในขณะที่บริบทของประเทศและโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตลอดจนนวัตกรรม

ของเทคโนโลยีต่าง ๆ มีแหล่งความรู้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคนดี มีความรับผิดชอบ ต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม ให้มีการพัฒนาศักยภาพของคนตลอดช่วงชีวิต ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ และตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น ทิศทางการจัดการศึกษาของไทยในอนาคตจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ ที่มีรูปแบบหลากหลายตามความแตกต่างและความพร้อมของแต่ละบุคคลตามวัฒนธรรมและบริบท ของพื้นที่ รวมทั้งมีการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม

ปัญหาและความท้าทายดังกล่าวนำไปสู่แผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา (Enhance Quality of Education) ครอบคลุม ผลลัพธ์ทางการศึกษาและการเรียน (Learning Outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง และการดูแลสุขภาพ เพื่อจัดการการดำรงชีวิตของตนเองให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้ตามเจตนารมณ์ตามมาตรา ๕๔ วรรค ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่ได้บัญญัติไว้ว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถ เชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนทรัพยากรด้านการศึกษามีคุณภาพ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา งบประมาณ และเทคโนโลยี การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Reduce disparity in Education) เป็นส่วนหนึ่ง ของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity in Education) ประกอบด้วย ๑) การสร้างโอกาส ในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ (Equity in Access) ๒) การสร้างโอกาส ในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (Equity in choosing appropriate process in Education) และ ๓) โอกาสในการได้รับประโยชน์ของการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพเหมาะสมกับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน (Equity in benefiting from Aptitude - based quality of Education) ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

การจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ที่มุ่งเน้นให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขและสอดคล้องกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ ๒๑ คุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ ได้แก่ การอ่านออก การเขียนได้ การคิดเลขเป็น และทักษะ ๘ ประการ ได้แก่ (๑) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (๒) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (๓) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม (๔) ทักษะ ด้านความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (๕) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (๖) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (๗) ทักษะ อาชีพ และทักษะ การเรียนรู้ และ (๘) ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม ซึ่งในการวัดและประเมินผลการศึกษาแบบเทียบระดับมีการดำเนินการประเมินใน ๒ มิติ คือ มิติประสพการณ์ ที่ประเมินจากสภาพจริงและการสัมภาษณ์โดยคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง จากสถานศึกษาซึ่งมีคุณสมบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๓ และประเมินมิติความรู้ความคิด ซึ่งเป็นการประเมินสมรรถภาพทางความรู้ความคิด ๖ มาตรฐาน บนพื้นฐานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ใช้หลักปรัชญา “คิดเป็น” ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีกระบวนการจัดการศึกษาที่ดึงศักยภาพของผู้เรียนแบบพหุปัญญาที่คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และให้โอกาสทุกคนเข้าถึงระบบการศึกษาแบบเท่าเทียมกัน ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน และตัวชี้วัดของแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเป็น “การศึกษาตลอดชีวิต”

บทที่ ๓

การเทียบระดับการศึกษาและความสอดคล้องในการจัดการศึกษา รูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๓.๑ สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน.

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการเทียบประสบการณ์บุคคลที่มีสมรรถนะสูงสู่การศึกษาระบบ Fast Track ได้ดำเนินการ ๒ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพการของการดำเนินงานประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน. จากศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา สำนักงาน กศน. จังหวัดกาญจนบุรี และสำนักงาน กศน. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นตอนที่ ๒ สังเคราะห์ความสอดคล้องในการเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ การเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ๘ ระดับ และหลักการจัดระดับสมรรถนะของ ก.พ.ร.

๓.๑.๑ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษานครราชสีมา เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือเรียกว่า “ศว.นครราชสีมา” ซึ่งปัจจุบัน ศว.นครราชสีมา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน ๑๒๖,๐๐๐ คน ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การปลูกมันสำปะหลัง ข้าวโพด และอ้อย

การประเมินเทียบระดับการศึกษาของ ศว.นครราชสีมา มีหลักการดังนี้

๑) ยกระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายที่มีความรู้และประสบการณ์ในอาชีพให้สูงขึ้น

๒) เป็นการยอมรับคุณค่าของผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนการประกอบอาชีพโดยมุ่งเน้นคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นองค์รวมของบุคคล

๓) ส่งเสริมให้บุคคลมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจากรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และคุณธรรมจริยธรรมได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา สร้างแรงจูงใจให้บุคคลทั่วไปให้มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และตอบสนองความต้องการ การยอมรับความรู้และประสบการณ์ของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา

ได้ ๒ มิติ ดังนี้

รูปแบบการประเมินเทียบระดับการศึกษา สามารถแบ่งการดำเนินการประเมิน

๑) มิติประสบการณ์

๑.๑) ด้านการพัฒนาอาชีพ

๑.๒) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๑.๓) ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยประเมินจากสภาพจริงและการสัมภาษณ์

๒) มิติความรู้ความคิด

มาตรฐานที่ ๑ ความสามารถในการสื่อสาร

มาตรฐานที่ ๒ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ

มาตรฐานที่ ๓ ความสามารถในการแสวงหาความรู้และการใช้เทคโนโลยี

มาตรฐานที่ ๔ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต

มาตรฐานที่ ๕ ความเป็นไทย สากล และพลเมืองดี

มาตรฐานที่ ๖ ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากร สิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตโดยใช้

วิธีการทดสอบ

สำหรับผู้เข้ารับการประเมินจะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ มีความรู้ในระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับที่ประสงค์ขอเทียบหนึ่งระดับ ยกเว้นระดับประถมศึกษาไม่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ทั้งในระบบและนอกระบบ มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอย่างน้อย ๑ ปี และอยู่ในพื้นที่ของสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เทียบระดับ

๓.๑.๒ สำนักงาน กศน. จังหวัดกาญจนบุรี

ภายใต้ความรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินงานการประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน. ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีสถานศึกษาทั้งสิ้นจำนวน ๑๓ แห่ง ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษา ซึ่งมีการดำเนินการเทียบระดับการศึกษา ครั้งที่ ๑ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ ที่ผ่านมา ได้กำหนดให้มีการสอบเมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๐ กันยายน ๒๕๖๓ พบว่า มีผู้เข้ารับการประเมินการเทียบระดับการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน ๒๒๓ คน มีผู้ผ่านการประเมินจำนวน ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๙ ประกอบด้วย ผู้เข้ารับการเทียบระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน ๘ คน ผ่านการประเมิน จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งสิ้นจำนวน ๙๐ คน ผ่านการประเมิน จำนวน ๖๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๒๒ และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสิ้นจำนวน ๑๒๕ คน ผ่านการประเมิน จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒ ดังมีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาครั้งที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๓

ที่	ชื่อสถานศึกษา	ผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ครั้งที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๓				ผู้ผ่านการประเมินเทียบระดับการศึกษา ครั้งที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๓				รวม คิดเป็น ร้อยละ
		ประถม (คน)	ม.ต้น (คน)	ม.ปลาย (คน)	รวม	ประถม (คน)	ม.ต้น (คน)	ม.ปลาย (คน)	รวม	
๑	กศน.อำเภอนาทม	๑	๑๕	๒๒	๓๘	๑	๑๑	๑๗	๒๙	๗๖.๓๒
๒	กศน.อำเภอเมืองกาญจนบุรี	๓	๘	๒๒	๓๓	๓	๖	๑๔	๒๓	๖๙.๗๐
๓	กศน.อำเภอนาทม	๒	๑๔	๑๗	๓๓	๒	๑๒	๙	๒๓	๖๙.๗๐
๔	กศน.อำเภอปรางค์กู่	๑	๘	๒๑	๓๐	๑	๖	๑๘	๒๕	๘๓.๓๓
๕	กศน.อำเภอรัตนวาปี	๑	๑๒	๙	๒๒	๑	๑๑	๘	๒๐	๙๐.๙๑
๖	กศน.อำเภอไชยภูมิ	๐	๙	๗	๑๖	๐	๒	๔	๖	๓๗.๕๐
๗	กศน.อำเภอหนองปรือ	๐	๗	๔	๑๑	๐	๗	๔	๑๑	๑๐๐
๘	กศน.อำเภอศรีสวัสดิ์	๐	๕	๕	๑๐	๐	๕	๒	๗	๗๐.๐๐
๙	กศน.อำเภอเลาขวัญ	๐	๕	๔	๙	๐	๒	๒	๔	๔๔.๔๔
๑๐	กศน.อำเภอสังขละบุรี	๐	๒	๕	๗	๐	๑	๕	๖	๘๕.๗๑
๑๑	กศน.อำเภอพนมทวน	๐	๒	๕	๗	๐	๐	๒	๒	๒๘.๕๗
๑๒	กศน.อำเภอทองผาภูมิ	๐	๓	๒	๕	๐	๒	๓	๕	๑๐๐
๑๓	กศน.อำเภอห้วยกระเจา	๐	๐	๒	๒	๐	๐	๒	๒	๑๐๐
รวมทั้งสิ้น		๘	๙๐	๑๒๕	๒๒๓	๘	๖๕	๙๐	๑๖๓	๗๓.๐๙

การเทียบระดับการศึกษาครั้งที่ ๒ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ มีผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน ๒๓๕ คน แบ่งเป็นผู้เข้ารับการเทียบระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน ๑๘ คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๗๗ คน และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน ๑๔๐ คน ดังมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษาครั้งที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๓

ลำดับที่	ชื่อสถานศึกษา	จำนวนนักศึกษา			
		ประถมศึกษา	ม.ต้น	ม.ปลาย	รวม
๑	กศน.อำเภอท่าม่วง	๐	๑๕	๒๘	๔๓
๒	กศน.อำเภอท่ามะกา	๓	๗	๒๒	๓๒
๓	กศน.อำเภอเมืองกาญจนบุรี	๒	๘	๒๐	๓๐
๔	กศน.อำเภอบ่อพลอย	๐	๑๕	๑๒	๒๗
๕	กศน.อำเภอด่านมะขามเตี้ย	๐	๙	๑๔	๒๓
๖	กศน.อำเภอศรีสวัสดิ์	๔	๔	๑๑	๑๙
๗	กศน.อำเภอหนองปรือ	๓	๑	๑๑	๑๕
๘	กศน.อำเภอทองพูนภูมิ	๒	๕	๖	๑๓
๙	กศน.อำเภอเลาขวัญ	๑	๔	๖	๑๑
๑๐	กศน.อำเภอสังขละบุรี	๓	๔	๒	๙
๑๑	กศน.อำเภอห้วยกระเจา	๐	๓	๕	๘
๑๒	กศน.อำเภอไทรโยค	๐	๒	๒	๔
๑๓	กศน.อำเภอพนมทวน	๐	๐	๑	๑
รวมทั้งสิ้น		๑๘	๗๗	๑๔๐	๒๓๕

การดำเนินงานด้านการประเมินเทียบระดับการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาญจนบุรี ได้ดำเนินการประเมินเทียบระดับการศึกษาตามแนวทางการดำเนินงานเทียบระดับการศึกษาของสำนักงาน กศน. โดยการดำเนินการประเมินเทียบระดับการศึกษาที่ผ่านมาได้มีจุดเด่น ดังนี้

๑) การกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้จบการศึกษา ทำให้ผู้เข้ารับการประเมินมีความรับผิดชอบมากขึ้น

๒) ด้านการสัมมนาวิชาการ มีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหาและระยะเวลา กล่าวคือ เมื่อจัดทำแฟ้มผลงานและสอบปลายภาคผ่านแล้วต้องเข้าร่วมสัมมนาวิชาการ จึงจะถือว่าจบการศึกษาเทียบระดับ

๓) สถานศึกษาได้มอบหมายครูที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำกับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ อาชีพ คุณภาพชีวิต พัฒนาสังคมและชุมชน

๔) ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ทั้ง ๓ ด้าน เช่น ผู้นำชุมชน ครู และข้าราชการ บำนาญ

๕) คุณสมบัติของผู้เข้ารับการประเมินมีความเหมาะสม กล่าวคือ อายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ เนื่องจากเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว

๖) สถานศึกษาได้มีการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนทุกขั้นตอน เช่น วัน เวลา การเรียนรู้ การประเมินแฟ้ม และประมวลผลประสบการณ์

๗) ค่าลงทะเบียนมีความเหมาะสมกับระยะเวลาของหลักสูตรการเรียนรู้ของผู้เรียน

๘) หลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในรูปแบบการเทียบระดับการศึกษา

๙) กศน.จังหวัดกาญจนบุรี ได้มีนโยบายว่าทุกตำบลต้องมีผู้เข้ารับการเทียบระดับการศึกษาอย่างน้อยตำบลละ ๒ คน ส่งผลให้มีผู้เข้ารับการเทียบระดับการศึกษาที่ กศน.จังหวัดกาญจนบุรี มากกว่า กศน.จังหวัดอื่น

สภาพปัญหาและอุปสรรคการประเมินเทียบระดับการศึกษา

๑) ด้านการประเมินมิติความรู้ ความคิด และขาดสื่อการเรียนรู้สำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนสอบ

๒) ด้านเครื่องมือการประเมินข้อสอบในชั้นประถมศึกษาบางรายวิชาอยู่ในระดับยาก เช่น ความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

๓.๑.๓ สำนักงาน กศน. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สำนักงาน กศน.จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีศูนย์ กศน.อำเภอ ทั้งสิ้นจำนวน ๑๙ แห่ง ทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจ โดยในแต่ละพื้นที่ต่างมีความโดดเด่นภายใต้บริบท และศักยภาพของตนเอง ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

๑) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๓ ระดับ ได้แก่ การศึกษาระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่พลาดโอกาสทางการศึกษาให้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพและเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่ายจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ ทหารกองประจำการ ผู้ต้องขังในเรือนจำ กลุ่มเป้าหมายผู้พิการที่ด้อยโอกาสและเยาวชนในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชน เช่น การสร้างความร่วมมือกับมณฑลทหารบกที่ ๔๕ กรมทหารที่ ๒๕ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ ๔ และกองพันทหารราบที่ ๓ กรมทหารที่ ๒๕ เพื่อให้ทหารกองประจำการ ๒ ปี ซึ่งมีข้าราชการทหารจากค่ายวิภาวดีรังสิตจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นครูประจำกลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะพิเศษ ๒ กลุ่ม ได้แก่ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส โดยมีครูผู้สอนสำหรับผู้พิการและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเป็นผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนให้แก่ผู้เรียนในลักษณะ “ครูเดินสอน” ร่วมกับครอบครัวและชุมชน โดยการสนับสนุนส่งเสริมสื่อการเรียนรู้จากศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสุราษฎร์ธานี และสมาคมคนพิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒) การจัดการศึกษาต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดให้ประชาชนที่มีความสนใจ และต้องการพัฒนาคุณภาพตนเอง การแก้ไขปัญหาสังคมและชุมชนในด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคมโดยรวมที่มีความสอดคล้องกับบริบทและชีวิตจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการการศึกษานอกระบบจากรัฐอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง โดยผ่านการออกแบบการเรียนรู้ (Learning Design) ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

๓) การเทียบระดับการศึกษา ได้จัดให้มีการยกระดับการศึกษาของประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์เทียบระดับการศึกษาเพื่อให้ประชาชนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขด้วยการเรียนรู้

ตลอดชีวิต จากประสบการณ์การทำงาน การประกอบอาชีพ และการดำรงตนอยู่ในสังคมที่มีส่วนร่วม มีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ทั้งในมิติความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เชิงประจักษ์

๔) การศึกษาเพื่อการมีงานทำในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้เยาวชน และประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบที่มีความสนใจด้านอาชีพได้พัฒนาสมรรถนะด้านวิชาชีพ และยกระดับการศึกษาของประชาชนวัยแรงงานให้ตอบโจทย์ตามความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

อย่างไรก็ตาม เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. จังหวัด สุราษฎร์ธานี ได้มีการพัฒนาและใช้งานระบบบริหารการศึกษาต่อเนื่อง (C – Smart Program) เพื่ออำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งพบว่า ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานสามารถติดตามตรวจสอบผลการจัดกิจกรรมได้อย่างรวดเร็ว ครู กศน. และผู้ปฏิบัติงาน สามารถจัดทำเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นจาก C – Smart Program ได้ทันที ทำให้ลดเวลาการดำเนินงาน ด้านเอกสารและการรายงานของครู กศน. ได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างความสุขให้กับชุมชนและสังคม จึงได้มีการดำเนินการ ดังนี้

๑) ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นในการจัดโครงการจิตอาสาพระราชทาน ตามแนวพระราชดำริ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหาร ข้าราชการครู บุคลากร นักเรียน นักศึกษา และประชาชนมีความสามัคคีโดยการจัดสมัครจิตอาสาพระราชทาน และร่วมกิจกรรมพัฒนารักษาชุมชนตามประเภทของจิตอาสา ได้แก่ จิตอาสาพัฒนา จิตอาสาภัยพิบัติ และจิตอาสาเฉพาะกิจ

๒) จัดศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนให้กับประชาชน เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ ของประชาชน โดยมุ่งเน้นการฝึกทักษะอาชีพและเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานในการทำงาน ซึ่งปัจจุบันได้มีหลักสูตรนวดแผนไทย ซึ่งพบว่าผู้ที่จบ จากหลักสูตรนวดแผนไทยต่างได้รับความพึงพอใจจากลูกค้าที่ใช้บริการ

๓) ดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อสร้างอุดมการณ์รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และค่านิยมที่พึงประสงค์ในรูปแบบของกิจกรรมลูกเสือ เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในกิจการลูกเสือให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญูกตเวที และรู้จักเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ เพิ่มพูนประสบการณ์ ด้านกิจการลูกเสือให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

๓.๒ ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ของผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะทำงานในการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา ของ กศน. ดังนี้

๓.๒.๑ สมาคมนักประพันธ์เพลง / นักดนตรี

นายจุมพล ทองตัน (โกไข่) นักประพันธ์เพลง/นักดนตรี เป็นผู้มีประสบการณ์ ในอาชีพนักดนตรีมาแล้วมากกว่า ๒๐ ปี ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ และผู้ที่ไม่มีความรู้เรื่อง การคิดวิเคราะห์ การดูแลสุขภาพกายและจิต การแสวงหาความรู้ และเทคโนโลยี รวมถึงความเป็นไทย สากล และความเป็นพลเมืองดี ทั้งนี้ ควรมีระยะเวลาเรียน ระหว่าง ๘ - ๑๒ เดือน และควรเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เรียนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยภาครัฐควรเป็นผู้สนับสนุนให้ส่วนหนึ่ง จึงจะส่งผลให้ผู้เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) สามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้มากขึ้นและนำความรู้ความสามารถมาสร้างคุณค่า และสร้างมูลค่าให้กับประเทศชาติในอนาคตได้ นอกจากนี้ การจัดทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ ควรนำเสนอข้อมูลด้านพัฒนาการของการเรียนรู้จากการทำงาน และการศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การสัมมนาทางวิชาการควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการค้นหา ส่งเสริม หรือติดตามบุคคลที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบการเทียบระดับ จากเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เช่น เกณฑ์การวัดความรู้ความสามารถ เกณฑ์ด้านพัฒนาการของแต่ละอาชีพ หรือแต่ละพหุปัญญา หรือใช้มาตรฐานของสถาบันการศึกษาของไทยหรือต่างประเทศ มีการประชุม เพื่อจัดทำเกณฑ์การพิจารณาและตัวชี้วัดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้กับการประเมิน เช่น เยาวชนอายุ ๑๐ ปี สามารถบรรเลงเพลงเปียโนในระดับเกรด ๘ ได้ ควรได้รับการประเมินโดยเทียบได้กับระดับใด

๓.๒.๒ อธิบดีกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

อธิบดีกรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้มีประสบการณ์ด้านกีฬา มากกว่า ๒๐ ปี ทราบถึงการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) ได้แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เหมาะสมกับ ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา เช่น ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้ที่ไม่มีความรู้เรื่อง การคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้และเทคโนโลยี รวมถึงความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และการดำรงชีวิต ควรใช้ระยะเวลาเรียนประมาณ ๖ - ๘ เดือน และควรเก็บค่าใช้จ่าย เนื่องจากจะทำให้ ผู้เรียนมีความตั้งใจ เห็นคุณค่าของหลักสูตร และทำให้สถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นทุนสำหรับการผลิตสื่อการสอนของหลักสูตร ส่วนการทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ของผู้รับการประเมิน ควรนำเสนอข้อมูลด้านประสบการณ์การทำงาน ผลงานที่โดดเด่น การศึกษา ความสามารถพิเศษ ความสามารถทางภาษา การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อชุมชนและสังคม เป้าหมายในชีวิต แนวคิด และทัศนคติ ส่วนหัวข้อสำหรับการสัมมนาวิชาการควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี องค์กรความรู้ด้านการบริหารจัดการ สมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตยุค ๔.๐ แบบวิถีใหม่ องค์กรความรู้ด้านกีฬา กฎ กติกาในการแข่งขันกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬากับการพัฒนาการกีฬา และรูปแบบการเทียบระดับควรเป็นหลักสูตรที่ผู้ฝึกสอน /

ผู้ตัดสินในระดับต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในสมาคมการค้าและการตัดสินกีฬาแต่ละประเภท

๓.๒.๓ ข้อเสนอแนะจากสมาคมโรงเรียนดนตรีเอกชน

ผู้แทนจากสมาคมโรงเรียนดนตรีเอกชน ผู้มีประสบการณ์ในด้านอาชีพมากกว่า ๒๐ ปี ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เหมาะสำหรับนักเรียนและนักศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา รวมถึงผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง ดังนั้น การทดสอบความรู้ ความคิด ควรทดสอบความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยี ซึ่งระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้อาจมีระยะเวลาระหว่าง ๖ - ๘ เดือน เนื่องจากหลักสูตรดนตรีจะมีบริบทที่แตกต่างกัน เพราะเป็นเรื่องของทักษะ (Skill) ต้องใช้ความเชี่ยวชาญและความชำนาญในภาคปฏิบัติ แตกต่างจากการเรียนด้านวิชาการที่สามารถเร่งรัดได้รวดเร็ว จึงควรมีการเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เข้ารับการประเมิน ควรทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ที่นำเสนอความรู้ความสามารถของผู้เข้ารับการประเมินที่ได้จากการจัดการเรียนรู้อาศัยวิธีการเทียบโอนในรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนหรือเทียบโอนจากประกาศนียบัตร โดยกำหนดระดับการเทียบโอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและมาตรฐานตัวชี้วัด

๓.๒.๔ ข้อเสนอแนะจากอุปนายกสมาคมกีฬาออลฟออาชีพแห่งประเทศไทย

อุปนายกสมาคมกีฬาออลฟออาชีพแห่งประเทศไทย ผู้มีประสบการณ์ทางวิชาชีพมากกว่า ๒๐ ปี ทราบถึงการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) และให้ความสนใจในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ได้วุฒิการศึกษา โดยได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เหมาะสมกับนักเรียนและนักศึกษาที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา รวมถึงผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้ที่ไม่มีเวลาเรียน ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง และผู้ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ดังนั้น การทดสอบความรู้ ความคิด ควรทดสอบความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การดูแลสุขภาพกายและจิต การแสวงหาความรู้และเทคโนโลยี ความเป็นไทย สากล และเป็นพลเมืองดี รวมถึงความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิต โดยใช้ระยะเวลาการเรียนรู้เป็นระยะเวลา ๘ - ๑๒ เดือน จึงควรเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นความตั้งใจของผู้รับการประเมิน การทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ควรนำเสนอรางวัลที่ได้รับในสาขาวิชาชีพ หรือหลักสูตรที่ผ่านการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือการเป็นสมาชิกในสมาคมกีฬา หัวข้อที่ควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเข้ารับการศึกษาทางวิชาการ คือ วิชาพื้นฐานอาชีพ เช่น การเงิน การสื่อสารและภาษาและความรู้ทั่วไป รูปแบบการเทียบระดับควรจัดการเรียนการสอน การทำกิจกรรมกลุ่ม การทำรายงาน และประเมินผลให้เทียบระดับได้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จนถึงระดับอุดมศึกษา

๓.๒.๕ ข้อเสนอแนะจากสมาคมกีฬาแห่งจังหวัดภูเก็ต หรือสมาคมนายกกีฬาจังหวัด (สมาพันธ์)

ผู้แทนจากสมาคมกีฬาแห่งจังหวัดภูเก็ต หรือสมาคมนายกกีฬาจังหวัด (สมาพันธ์) มีประสบการณ์ในวิชาชีพมากกว่า ๒๐ ปี ทราบถึงการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) และให้ความสนใจต่อการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ได้รับวุฒิการศึกษา ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา

(Fast Track) เหมาะสมกับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้ที่ไม่มีเวลาเรียน และผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง การทดสอบความรู้ ความคิด ควรทดสอบความสามารถในการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์ ใช้ระยะเวลาเรียนไม่เกิน ๖ เดือน จึงควรเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ควรทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ โดยนำเสนอผลการดำเนินงานของตนเองที่ผ่านมาด้านการกีฬา หัวข้อที่ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการเข้ารับการสัมมนาทางวิชาการ คือ แนวคิดการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยใช้ความสามารถพิเศษ ด้านกีฬาเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ควรมีรูปแบบการเทียบระดับโดยใช้เกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการประเมินสามารถนำผลการเทียบระดับไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ และควรนำความสามารถพิเศษของผู้เข้ารับการประเมินมาพิจารณาเพิ่มเติมเช่นกัน

๓.๒.๖ ข้อเสนอแนะจากสมาคมกีฬาเทควันโดแห่งประเทศไทย

ผู้แทนจากสมาคมกีฬาเทควันโดแห่งประเทศไทย ผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพ ๑๑ - ๒๐ ปี มีความสนใจในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ได้รับวุฒิการศึกษา โดยได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า หลักสูตรการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เหมาะสมกับนักเรียนนักศึกษา ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่ง และผู้ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ดังนั้น การทดสอบความรู้ ความคิด ควรทดสอบความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การดูแลสุขภาพกายและจิต และการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยี ควรใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ ๖ - ๘ เดือน จึงควรเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อให้ผู้รับการประเมินเห็นคุณค่าของหลักสูตร และผู้ทรงคุณวุฒิหรือสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เข้ารับการประเมิน การทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ ควรนำเสนอ ข้อมูลประวัติส่วนตัว ความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ความถนัด ประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ ผลงานที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ผลการทดสอบความรู้ด้านอาชีพ ภาษา ความถนัดอื่น ๆ เช่น ดนตรี กีฬา หัวข้อที่ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เมื่อต้องเข้ารับการสัมมนาทางวิชาการ คือ การสื่อสารภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ การบริหารจัดการทางการเงิน การต่อยอดทางธุรกิจ การส่งเสริมการประกอบอาชีพ ควรมีการประเมินเทียบระดับด้วยความรู้ ความสามารถ ในวิชาชีพที่ทำอยู่ เทียบโอนความรู้พื้นฐาน ความสามารถ ประสบการณ์ ระยะเวลาในการประกอบวิชาชีพ ความรู้ทางการสื่อสาร

๓.๒.๗ ข้อเสนอแนะจากนายกสมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

นายกสมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพ ๑๑ - ๒๐ ปี ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เหมาะสมกับผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ผู้ที่ไม่มีเวลาเรียน และผู้ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ การทดสอบความรู้ ความคิด ควรทดสอบความสามารถในด้านการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ และความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตควรใช้ระยะเวลาจัดการเรียนรู้ ๘ - ๑๒ เดือน จึงควรเก็บค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ควรทำแฟ้มประมวลประสบการณ์โดยนำเสนอข้อมูล ประวัติการทำงาน จำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการอบรม สัมมนา ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง นำเสนอเหตุการณ์และโครงการที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาที่ยั่งยืน และความเข้าใจการรับผิดชอบต่อสังคมจากอาชีพที่ทำอยู่ หัวข้อที่ควรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการเข้ารับการสัมมนาทางวิชาการ คือ เรื่อง การเสริมสร้าง

ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการประเมินเทียบระดับมีทักษะในการรับข้อมูล เรียบเรียง แยกแยะความซับซ้อน วิเคราะห์เหตุผล และสามารถนำเสนอความคิดเห็นของตนเองโดยมีความรับผิดชอบ ควรมีรูปแบบและวิธีการการเทียบระดับที่สูงขึ้นจากระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยเทียบจากความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถทางวิชาชีพ โดยใช้ข้อสอบตามมาตรฐานของสาขาวิชานั้น ๆ มีการนำเสนอแผนการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ของการบริการ ผลกระทบของธุรกิจนั้นต่ออุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทย เพื่อให้ผู้เข้ารับการประเมินได้รับวุฒิการศึกษา

๓.๒.๘ ข้อเสนอแนะจากสมาคมกีฬามวยอาชีพแห่งประเทศไทย

ผู้แทนจากสมาคมกีฬามวยอาชีพแห่งประเทศไทย ผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพมากกว่า ๒๐ ปี รับทราบและมีความสนใจในการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) โดยแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เหมาะสมกับผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้ที่ไม่มีเวลาเรียน และผู้ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ การทดสอบความรู้และความคิด ดังนั้น ควรทดสอบความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การดูแลสุขภาพกายและจิต การแสวงหาความรู้และเทคโนโลยี ความเป็นไทยสากล และเป็นพลเมืองดี รวมถึงความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิต โดยใช้ระยะเวลาเรียนไม่เกิน ๖ เดือน จึงไม่ควรเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อให้การจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้น้อย ควรจัดทำแฟ้มประมวลประสบการณ์โดยนำเสนอข้อมูลผลงาน ประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพที่ผ่านมา ควรแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่ององค์ความรู้และเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ในการสัมมนาทางวิชาการ รูปแบบและวิธีการเทียบระดับ ได้แก่ การเรียนความรู้พื้นฐาน การทดสอบ การวัดและประเมินผล ร้อยละ ๒๐ - ๓๐ การประเมินประสบการณ์ร้อยละ ๖๐ - ๗๐ และการบำเพ็ญประโยชน์ ร้อยละ ๑๐

๓.๒.๙ ข้อเสนอแนะจากนายกสมาคมกีฬาออลเลย์บอลแห่งประเทศไทย

นายกสมาคมกีฬาออลเลย์บอลแห่งประเทศไทย ผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพมากกว่า ๒๐ ปี ทราบและมีความสนใจในการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) ได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) เหมาะสมกับผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้ที่ไม่มีเวลาเรียน และผู้ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ การทดสอบความรู้ ความคิด ควรทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การดูแลสุขภาพกายและจิต รวมถึงสมรรถนะความสามารถเฉพาะรายบุคคล ควรใช้ระยะเวลาจัดการเรียนรู้อย่างยืดหยุ่นไม่จำกัดเวลา แต่ควรออกแบบหลักสูตรให้คำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะความสามารถเฉพาะบุคคล ควรเก็บค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เข้ารับการประเมินเพื่อสร้างคุณค่าให้หลักสูตรเป็นที่ยอมรับของสังคม และเพื่อให้ผู้เข้ารับการประเมินมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายในอนาคต หัวข้อที่ใช้ในการเข้ารับการสัมมนาทางวิชาการ ควรเป็นหัวข้อที่เป็นประโยชน์และดึงศักยภาพของผู้เข้ารับการประเมินให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะความสามารถพิเศษให้ยั่งยืน รูปแบบ และวิธีการเรียนควรประเมินสมรรถนะจากความสามารถเฉพาะเป็นรายบุคคล มีกระบวนการสอบคัดเลือกสมรรถนะทางร่างกาย จิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นผู้นำ ระเบียบวินัย และความสามารถพิเศษ

เฉพาะด้าน ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ผู้เข้ารับการประเมินที่มีความสามารถพิเศษด้านการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และมีศักยภาพสูงสุด

จากข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง นักศึกษา ผู้ผ่านการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากสมาคมต่าง ๆ ได้มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

๑) หลักสูตรการจัดการศึกษาแบบเทียบระดับการศึกษา (Fast Track) มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่มีเวลาเรียน

๒) ควรมีการทดสอบความรู้ ความคิด ความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ การดูแลสุขภาพกายใจ การแสวงหาความรู้ และการใช้เทคโนโลยี รวมถึงความเป็นไทย สากล และความเป็นพลเมืองดี ทั้งนี้ ควรมีระยะเวลาเรียนไม่เกิน ๖ เดือน หรือระหว่าง ๖ - ๘ เดือน และ ๖ - ๑๒ เดือน

๓) ควรเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เข้ารับการประเมินอย่างเหมาะสม เนื่องจากจะทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและเห็นคุณค่าของหลักสูตร ทั้งนี้ รัฐอาจสนับสนุนงบประมาณให้บางส่วน

๔) ควรจัดทำแฟ้มประมวลประสบการณ์ โดยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

๔.๑) ผลงานที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ผลงานโดดเด่น และประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพที่ผ่านมา

๔.๒) ประสบการณ์การทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

๔.๓) ประวัติส่วนตัว ความสามารถพิเศษเฉพาะด้านและความถนัด

๔.๔) รางวัลต่าง ๆ ที่ได้รับในสาขาวิชาชีพ

๔.๕) การอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือการเป็นสมาชิกในสมาคมกีฬา จำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการอบรมและสัมมนาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง

๔.๖) ความสามารถพิเศษ ความสามารถทางภาษา และความถนัดอื่น ๆ เช่น ดนตรี กีฬา เป็นต้น

๔.๗) การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อชุมชนและสังคม เป้าหมายในชีวิต แนวคิด และทัศนคติ

๕) ควรจัดให้มีการสัมมนาวิชาการในหัวข้อ ดังนี้

๕.๑) เกี่ยวกับเทคโนโลยี องค์กรความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตยุค ๔.๐ แบบวิถีใหม่

๕.๒) องค์กรความรู้ด้านกีฬา กฎ กติกาในการแข่งขันกีฬา วิทยาศาสตร์การศึกษากับการพัฒนาการศึกษาและแนวคิดการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยใช้ความสามารถพิเศษด้านกีฬาเข้ามาสนับสนุนเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจุบัน

๕.๓) วิชาพื้นฐานอาชีพ เช่น การเงิน การสื่อสาร ภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่น ๆ และความรู้ทั่วไป

๕.๔) การบริหารจัดการองค์กร การเงิน การต่อยอดทางธุรกิจ การส่งเสริมการประกอบอาชีพ

๕.๕) การส่งเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) เพื่อให้ผู้ที่จะเข้ารับการประเมินเทียบระดับมีทักษะในการรับข้อมูล เรียบเรียง แยกแยะความซับซ้อน วิเคราะห์เหตุผล และสามารถนำเสนอความคิดเห็นของตนเองได้

๕.๖) ควรเป็นหัวข้อที่เป็นประโยชน์และดึงศักยภาพของผู้เข้ารับการประเมินให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะความสามารถพิเศษให้ยั่งยืน

๖) รูปแบบการเทียบระดับ

๖.๑) ควรเป็นหลักสูตรที่ผู้ฝึกสอน/ผู้ตัดสินในระดับต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในสมาคมการกีฬาและการตัดสินกีฬาแต่ละประเภท

๖.๒) ควรจัดการเรียนการสอน การทำกิจกรรมกลุ่ม การทำรายงานและประเมินผลให้เทียบระดับได้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จนถึงระดับอุดมศึกษา

๖.๓) ควรมีรูปแบบการเทียบระดับโดยใช้เกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ผู้เข้ารับการประเมินสามารถนำผลการเทียบระดับไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ และควรนำความสามารถพิเศษของผู้เข้ารับการประเมินมาพิจารณาเพิ่มเติม

๖.๔) เทียบจากความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถทางวิชาชีพ โดยใช้ข้อสอบตามมาตรฐานของสาขาวิชานั้น ๆ มีการนำเสนอแผนการดำเนินกิจการ วัตถุประสงค์ของการบริการ ผลกระทบของธุรกิจนั้นต่ออุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทย เพื่อให้ผู้เข้ารับการประเมินได้รับวุฒิการศึกษา

๖.๕) ควรประเมินสมรรถนะจากความสามารถเฉพาะเป็นรายบุคคล มีกระบวนการสอบคัดเลือกสมรรถนะทางร่างกาย จิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ความเป็นผู้นำ ระเบียบวินัย และความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษากำหนด สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ผู้เข้ารับการประเมินที่มีความสามารถพิเศษด้านการกีฬาสู่ความเป็นเลิศและมีศักยภาพสูงสุด

๗) ควรกำหนดให้มีการลงทะเบียนในการประเมินเทียบระดับการศึกษาตามความต้องการและความพร้อมของผู้ขอรับการประเมิน

๘) ใช้วิธีการเทียบโอนในรูปแบบของการเทียบโอนผลการเรียน หรือเทียบโอนจากประกาศนียบัตร โดยกำหนดระดับการเทียบโอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและมาตรฐานตัวชี้วัด

๓.๓ ผลการสังเคราะห์ความสอดคล้องเพื่อการเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ในการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๓.๓.๑. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดหลักการไว้ดังนี้

๑) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้

๒) การบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม

๓) ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๔) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ

๕) สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

๖) ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

หลักสูตรดังกล่าว สำหรับประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้ศึกษาอยู่ในโรงเรียนในระบบ มุ่งเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีศักยภาพในการประกอบอาชีพการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ โดยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

(๑) มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

(๒) มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(๓) มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

(๔) มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(๕) มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทยและภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะ ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย และความเป็นพลเมืองดี สามารถปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๖) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๗) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและภาคีเครือข่ายมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนี้

(๑) ระดับการศึกษา แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(๒) สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๕ สาระการเรียนรู้ ได้แก่

(๒.๑) สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็น และการวิจัยอย่างง่าย

(๒.๒) สารระความรู้พื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

(๒.๓) สารระการประกอบอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับการมองช่องทาง และการตัดสินใจประกอบอาชีพ การมีทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม และการพัฒนา อาชีพให้มีความมั่นคง

(๒.๔) สารระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสาระเกี่ยวกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ศิลปะ และสุนทรียภาพ

(๒.๕) สารระการพัฒนาสังคม เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

(๓) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

(๔) มาตรฐานการเรียนรู้

(๔.๑) มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานของการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

(๔.๒) มาตรฐานการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละระดับตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

(๕) เวลาเรียน แต่ละระดับจะใช้เวลาเรียน ๔ ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอน ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย ๑ ภาคเรียน

(๖) หน่วยกิต เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง เท่ากับ ๑ หน่วยกิต ซึ่งจำนวนหน่วยกิต ในแต่ละระดับ สามารถแบ่งได้ดังนี้

(๖.๑) ระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า ๔๘ หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ ๓๖ หน่วยกิต วิชาเลือกไม่น้อยกว่า ๑๒ หน่วยกิต

(๖.๒) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า ๕๖ หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชา บังคับ ๔๐ หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า ๑๖ หน่วยกิต

(๖.๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า ๗๖ หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชา บังคับ ๔๔ หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า ๓๒ หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตวิชาเลือก ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการ โดยเลือกสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่งหรือหลายสาระการเรียนรู้ ให้ครบตามจำนวนหน่วยกิต ที่กำหนดในแต่ละระดับ

จากข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ๕ สาระ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม โดยโครงสร้างหลักสูตรจะกำหนดจำนวนหน่วยกิตในแต่ละระดับทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก ซึ่งผู้เรียน

ทุกคนต้องเรียนวิชาบังคับตามที่กำหนดเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ สำหรับวิชาเลือกให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามแผนการเรียนรู้เป็นรายบุคคล และหรือกลุ่ม โดยเลือกเรียนในสาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่งหรือหลายสาระการเรียนรู้ก็ได้ให้ครบจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละระดับ ตามความต้องการของผู้เรียนที่จะประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

๓.๓.๒ ผลการศึกษาการเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง

ปัจจุบันรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายในการนำพาประเทศเข้าสู่โมเดลไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand 4.0) ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รูปแบบเศรษฐกิจจะเปลี่ยนจากอุตสาหกรรมที่เน้นการผลิตปริมาณมากและใช้แรงงานราคาถูกไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมที่พึ่งพาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งในระดับนานาชาติ ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เพื่อสร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุม และเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าถึงการศึกษาวิชาเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีราคาที่สามารถจ่ายได้และมีคุณภาพ ภายในปี ๒๕๗๓ ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนที่ยั่งยืน การยกระดับคุณภาพคนตลอดช่วงชีวิต การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของชาติ ส่งผลให้การพัฒนากำลังคนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ ๒๑ ใน ๔ มิติ ดังนี้

- ๑) เป็นคนไทยที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่สอดคล้องกับโลกศตวรรษที่ ๒๑
- ๒) เป็นคนไทยที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
- ๓) เป็นคนไทยที่มีอัตลักษณ์ความเป็นไทยสามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล
- ๔) เป็นดิจิทัลไทยเพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ยุคดิจิทัล

จากความสำคัญดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบเมื่อวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ในการจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework : NQF) และต่อมาวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้ให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติผ่านกลไกการดำเนินงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และคณะทำงานขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางการนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติสู่การปฏิบัติ ซึ่งจากการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทำหน้าที่แทนคณะกรรมการที่ปรึกษาการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเดิม มีอำนาจหน้าที่ (Authority) ในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้มีการปรับกลไกและกรอบการดำเนินงานใหม่ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อันส่งผลให้สามารถนำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการแต่งตั้งคณะกรรมการ
กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๙

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) เป็นกรอบ
แนวทางการเชื่อมโยงระบบคุณวุฒิของประเทศทุกระดับและประเภทให้ยึดโยงกับระดับความสามารถ
ของบุคคลที่เป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์ จากกรอบคุณวุฒิ
ทางการศึกษา ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานทางการศึกษา และกรอบมาตรฐาน
อาชีพ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานด้านมาตรฐานอาชีพ/ฝีมือแรงงาน/วิชาชีพ และองค์กรต่าง ๆ
ซึ่งต้องใช้กลไกของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในการเชื่อมโยง เพื่อให้เกิดระบบการพัฒนากำลังคนระดับชาติ
ที่เป็นเอกภาพ ซึ่งมีหลักการสำคัญของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มีดังนี้

๑) สร้างความเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้ที่สำเร็จการศึกษา
จากสถาบันการศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ
ซึ่งกรอบคุณวุฒิแห่งชาติได้กำหนดสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพ และใช้สมรรถนะที่ได้รับ
การยอมรับร่วมกันดังกล่าวมาพัฒนาและกำหนดหลักสูตร รวมทั้งออกแบบระบบการเรียนการสอน
พัฒนาผู้บริหาร คณาจารย์ ครู ผู้ควบคุมการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ (ภาคอุตสาหกรรม
เกษตรกรรม ธุรกิจ และบริการ) และบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์
เครื่องมือ เครื่องจักร เพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการเรียน
การสอนที่สนองตอบความต้องการของภาคการผลิตและบริการ

๒) พัฒนาระบบการทดสอบ วัด และประเมินความรู้ ทักษะและเทียบโอน
ประสบการณ์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และตลอดเวลา
เป็นการยกระดับความรู้ ความสามารถ และคุณวุฒิทางการศึกษาของผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงาน

๓) เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของสถาบันการศึกษาในการบริหาร
และจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของสถาบันการศึกษาในการบริการและจัดการศึกษา
ซึ่งจำเป็นต้องบริหารและจัดการโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง ๓ ฝ่าย คือ ฝ่ายสถาบันการศึกษาในฐานะ
ผู้ผลิตกำลังคน ฝ่ายผู้ผลิตสินค้า และบริการในฐานะผู้ใช้ประโยชน์ และฝ่ายกำลังแรงงานที่เป็นผลผลิต
จากหน่วยงานทางการศึกษา

๔) พัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร คณาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษา
และผู้ควบคุมการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนการสอน
ที่หลากหลายรูปแบบ โดยเน้นสมรรถนะอาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา

๕) สร้างความเข้มแข็งให้กับสถานประกอบการในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา/วิชาชีพ
รวมทั้งสถาบัน/องค์กรวิชาชีพ เพื่อรับรองสมรรถนะแกนกลางและสมรรถนะอาชีพ อันเป็นกลไกสำคัญ
ในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ผ่านการกำหนด
ค่าตอบแทนที่สะท้อนศักยภาพ ความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงานในแต่ละระดับคุณวุฒิ
ภายใต้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) ได้กำหนดองค์ประกอบของคุณวุฒิ (Descriptors)
ที่เป็นแกนกลางในการอ้างอิงไว้ ๘ ระดับ บนฐานของผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes)

ซึ่งประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ระดับคุณวุฒิ (Levels) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ได้กำหนดระดับความสามารถหรือความสามารถในการปฏิบัติงานตามขอบเขตความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบซึ่งเชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีข้อกำหนดขอบเขตที่แตกต่างกันตั้งแต่ระดับง่ายไปยาก จากระดับ ๑ - ๘ โดยมีลักษณะเป็นแกนกลางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับกำลังคนในแต่ละกลุ่มสาขาอาชีพ/วิชาชีพ

๒) ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) ความรู้ (Knowledge) ครอบคลุมในเรื่องความรู้เชิงวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่าง ๆ (๒) ทักษะ (Skills) ครอบคลุมทักษะด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ และ (๓) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ซึ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง ๓ ด้านนี้ มีความแตกต่างกันไปตามแต่ละระดับทั้งในด้านความซับซ้อนและความลึกของความรู้ความเข้าใจ ด้านวิชาการ และทักษะความสามารถที่ควรมีในแต่ละระดับการศึกษา เช่น ความสามารถในการบูรณาการความรู้ ความเป็นอิสระและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้และการปฏิบัติงานในคุณวุฒิของแต่ละระดับจะมีองค์ประกอบที่ใช้อธิบายคุณวุฒิ (Descriptors) ตามมิติของแต่ละด้าน โดยกลไกการเชื่อมโยงเติมเต็ม/เทียบเคียง (Connecting, Filling-up และ Benchmarking Mechanism) การเชื่อมโยงและเทียบเคียงเข้าสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทั้งในส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาและผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาชีพ ต้องมีกลไกหรือระบบการเข้าสู่ระดับคุณวุฒิที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถเทียบโอนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อให้ได้รับการรับรองและยกระดับคุณวุฒิตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ทั้งนี้ หากในอนาคตจะมีการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนหรือฝึกอบรมให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เป็นไปตามหลักการของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติแล้ว ผู้ที่ได้รับคุณวุฒิการศึกษาตามหลักสูตรที่เป็นไปตามหลักการของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติจะมีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ขณะที่ผู้มีทักษะความสามารถตามมาตรฐานอาชีพ หากต้องการคุณวุฒิการศึกษาก็สามารถเทียบเคียงเพื่อรับการประเมินและเติมเต็มส่วนที่ขาดทางด้านการศึกษาได้อย่างคล่องตัวเป็นระบบ

การเชื่อมโยงหรือการเติมเต็มเพื่อเทียบเคียงหรือเทียบโอนระหว่างคุณวุฒิการศึกษากับมาตรฐานวิชาชีพ ได้กำหนดกรอบคุณวุฒิ ๘ ระดับ ดังภาพประกอบ ๑

คุณวุฒิการศึกษา			กรอบคุณวุฒิ แห่งชาติ	มาตรฐานอาชีพ	
ขั้นพื้นฐาน	อาชีวศึกษา	อุดมศึกษา		กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ	มาตรฐานฝีมือ แรงงาน
		ปริญญาเอก	ระดับ ๘	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๘	
		ปริญญาโท	ระดับ ๗	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๗	
	ปริญญาตรี (ทล.บ.)	ปริญญาตรี	ระดับ ๖	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๖	
	ประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	อนุปริญญา	ระดับ ๕	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๕	ระดับ ๕ (มรช.๓)
			ระดับ ๔	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๔	ระดับ ๔ (มรช.๒)
ม.ปลาย + ทักษะอาชีพ	ประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.)		ระดับ ๓	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๓	ระดับ ๓ (มรช.๑)
ม.ปลาย			ระดับ ๒	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๒	ระดับ ๒
ม.ต้น			ระดับ ๑	คุณวุฒิวิชาชีพชั้น ๑	ระดับ ๑

กลไกเชื่อมโยง/การเติมเต็ม เพื่อเทียบเคียง/เทียบโอนระหว่างคุณวุฒิศึกษากับมาตรฐานอาชีพ

- การทดสอบ วัด และประเมินผล
- การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการศึกษาในระบบ นอกกรอบ ตามอัธยาศัย
- การเทียบโอนประสบการณ์จากการทำงาน/การฝึกฝนและปฏิบัติงานจริงจากการทำงาน
- การสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank)

การศึกษาต่อเนื่อง/การศึกษาตลอดชีวิต

ภาพประกอบ ๑ การเชื่อมโยงหรือการเติมเต็มเพื่อเทียบเคียงหรือเทียบโอนระหว่างคุณวุฒิการศึกษา กับมาตรฐานวิชาชีพ

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ จะต้องมีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (สคช.) องค์การมหาชน ที่ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๕๔ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้มีฐานะเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ สนับสนุนกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มวิชาชีพ ในการจัดทำมาตรฐานอาชีพให้ได้มาตรฐานสากล มีอำนาจรับรองสมรรถนะของบุคคลตามมาตรฐานอาชีพ รวมถึงเป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยหลักการพัฒนารอบคุณวุฒิวิชาชีพ ทั้ง ๘ ระดับของประเทศไทยสอดคล้องกับระบบคุณวุฒิแบบ Meta – Framework ซึ่งมีการกำหนดขอบเขตสมรรถนะ (Domain) ๔ ด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ผลลัพธ์ การประยุกต์ใช้ (Application Outcome) และความรับผิดชอบและจริยธรรม (Responsibility

& Ethics) ซึ่งแต่ละขอบเขตสมรรถนะมีมิติสมรรถนะ (Dimension) กำกับอยู่ด้วย จึงสามารถสรุปได้ว่า กรอบคุณวุฒิแห่งชาติเป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้ของระดับคุณวุฒิการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษากับระดับการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานอาชีพ โดยคุณวุฒิ (Education Qualifications) เป็นแนวทางการจัดและแบ่งระดับคุณวุฒิ การศึกษาตามระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ส่วนมาตรฐานอาชีพ (Occupational Standard) เป็นแนวทางการกำหนดระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือระดับ สมรรถนะในการปฏิบัติที่มีความยุ่งยากซับซ้อนต่างกัน ประกอบด้วย มาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานฝีมือแรงงาน และมาตรฐานอาชีพในระดับสากล ส่วนการขับเคลื่อนกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ให้สู่การปฏิบัติจริงได้มีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า สคช. เป็นหน่วยงานหลักในการยกระดับทักษะความรู้ความสามารถของกำลังคนในประเทศตามนโยบาย ของรัฐและรับผิดชอบหลักกิจกรรมปฏิรูปประเทศด้านแรงงาน เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ กำลังคนของประเทศแบบบูรณาการ

ส่วนการบริหารทรัพยากรบุคคลตามแนวทางของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้นำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อเสริมสร้าง ให้การทำงานของข้าราชการและส่วนราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งการนำหลัก สมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลนั้นเป็นการขยายขอบเขตของคุณสมบัติของผู้ดำรง ตำแหน่ง ซึ่งเดิมเน้นเพียงความรู้และความสามารถ ต่อมาได้พบว่า บุคคลที่มีความรู้และความสามารถ ในระดับใกล้เคียงกันต่างแสดงผลงานในระดับที่แตกต่างกันมาก ดังนั้น การที่บุคคลจะแสดงผลงาน ที่ดีได้ควรมีองค์ประกอบอื่น ๆ นอกเหนือจากความรู้และความสามารถที่บุคคลมี โดยสิ่งที่น่าสนใจ คือ อะไรก็ตามที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงผลงานออกมาได้แตกต่างกัน ย่อมเป็นเพราะคุณลักษณะ เชิงลึกของบุคคลที่จะแสดงออกในรูปของพฤติกรรมในการทำงาน ดังนั้น ในการบริหารทรัพยากรบุคคล แบบอิงสมรรถนะจึงให้ความสำคัญกับคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลที่ทำให้เกิด ผลงานที่โดดเด่น ภาคราชการพลเรือนจึงได้กำหนดให้สมรรถนะเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐาน ในการกำหนดตำแหน่ง ซึ่งรูปแบบของมาตรฐานกำหนดตำแหน่งประกอบด้วย ประเภทตำแหน่ง ชื่อสายงาน ชื่อตำแหน่งในสายงาน ระดับตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก คุณสมบัติเฉพาะสำหรับ ตำแหน่ง และความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง จึงได้กำหนดประเภท ของสมรรถนะออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะทางการบริหาร และสมรรถนะ เฉพาะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ

สมรรถนะหลัก หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่กำหนดเป็นคุณลักษณะร่วม ของข้าราชการพลเรือนทั้งระบบ เพื่อเป็นการหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ซึ่งสมรรถนะหลักในข้าราชการพลเรือน ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation : ACH) การบริการที่ดี (Service Mind : SERV) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise : EXP) การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม (Integrity : ING) และการทำงานเป็นทีม Teamwork : TW) ซึ่งมีหลักสำคัญที่ควรคำนึงในการจัดระดับสมรรถนะ คือ

๑) จำนวนระดับสมรรถนะควรมีให้เพียงพอสำหรับการนำไปใช้กับระดับตำแหน่ง ดังนั้น หากองค์กรมีระดับตำแหน่งมาก ระดับสมรรถนะก็ควรมีมากเพื่อให้สอดคล้องกัน เช่น การจัดระดับ

ตำแหน่งในราชการพลเรือนมีการจัดระดับตำแหน่งประเภทวิชาการ ๕ ระดับ จึงควรมีการแบ่งระดับสมรรถนะ ๕ ระดับเป็นอย่างน้อย เป็นต้น

๒) ระดับสมรรถนะแต่ละระดับต้องแสดงให้เห็นความแตกต่างกันและเห็นเป็นประจักษ์ (Just Noticeable Difference : J.N.D) โดยสมรรถนะในระดับที่ ๑ จะเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงได้ง่ายที่สุด และจะยากขึ้นตามระดับสมรรถนะที่สูงขึ้น

จากข้างต้น พบว่าการจัดระดับสมรรถนะมีลักษณะเป็นขั้นบันได ดังนั้น ผู้ที่สามารถแสดงสมรรถนะในระดับที่สูงกว่าย่อมต้องผ่านการแสดงสมรรถนะในระดับที่ต่ำกว่า และสามารถแสดงสมรรถนะในระดับที่ต่ำกว่าได้ โดยใช้ส่วนมิติ (Dimension) ในการพิจารณาระดับของสมรรถนะ เนื่องจากระดับของสมรรถนะได้กำหนดขึ้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (ข้อมูลพฤติกรรมการทำงานจริงของผู้ที่มีผลงานโดดเด่น) จึงอาจจะแตกต่างกันตามผลงาน ซึ่งโดยทั่วไปมิติที่มักใช้ในการพิจารณาระดับของสมรรถนะ ได้แก่

๑) ระดับความเข้มข้น หรือความสมบูรณ์ของกิจกรรม (Intensity or Completeness of Action) เช่น ระดับของการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเข้มข้นหรือความสมบูรณ์ของกิจกรรม เช่น ความพยายามในการทำงานให้ดี สามารถทำงานบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย สามารถปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้โดดเด่น เป็นต้น

๒) ขนาดของผลกระทบ (Size of Impact) เป็นการอธิบายจำนวนของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เช่น ระดับกลุ่มงาน แผนก หรือส่วนราชการ เป็นต้น

๓) ระดับความซับซ้อนของพฤติกรรม (Complexity) เช่น พฤติกรรมในสมรรถนะกลุ่มของความคิดในเรื่องการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการคิดได้อย่างซับซ้อน ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของปัญหาที่ซับซ้อนได้ เป็นต้น

๔) ระดับของความพยายาม (Amount of Effort) หรือเวลาที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรม เช่น สมรรถนะของการทำงานเป็นทีมที่จะต้องมีความพยายามในการสนับสนุนทีมงานหรือความพยายามในการใช้เวลาออกเหนือจากการทำงานตามปกติ เป็นต้น

๕) มิติเฉพาะ (Unique Dimension) บางสมรรถนะจะมีมิติเฉพาะที่ไม่พบในสมรรถนะอื่น ๆ เช่น ความมั่นใจในตนเอง ซึ่งมีมิติเฉพาะ คือ การจัดการกับความล้มเหลวที่เกิดขึ้น การดำเนินการเชิงรุกมีมิติเฉพาะ คือ ระยะเวลาในการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นต้น

การนำโมเดลสมรรถนะของข้าราชการพลเรือนไปใช้ อาจเกิดปัญหาของการนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริงมาเปรียบเทียบกับระดับสมรรถนะ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจท่ามกลางความเสี่ยง ดังเช่นในกรณีของเจ้าพนักงานธุรการที่ทำหน้าที่รับส่งหนังสือก็ต้องมีการตัดสินใจ จึงเป็นการมุ่งผลสัมฤทธิ์ระดับที่ ๕ เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในมิติของขนาดผลกระทบจะพบว่า งานธุรการไม่สามารถแสดงการมุ่งผลสัมฤทธิ์ระดับที่ ๕ ได้ เนื่องจากการตัดสินใจนั้นไม่ใช่เป็นการตัดสินใจเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหน่วยงานหรือส่วนราชการ ดังนั้น จึงควรพิจารณาในมิติที่หลากหลายโดยการกำหนดระดับสมรรถนะให้สอดคล้องกับระดับตำแหน่ง

การกำหนดระดับตำแหน่งกำหนดให้แตกต่างกันตามค่างานที่ได้จากการประเมินค่างานซึ่งสะท้อนความยากง่ายและขนาดความรับผิดชอบของตำแหน่ง ทำให้ต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งให้สอดคล้องกันในเรื่องของสมรรถนะ ตำแหน่งระดับล่างจะถูกกำหนดให้มีระดับ

สมรรถนะที่ต่ำกว่าตำแหน่งระดับสูง เช่น ตำแหน่งประเพณีวิชาการระดับปฏิบัติการ ได้มีการกำหนดสมรรถนะในระดับที่ ๑ ระดับชำนาญการ สมรรถนะในระดับที่ ๒ ระดับชำนาญการพิเศษ สมรรถนะในระดับที่ ๓ ระดับเชี่ยวชาญ สมรรถนะในระดับที่ ๔ ระดับทรงคุณวุฒิ และสมรรถนะในระดับที่ ๕ เป็นต้น

จากการสังเคราะห์ความสอดคล้องในการเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับระดับคุณวุฒิของกรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน (ASEAN Qualifications Reference Framework : AQRf) หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และหลักการจัดระดับสมรรถนะของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เพื่อนำข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ดังมีรายละเอียดแสดงตามตาราง การสังเคราะห์ความสอดคล้องในการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง ตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ และหลักการจัดระดับสมรรถนะของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ดังนี้

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
๑.รูปแบบ การศึกษา/การ ดำเนินงาน	ประเมินเพื่อเทียบ ระดับการศึกษา	กำหนด องค์ประกอบ คุณวุฒิ ๘ ระดับ บนฐานผลลัพธ์ การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ซึ่ง ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ และความ รับผิดชอบ (Application)	กำหนดให้ สมรรถนะเป็น ส่วนหนึ่งของ มาตรฐานกำหนด ตำแหน่งซึ่ง รูปแบบของ มาตรฐานกำหนด ตำแหน่ง ประกอบด้วย ประเภทตำแหน่ง ชื่อสายงาน ชื่อ ตำแหน่งในสาย งาน ระดับ ตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบ หลัก คุณสมบัติเฉพาะ	กำหนดให้มีการ กำหนดคุณวุฒิ การศึกษา ตาม กรอบสมรรถนะ และกำหนดให้ สมรรถนะเป็น ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ และความ รับผิดชอบ (Application)

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
		and Responsibility)	สำหรับตำแหน่ง และความรู้ ความ สามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่ จำเป็นสำหรับ ตำแหน่ง	and Responsibility) ซึ่งสามารถเป็น ส่วนหนึ่งของ มาตรฐานในการ กำหนดตำแหน่ง
๒. คุณวุฒิ การศึกษา/ คุณวุฒิวิชาชีพ/ ประเภทตำแหน่ง	คุณวุฒิการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น และ มัธยมศึกษาตอน ปลาย	เชื่อมโยงคุณวุฒิ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน มัธยมศึกษา ตอนต้น/ มัธยมศึกษา ตอนปลาย และ ทักษะอาชีพ อาชีวศึกษา ปวช./ปวส./ ปริญญาตรี อุดมศึกษา อนุปริญญา/ ปริญญาตรี/ ปริญญาโท/ ปริญญาเอก คุณวุฒิวิชาชีพ ๘ ระดับตาม สมรรถนะที่ ปรากฏ ได้แก่ ๑. ผู้มีสมรรถนะ ปฏิบัติงานประจำ ขั้นพื้นฐาน ๒. ผู้มีสมรรถนะ ฝีมือในงานอาชีพ	ประเภทตำแหน่ง ประเภทบริหาร - ระดับสูง - ระดับต้น ประเภท อำนวยการ - ระดับสูง - ระดับต้น ประเภทวิชาการ - ระดับ ทรงคุณวุฒิ - ระดับเชี่ยวชาญ - ระดับชำนาญ การพิเศษ - ระดับชำนาญ การ - ระดับปฏิบัติการ ประเภททั่วไป - ระดับทักษะ พิเศษ - ระดับอาวุโส - ระดับชำนาญ งาน - ระดับปฏิบัติงาน	มีการกำหนด คุณวุฒิการศึกษา ขั้นพื้นฐานใน ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น มัธยมศึกษาตอน ปลาย และนำ คุณวุฒิการศึกษา เชื่อมโยงกับ คุณวุฒิวิชาชีพ กำหนดเป็นกรอบ คุณวุฒิวิชาชีพ และประเภท ตำแหน่ง ตาม สมรรถนะที่ ปรากฏ

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
		๓. ผู้มีสมรรถนะ ทางเทคนิคในการ ประยุกต์หลักการ ๔. ผู้มีสมรรถนะ ทางเทคนิค ครอบคลุมงาน อาชีพ ๕. ผู้มีสมรรถนะ ทางเทคนิคและ การจัดการ ๖. ผู้มีสมรรถนะ ในการบริหาร จัดการ (แก้ไข ปัญหาในบริบทที่มี ความซับซ้อนและ เปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา) ๗. ผู้มีสมรรถนะ ในการบริหาร จัดการ (แก้ไข ปัญหาในบริบทที่มี ความซับซ้อนและ ไม่สามารถ คาดการณ์ได้) ๘. ผู้มีสมรรถนะ ในการสร้างองค์ ความรู้ หรือ นวัตกรรมใหม่		
๓. หลักการของ การศึกษา/การ ดำเนินงาน	๑. เน้นความ เสมอภาคใน	๑. สร้างความ เชื่อมโยงผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้ที่	นำหลักสมรรถนะ มาใช้ในการ บริหารทรัพยากร	คุณวุฒิ พัฒนา ตนเอง ตลอดชีวิต สร้างความ

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
	<p>โอกาสทางการศึกษา</p> <p>๒. ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต</p> <p>๓. จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>๔. จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ</p>	<p>สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน</p> <p>๒. พัฒนาระบบการทดสอบ วัดและประเมินความรู้ ทักษะ และเทียบโอนประสบการณ์ที่เปิดกว้าง</p> <p>๓. เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถของสถาบันการศึกษาในการบริหารและจัดการศึกษา</p> <p>๔. พัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร คณาจารย์ ครู และบุคลากรทางการศึกษา</p> <p>๕. สร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานประกอบการ</p>	<p>บุคคล เพื่อเสริมสร้างให้การทำงานของข้าราชการและส่วนราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น</p>	<p>เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และหลากหลายรูปแบบ เชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และนำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อเสริมสร้างให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น</p>
๔. วิธีการ/ แนวทาง/	ประเมิน ๒ มิติ ได้แก่ มิติ ประสบการณ์	เทียบเคียงหรือ เทียบโอนระหว่าง คุณวุฒิการศึกษา	กำหนดประเภท ของสมรรถนะ ออกเป็น ๓	ใช้การประเมิน ตามองค์ประกอบ ของสมรรถนะ

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
กระบวนการ ดำเนินการ/	จำนวน ๓ มาตรฐาน และมีมติความรู้ ความคิด จำนวน ๖ มาตรฐาน	กับมาตรฐาน วิชาชีพ ตามกรอบ คุณวุฒิ ๘ ระดับ โดยการศึกษา ต่อเนื่อง/ การศึกษาตลอด ชีวิต	ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะทางการ บริหาร และ สมรรถนะเฉพาะ ตามลักษณะงานที่ ปฏิบัติ และนำมา จัดระดับ สมรรถนะ โดย คำนึงถึง ๑. จำนวนระดับ สมรรถนะควรมีให้ เพียงพอสำหรับ การนำไปใช้กับ ระดับตำแหน่ง ๒. ระดับของ สมรรถนะแต่ละ ระดับต้องแสดงให้เห็น ความแตกต่าง กันอย่างชัดเจน จนทำให้คนส่วน ใหญ่ สังเกตได้ (หลัก Just Noticeable Difference : JND) โดยใช้ มิติ (Dimension) ที่ ใช้ในการพิจารณา ระดับของ สมรรถนะ	'ได้แก่' ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ และความ รับผิดชอบ (Application and Responsibility) มีการกำหนด ระดับสมรรถนะ ที่มีจำนวน เพียงพอสำหรับ การนำไปใช้กับ ตำแหน่ง และ สมรรถนะแต่ละ ระดับมีความ แตกต่างกันอย่าง ชัดเจน โดยใช้มิติ ในการพิจารณา

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
๕. ระยะเวลา	๑ ภาคเรียน (๖ เดือน)	ยืดหยุ่น มีการ กำหนดปฏิทิน การเรียน เพื่อให้ผู้ ขอรับการประเมิน เลือกเรียนได้ตาม ความเหมาะสม ของตนเอง	ตามกรอบของ ระดับในแต่ละ ประเภทของ ตำแหน่ง	ยืดหยุ่นตามปี การศึกษา
๖. เกณฑ์การ ประเมิน	๑. ผ่านเกณฑ์การ ประเมินมิติ ประสบการณ์ ตามที่สถานศึกษา กำหนด ๒. ผ่านเกณฑ์การ ประเมินมิติ ความรู้ ความคิด ได้คะแนนรวมทุก มาตรฐานไม่น้อย กว่าร้อยละ ๕๐ ๓. เข้าร่วม สัมมนาวิชาการ ตามเกณฑ์ ที่กำหนด	ตามระบบคุณวุฒิ แบบ Meta – Framework - การทดสอบ วัด และประเมินผล การศึกษาหา ความรู้เพิ่มเติม จากการศึกษา ในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย - การเทียบโอน ประสบการณ์จาก การทำงาน/การ ฝึกฝน และปฏิบัติ จริงในการทำงาน - การสะสมหน่วย การเรียนรู้ (Credit Bank)	ตามคุณสมบัติที่ กำหนดในแต่ละ ประเภทที่แสดง มาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐาน วิทยฐานะ	ตามมิติที่กำหนด โดยสอดคล้องกับ การพัฒนา สมรรถนะ ได้แก่ ๑) ความรู้ (Knowledge) ครอบคลุมในเรื่อง ความรู้เชิง วิชาการ แนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง ต่าง ๆ ๒) ทักษะ (Skills) ครอบคลุม ทักษะ ด้านการคิดอย่างมี เหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ ๓) ความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ และความ รับผิดชอบ (Application and Responsibility)

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
				และพัฒนาระบบ การทดสอบ วัด และประเมิน ความรู้ ทักษะและ เทียบโอน ประสบการณ์ ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น หลากหลาย เพื่อให้ทุกคน สามารถเข้าถึงได้ ง่าย สะดวก และ ตลอดเวลา เป็น การยกระดับ ความรู้ ความสามารถและ คุณวุฒิทางการ ศึกษา
๗. ผลลัพธ์การ เรียนรู้/การ ปฏิบัติงาน	ตามจุดมุ่งหมาย ของการจัดการ เรียนรู้เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาและ เรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องตลอด ชีวิต โดยตระหนัก ว่าผู้เรียนมี ความสำคัญ สามารถพัฒนา ตนเองได้ตาม	สร้างความ เชื่อมโยงผลลัพธ์ การเรียนรู้ของผู้ที่ สำเร็จการศึกษา จาก สถาบันการศึกษา กับสมรรถนะ ในการปฏิบัติงาน ตามความต้องการ ของภาคการผลิต และบริการ ได้แก่ ๑) ความรู้ (Knowledge)	นำหลักสมรรถนะ มาใช้ในการ บริหารทรัพยากร บุคคล เพื่อ เสริมสร้างให้การ ทำงานของ ข้าราชการและ ส่วนราชการมี ประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลยิ่งขึ้น	เพื่อส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต ทำให้ เกิดการเสริมสร้าง สมรรถนะในการ ปฏิบัติงานให้มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สร้างโอกาส ความเสมอภาค และการเข้าถึง

ประเด็นศึกษา	การศึกษา นอกระบบ และ การศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	สถาบันคุณวุฒิ วิชาชีพ (องค์การมหาชน) (สคช.)	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนา ระบบราชการ (ก.พ.ร.)	ความสอดคล้อง
	<p>ธรรมชาติ และ เต็มตามศักยภาพ</p>	<p>ครอบคลุมในเรื่อง ความรู้เชิง วิชาการ แนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง ต่าง ๆ</p> <p>๒) ทักษะ (Skills) ครอบคลุม ทักษะ ด้านการคิดอย่างมี เหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ</p> <p>๓) ความสามารถ ในการประยุกต์ใช้ และความ รับผิดชอบ (Application and Responsibility)</p>		<p>(Access) การศึกษา ในบุคคลทุกกลุ่ม ทุกเพศ และทุกวัย</p>

บทที่ ๔

สรุปผลการพิจารณา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน. และศึกษาแนวทางการเทียบประสบการณ์บุคคลที่มีสมรรถนะสูงสู่การศึกษาระบบ Fast Track เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ กศน. สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๔.๑ สรุปผลการพิจารณาการศึกษา

จากการศึกษาและการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน. และศึกษาแนวทางการเทียบประสบการณ์บุคคลที่มีสมรรถนะสูงสู่การศึกษาระบบ Fast Track พบว่า มีการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง ดังนี้

๑) สภาพการดำเนินงานประเมินเทียบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน กศน. พบว่า ตามที่สำนักงาน กศน. ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัด มีการจัดทำแนวทางการเทียบระดับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งการเทียบระดับการศึกษาถือเป็นการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่มีการรองรับบนพื้นฐานของการให้โอกาสทางการศึกษากับประชาชนทั่วไป โดยการนำความรู้และประสบการณ์มาประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง โดยอาศัยโครงสร้างหลักสูตรตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ได้ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามหลักปรัชญา “คิดเป็น” ในการจัดการศึกษา มุ่งคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละบุคคลตามทฤษฎีพุทฺปัญญา โดยมีกำหนดรับสมัครผู้เข้ารับการเทียบระดับในช่วงเดือนเมษายนและเดือนตุลาคมของทุกปี ทั้งนี้ ผู้สมัครเข้ารับการเทียบระดับสามารถจบการศึกษาได้ภายในระยะเวลา ๖ เดือน ส่วนด้านข้อบ่งชี้เนื้อหาของการประเมินการเทียบระดับ มีองค์ประกอบ คือ ความรู้พื้นฐาน ความรู้และทักษะการพัฒนาอาชีพ ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ซึ่งมีการดำเนินการประเมินใน ๒ มิติ ได้แก่ (๑) การประเมินมิติประสบการณ์ซึ่งจะประเมินจากสภาพจริงและจากแฟ้มประสบการณ์โดยคณะกรรมการประเมินที่ได้รับแต่งตั้งจากสถานศึกษา และ (๒) การประเมินมิติความรู้ความคิด ๖ มาตรฐาน ซึ่งในแต่ละมาตรฐานจะมีเกณฑ์การวัดผลตามระดับของการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการประเมินและสัมมนาทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการประเมิน และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถนำวุฒิการศึกษาไปศึกษาต่อและพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพได้ อย่างไรก็ตาม แม้การเทียบระดับ

จะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษา แต่จากการวิเคราะห์สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่ภาคสนาม การประชุม และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการเทียบระดับ พบว่า ยังพบข้อจำกัดอยู่หลายประการ ได้แก่ วิธีการจัดการศึกษา การเทียบความรู้และประสบการณ์ที่มีความซับซ้อน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยเงื่อนไขเวลา การวัดและประเมินผลที่มีลักษณะแน่นอนหรือผู้เข้าเรียนต้องเข้ารับการสัมมนาทางวิชาการ และความไม่สะดวกในการรับบริการทางการศึกษา เช่น ผู้เรียนต้องเข้าเรียน พบกลุ่ม และพบอาจารย์ที่ปรึกษา และค่าใช้จ่ายในการเทียบระดับการศึกษา เหล่านี้ล้วนเป็นข้อจำกัดของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะผู้ที่มีสมรรถนะสูงในด้านต่าง ๆ เช่น กีฬา ดนตรี เกษตรกรรม และการพาณิชย์ เป็นต้น

นอกจากนี้ พบว่าผู้ที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาต้องออกจากการศึกษากลางคัน หรือต้องหยุดเรียนเพื่อฝึกฝน ฝึกซ้อม หรือเดินทาง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบของการเทียบระดับได้ ประกอบกับเงื่อนไขของกรอบระยะเวลา ความไม่ยืดหยุ่นในการวัดและประเมินผล ตลอดจนสภาพการณ์ทางสังคม ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาควรส่งเสริมให้มีระบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและอำนวยความสะดวกในการรับบริการทางการศึกษาให้แก่ผู้มีสมรรถนะสูง

๒) การสังเคราะห์ความสอดคล้องในการเทียบระดับสมรรถนะ (Competency)

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ การเทียบระดับสมรรถนะ (Competency) ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ๘ ระดับ และหลักการจัดระดับสมรรถนะของ ก.พ.ร. เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการเทียบประสบการณ์บุคคลที่มีสมรรถนะสูงสู่การศึกษาระบบ Fast Track มีข้อเสนอเชิงนโยบายรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีเรียน กศน. สำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ดังนี้

๒.๑ รูปแบบการศึกษา/การดำเนินงาน ได้กำหนดให้มีการกำหนดคุณวุฒิทางการศึกษาตามกรอบสมรรถนะและกำหนดให้สมรรถนะเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ซึ่งสามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานในการกำหนดตำแหน่ง

๒.๒ คุณวุฒิการศึกษา/คุณวุฒิวิชาชีพ/ประเภทตำแหน่ง ได้กำหนดคุณวุฒิทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อนำคุณวุฒิการศึกษามาเชื่อมโยงกับคุณวุฒิวิชาชีพ และกำหนดเป็นกรอบคุณวุฒิวิชาชีพหรือประเภทตำแหน่งตามสมรรถนะที่ปรากฏ

๒.๓ หลักการของการศึกษา/การดำเนินงาน ได้สร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และจัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายรูปแบบให้เชื่อมโยงผลลัพธ์ของการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และนำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อเสริมสร้างให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๒.๔ วิธีการ/แนวทาง/กระบวนการดำเนินการ ได้ประเมินตามองค์ประกอบของสมรรถนะ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้

และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ซึ่งมีการกำหนดระดับสมรรถนะที่มีจำนวนเพียงพอสำหรับการนำไปใช้กับตำแหน่งและสมรรถนะในแต่ละระดับที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน

๒.๕ ระยะเวลา มีลักษณะยืดหยุ่นตามแต่ละปีการศึกษา

๒.๖ เกณฑ์การประเมินตามมิติที่กำหนด โดยสอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่

๑) ความรู้ (Knowledge) จะครอบคลุมในเรื่องความรู้เชิงวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อเท็จจริง ๒) ทักษะ (Skills) จะครอบคลุมทักษะด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ และ ๓) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) และพัฒนาระบบการทดสอบ วัด และประเมินความรู้ ทักษะ และเทียบโอนประสบการณ์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น และหลากหลาย เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และสามารถเข้าถึงได้ทุกเวลา เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ ความสามารถ และคุณวุฒิทางการศึกษา

๒.๗ ผลลัพธ์การเรียนรู้/การปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทำให้เกิดการเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาในบุคคลทุกกลุ่ม ทุกเพศ และทุกวัย

๔.๒ ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง

๑) รัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูงโดยการกำหนดคุณวุฒิการศึกษาตามระดับสมรรถนะ เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายรูปแบบให้เชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการนำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อเสริมสร้างให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

๒) ควรจัดตั้งคณะทำงานจัดทำกรอบคุณวุฒิการศึกษาตามระดับสมรรถนะ เพื่อทำหน้าที่เทียบสมรรถนะกับคุณวุฒิการศึกษาให้กับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง เช่น บุคคลที่มีสมรรถนะทางด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ หรือบุคคลทั่วไปที่มีการ Re - Skill, Up - Skill และ New - Skill ให้มีคุณวุฒิการศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

๓) กรอบคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับสมรรถนะ ควรมีหลักการในการจัดทำโดยกำหนดให้สมรรถนะเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาและส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายรูปแบบ สามารถเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และนำหลักการพัฒนาสร้างเสริมสมรรถนะมาใช้ในการบริหารพัฒนาทรัพยากรบุคคล เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้มีสมรรถนะสูงได้รับการประเมินคุณวุฒิการศึกษาแบบองค์รวมตามองค์ประกอบของสมรรถนะ

๔) การกำหนดคุณวุฒิการศึกษาตามระดับสมรรถนะ ควรมีการกำหนดระดับสมรรถนะที่มีจำนวนเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการกำหนดคุณวุฒิ และสมรรถนะแต่ละระดับควรมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยใช้มิติ (Dimension) ในการพิจารณา ดังนี้

(๑) ระดับความเข้มข้นหรือความสมบูรณ์ของกิจกรรม (Intensity or Completeness of Action) เช่น รางวัลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมในระดับประเทศหรือเทียบเท่า เป็นต้น

(๒) ขนาดของผลกระทบ (Size of Impact) หมายถึง จำนวนกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เช่น ระดับกลุ่มงาน แผนก ส่วนราชการ จังหวัด ประเทศ และโลก

(๓) ระดับความซับซ้อนของพฤติกรรม (Complexity) เช่น กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมในสมรรถนะเรื่องของการคิดวิเคราะห์ การประดิษฐ์ การสร้างนวัตกรรม และความสามารถในการคิดได้อย่างซับซ้อน ส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาได้

(๔) ระดับความพยายาม (Amount of Effort) หรือเวลาที่ใช้ในการแสดงพฤติกรรม เช่น ระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงจนเกิดสมรรถนะที่ต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างพากเพียร หรือต้องใช้ความพยายามนอกจากงานประจำหรือนอกจากการดำเนินชีวิตประจำ

(๕) มิติเฉพาะ (Unique Dimension) เป็นสมรรถนะที่มีมิติเฉพาะซึ่งพบในบางสมรรถนะเท่านั้น เนื่องจากเป็นเป้าหมายที่ยากหรือท้าทาย บางมิติอาจไม่เคยมีผู้ใดสามารถกระทำได้มาก่อน จึงควรสนับสนุนการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) มาใช้ในการเรียนรู้ให้มีความเสมือนจริง สามารถสื่อสารได้สองทาง เช่น โปรแกรมพูดคุยอัตโนมัติ (Chatbot) ที่ช่วยในการเรียนการสอน การใส่เสียงอธิบายแทนครูผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมากขึ้น โดยไม่จำกัดจำนวนคน ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และสามารถติดตั้งหรือผลักดันให้แพลตฟอร์มต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนรู้ที่เป็นเสมือนระบบพี่เลี้ยงอัตโนมัติที่สามารถตั้งค่าเสียงและภาษารวมถึงการใช้ปากกา เป็นต้น

๕) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีแพลตฟอร์มสำหรับผู้มีสมรรถนะสูงและคนไทยทุกระดับให้เข้ารับการพัฒนาและเทียบระดับสมรรถนะ โดยมีการออกแบบเพื่อให้คนไทย Up - Skill และ Re - Skill ได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถใช้การเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์แบบเปิดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างแหล่งการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนไทย โดยอาจมีแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนรู้และการเทียบสมรรถนะออนไลน์ที่เกิดจากความร่วมมือของสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงกำหนดให้มีคอร์สเก็บสะสมหน่วยกิต/คอร์ส เพื่อเทียบโอนหน่วยกิตและเรียนเพิ่มเติมเมื่อต้องการวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาบัตร

๖) สนับสนุนให้การจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูง มีความเชื่อมโยงกับการศึกษาในทุกรูปแบบและทุกระดับ มีแนวทางการจัดและแบ่งระดับคุณวุฒิการศึกษาตามระดับและประเภทการศึกษา โดยกำหนดกรอบคุณวุฒิการศึกษาจากระดับสมรรถนะ และให้มีการเชื่อมโยงสู่การศึกษาในระดับอื่นที่เทียบเท่าหรือสูงขึ้น โดยกำหนดคุณวุฒิการศึกษาดังนี้

(๑) การศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดให้มีการเทียบระดับสมรรถนะในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

(๒) การศึกษาระดับอาชีวศึกษา ควรกำหนดให้มีการเทียบระดับสมรรถนะในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ทล.บ.)

(๓) การศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรกำหนดให้มีการเทียบระดับสมรรถนะในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

๗) ระยะเวลาในการเทียบระดับสมรรถนะควรมีความยืดหยุ่น ซึ่งอาจกำหนดเป็นช่วงตามปีการศึกษาหรือตามปฏิทินการรับนักเรียน เพื่อให้ผู้มีสมรรถนะสูงได้จัดเตรียมความพร้อมของตนเอง รวมถึงจัดเตรียมเอกสารและหลักฐานของตนเองเพื่อประกอบการพิจารณาเทียบระดับการศึกษาตามกรอบสมรรถนะ

๘) เกณฑ์การประเมินเทียบระดับสมรรถนะ ควรกำหนดการประเมินให้สอดคล้องกับระดับคุณวุฒิและสมรรถนะของบุคคลของผู้ที่ขอรับการประเมิน ซึ่งประกอบด้วย

(๑) ด้านความรู้ (Knowledge) ควรมีความครอบคลุมในเรื่องความรู้เชิงวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามระดับคุณวุฒิและสมรรถนะที่ขอรับการประเมิน เช่น นักกีฬาควรมีความรู้ แนวคิด และทฤษฎีของกีฬาแต่ละชนิดตามที่ตนเองถนัด รวมถึงความสามารถเป็นที่ประจักษ์ตามระดับคุณวุฒิ

(๒) ทักษะ (Skills) ควรมีความครอบคลุมในเรื่องทักษะด้านการคิดอย่างมีเหตุผล การหยั่งรู้ การคิดสร้างสรรค์ และการปฏิบัติ ซึ่งแสดงออกเป็นที่ประจักษ์ ส่งผลให้เกิดความสมบูรณ์ของกิจกรรม (Intensity or Completeness of Action) ทำให้ได้รับการยอมรับหรือรับรางวัลในระดับต่าง ๆ เช่น รางวัลที่ได้รับจากการปฏิบัติงานและกิจกรรมในระดับประเทศหรือเทียบเท่า เป็นต้น

(๓) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) ควรเป็นความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคม การทำงาน การศึกษาอบรม เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสาร ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ (Responsibility) และความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น การพิจารณาจากการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ยากหรือที่มีความท้าทาย ซึ่งบางมิติอาจไม่เคยมีผู้ใดสามารถกระทำได้มาก่อน อาทิ นักกีฬาชนะเลิศเหรียญทองโอลิมปิก การวาดภาพโดยไม่เคยเรียนวาดภาพมาก่อน และการร้องเพลงโดยอ่านหนังสือไม่ออก เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากหลักเกณฑ์การประเมินจะระบุวิธีการพัฒนา ระบบการทดสอบ วัด และประเมินความรู้ ทักษะ และเทียบโอนประสบการณ์ ควรเป็นหลักเกณฑ์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และตลอดเวลา เพื่อเป็นการยกระดับความรู้ สมรรถนะ และคุณวุฒิทางการศึกษา

๙) ควรกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติผู้เรียนที่เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษารูปแบบ Fast Track สำหรับบุคคลที่มีสมรรถนะสูงไว้ในกฎกระทรวง เพื่อใช้เทียบโอนความรู้ให้แก่ผู้มีสมรรถนะสูงในการประกอบอาชีพได้จริง และเป็นที่ยอมรับของสถาบันอื่นมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานและส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา องค์กรความรู้และคุณธรรมมากกว่า การประเมินความรู้ตามสาระการเรียนรู้

ข้อเสนอเชิงนโยบายการเทียบระดับการศึกษา

๑) การประเมินเทียบระดับการศึกษาของ กศน. เป็นการเทียบระดับให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเท่านั้น ไม่ได้เทียบระดับให้กับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษตามทฤษฎีพหุปัญญา เช่น ผู้ที่มีสมรรถนะสูงในด้านดนตรี กีฬา หรือผู้ที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทย ดังนั้นจึงควรเปิดกว้างให้มีการประเมินเทียบระดับการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีสมรรถนะสูงด้วย

๒) รูปแบบการเรียนการสอนควรนำการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online) มาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีสมรรถนะสูงสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างต่อเนื่องทุกที่ทุกเวลา (Anywhere - Anytime)

๓) ควรมีการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ แทนการทดสอบ หรืออาจใช้การทดสอบ Online แทนการสอบ Onsite

๔) ในการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ควรกำหนดอายุตามระดับคุณวุฒิการศึกษา เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา ควรมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๒ ปี บริบูรณ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดหลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นเวลานาน เป็นต้น

๕) ไม่ควรกำหนดพื้นฐานความรู้เดิมของผู้ประสงค์จะขอเทียบระดับการศึกษา เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา โดยอาจไม่ต้องจบการศึกษาในคราวเดียวแต่อาจใช้ระบบสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) ในการเรียนและการขอเทียบระดับการศึกษา

๖) ไม่ควรจำกัดระยะเวลาและเขตพื้นที่บริการของผู้มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพที่ขอเทียบระดับการศึกษาให้ต้องอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษาที่ทำหน้าที่เทียบระดับการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑ ปี เพราะจะทำให้ผู้ขอเทียบระดับการศึกษาขาดโอกาสในการพัฒนาเสริมสร้างการเรียนรู้ของตนเอง

๗) การทดสอบ ควรคำนึงถึงผู้เข้ารับการเทียบระดับในแต่ละอาชีพด้วย เช่น ผู้ประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยที่จะต้องเข้างานตามช่วงเวลา แต่ก่อนจบการศึกษาจะต้องเข้าร่วมสัมมนาก่อนจึงจำเป็นต้องกลางาน แต่การกลางานนั้นส่งผลให้โดนหักเงินผู้ประกอบอาชีพจึงไม่สามารถกลางานได้ ทำให้ขาดการเข้าร่วมสัมมนาและไม่จบการศึกษา

๘) ควรกำหนดเป้าหมายของการประเมินเทียบระดับการศึกษาให้สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้

๙) ควรมีการประเมินเทียบระดับการศึกษาของ กศน. ให้ครอบคลุมบุคคลทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีสุขภาพปกติ ผู้พิการ ผู้ที่มีความสามารถเป็นเลิศ และผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารทางวิชาการ

กัลญูญ เพชรภรณ์. เอกสารประกอบการสอน วิชาจิตวิทยาครูสำหรับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่).

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา, ๒๕๕๖

คณะกรรมการอิสระเพื่อปฏิรูปการศึกษา. ปฏิรูปการศึกษาไทย รายงานของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๖๒

จินาค์กูร โรจนนันต์. แผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) การอบรมหลักสูตรการพัฒนาความเชี่ยวชาญด้านนโยบายและยุทธศาสตร์สุขภาพ (HPT) รุ่นที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช ๒๕๕๕). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๕

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. คู่มือผู้เข้าร่วมรับการประเมินเทียบระดับการศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๖๐

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๒

ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผน และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๖๐.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔). คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ๒๕๕๙.

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑.

กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและการเทียบระดับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๔๖

บรรณานุกรม (ต่อ)

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. “มีชัย” ชี้ ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ ใช้คนนอก ปรับโครงสร้าง ศธ.
ทำงานตามนโยบายภาพรวม, ๒๕๖๐ คืบวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ จาก
<https://www.matichon.co.th/news/445940>.

ภาคผนวก

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีเรียนการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ”
ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การจัดทำหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้
ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ
ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

การเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับ
“การจัดทำหลักสูตร Fast Track หรือการเทียบโอนความรู้
ให้แก่ผู้เรียนหรือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ
ณ ศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลมิตรภาพ อำเภอลี้ควี้

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
○ ๒๕๓๓ ๙๔๑๕, ○ ๒๕๓๓ ๙๔๖๖,
○ ๒๕๓๓ ๙๔๗๒, ○ ๒๕๓๓ ๙๔๗๖